CAJA RUDE

SKYGGE-BILLEDER

Caja Rude

Skyggebilleder

– Min moder tilegnet.

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Caja Rude: *Skyggebilleder* er baseret på originaler, som (på udgivelsestidspunktet) er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Caja Rude: *Skyggebilleder* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years, and in the USA (at the time of publishing).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Et besøg

En jamrende stønnen – en kvindestemme der kaldte, et barn der græd. Det var lydene, der mødte fru grosserer Andersen, nyvalgt hjælpekassemedlem på de konservatives liste, da hun stod og trippede lidt utålmodigt foran et såkaldt "hus". Hvordan kom man ind i det træskur? Var der ikke en udvej for at komme til hjælp derinde? Hvor mon manden var henne? Hvor der var en kvinde og et barn, var det mest sandsynligt, at der også var en mand.

Fru Andersen så sig om. I det klare frostvejr tegnede de sorte, optrådte veje sig ufremkommelige. Langt var der over til det næste træskur og de kvinder, der spejdede imod hende derovre fra. De to mænd, der stod der ovre ved det faldefærdige skur, så jo ud til alle hånde.

At mennesker kunne komme så langt bort fra menneskelighed, at de følte sig hjemme i en elendighed, som den her viste sig, var dog et sygdomstegn. Dumt, at hun tog her ud med så mange penge på sig og yderligere havde taget den lille, fine laktaske med. Den måtte jo få deres tænder til at løbe i vand, som intet ejede af den slags smukke ting. Det var forkert at "friste" dem, der herude følte sig som herskere.

Men hun måtte dog gøre noget for at komme ind i det skur. Gå igen, uden at få talt med de mennesker, hun søgte, kunne hun ikke være bekendt. Der måtte også en ende på al den usandfærdige snak om nød og elendighed og trang osv.

Selvfølgelig havde Poul ret, når han sagde, at de mennesker, der rendte til "kasserne", ikke gad bestille noget, eller "gad røre

en finger selv". Poul havde altid ret. Derfor blev han en rig mand.

Så! – Nu skreg det menneske igen. Hvad mon der var i vejen med hende? Det lød dog frygtelig uhyggeligt. Selvfølgelig var der ikke noget at blive forskrækket over. Poul sagde jo, at fattige mennesker "hylede" for ingenting. Men det dér indenfor den lukkede dør lød nu så ægte. Og – kvinden kunne jo da heller ikke vide, at hun, Kamilla Andersen, grosserer Poul Andersens kone, en "rig" frue med 350 kroner på lommen, "til en henrivende lille ring", stod uden for. Så helt "film" var det næppe.

Et hvinende skrig. – Et til, atter et – lød fra skuret og fik fru Kamilla til at skrige med, mens hun løb ned ad vejen, hun var kommet fra.

"Gud …" hun stødte mod en mand, der kom med en sæk på ryggen og derfor var bøjet helt frem, så han ikke kunne se for sig.

"Der – der henne, hun skriger …"

Kamilla Andersen pegede tilbage mod skuret. Som et lyn fløj sækken til side, og manden satte i spring fremefter, hen mod skuret.

Fru Kamilla skimtede lige, at han satte et eller andet mod døren, så den sprang op – så lød mandens stemme:

"Skynd Dem og kom! – Skynd Dem for Satan …"

Fru Kamilla tøvede lidt; men så løb hun hen imod skuret. Helt ind måtte hun for at se, hvad der fik mandens stemme til at lyde så bønlig.

Kamilla Andersen var datter af en skoleinspektør. En dannet, konservativ mand, der havde en dannet, konservativ kone, og

de havde tilsammen et dannet, konservativt hjem med "principper". Før fru Kamilla blev gift, havde hun "anet" livets mysterier, og nu – efter 15 års ægteskab med Poul Andersen, der lod "lidenskaberne" tilflyde de "løse forbindelser", sådan som mænd af ære gør det, når de respekterer deres hustruer – et barnløst ægteskab uden forbindelser med realisme af nogen art. Sådan stod hun i skurets dør og så ind mod livets virkelighed: En kvinde, der havde født et barn.

"Kan De ikke tage ved her"? Manden holdt et lille, skrigende, rødt væsen, rædselsfuldt dyrisk at se, op imod hende. Hun stirrede på ham, svarede ikke.

"Kan De da ikke hjælpe lidt til – for Fanden? De er da et kvindfolk" – stemmen var grådfyldt og fik fru Kamilla til at træde ind.

"Luk døren ..." Det var kvinden i sengen, der talte.

Fru Kamilla lukkede mekanisk døren, og dermed spærrede hun sig selv inde med "det", manden stod med i armene.

"Lad mig holde hende, rend over og hent Oline i en fart."

Det var atter kvinden i sengen, der talte. Hendes stemme var så svag, så svag. Var det den samme kvinde, der før havde skreget vildt og frygteligt? Fru Kamilla stirrede, mens manden lagde "det" ned i sengen til kvinden, og så sprang han ud af døren.

De to kvinders øjne mødtes. I kvinden i sengens var der en venlig spørgende forundring – i fru Kamillas en spørgende rædsel.

"De er nok blevet forskrækket. Sæt Dem hellere ned ..."

Fru Kamilla adlød. Hun var ved at sætte sig ved siden af stolen, men opdagede det i tide. Så så hun et lille barneansigt

kigge frem fra fodenden af sengen. Et forgrædt ansigt, med en angstfuld forundring i de blå øjne.

"Gud! – Der er jo barnet. Det rigtige barn."

"Blot Oline dog snart kom. Lille søster dog, at komme sådan, uden nogen ved af det." Kvindens stemme var gråd og kærlighed ned mod "det", der lå i hendes arm. "Søster" sagde hun. Hvoraf vidste hun, det var en "søster" – det skrækkelige, hun lå med?

"Så! – så! – mors lille skat ..."

Kvinden græd – store tunge tårer, der fik fru Kamilla til at græde med. Barnet i sengen gav også et brøl fra sig og kravlede op mod kvindens ansigt. Den lille, bare krop var blårød af kulde. Skjorten dækkede kun et lille stykke af kroppen.

Mekanisk rejste fru Kamilla sig op og ville dække den lille krop med dynen. Hun nåede at få stoppet ned om hende, da døren blev revet op, og en forpjusket, tyk kone kom farende ind og smækkede døren i efter sig med et brag, der rystede skuret.

"Gud fader i sin himmel! – Ligger du her, fru Nielsen og lader ungen dratte til verden uden nogen i huset til at tage ved den ...?"

"Tag hende endelig. Gud ved dog, om hun holder til dette her ..." Den tykke kone tog "det", der atter begyndte at skrige, men nu lød det nærmest som en syg kats mjaven.

"Så! – Såh! – Tag vandfadet, Nielsen. – Så! Jeg havde lige i det selv samme øjeblik købt det rene bomuldsgarn til mellemværkerne til Karolines gardiner. Sikken et held. Hvad skulle vi ellers have bundet for livsens kilde på tøsen? Det er sgu en dejlig unge, er det. Hun skal nok veje sine syv pund, Nielsen!

– Spring da efter frøken Thomsen. Det er jo loven. Men giv først mig vandfadet …"

Fru Kamilla stod i krogen og så på den tykke kone, der bandt og gned og klippede i noget skrækkeligt noget med en saks, som Nielsen dyppede i kasserollen, der stod og kogte på petroleumsapparatet på bordet.

Først nu opdagede fru Kamilla, at den snurren, hun havde hørt, stammede fra det kogende vand på bordet.

"Jeg skulle ellers lige have været henne og sælge en sæk kluns fra lossepladsen. Jeg ejer sgu ikke fem øre …"

Ingen havde så meget som set efter fru Kamilla, der stod i krogen, rystende af rædsel, men ikke et eneste øjeblik tænkte på sin fine, lakerede taske.

"Jeg har. – Her! Tag den endelig! Se, dem allesammen skal De have." Hun kunne ikke få tasken op. Hendes hænder rystede, mens hun kramsede de mange tikronesedler frem af tasken og pungen.

"Hvem er De?"

Det var manden, der spurgte. Hans øjne var hårde og kolde i blikket.

"Jeg? – Jeg er – ja, jeg er fru grosserer Andersen …"

"Det var Satans! – Og hvad vil fru grosserer Andersen hos hr. 'grosserer Nielsen og frue'?"

Han slog ud med hånden ud mod kvinden i sengen.

"Gud fader i sin himmel. Jeg har sgu ikke en gang set, at De var her."

Det var Oline, der råbte, samtidig med at hun vendte "det" om, så man så en lille ryg og et par optrukne ben, der blev "rettet ud" og vasket med en klud.

"Damen har været her hele tiden …"

Det var kvinden i sengen, der talte. Fire par øjne var rettet mod fru Kamilla Andersen i spørgende forundring.

"Jeg er – fra hjælpekassen …" Fru Kamilla rakte alle sedlerne hen mod kvinden i sengen.

"Fra hjælpekassen? – Med så mange penge?"

Fru Nielsen rejste sig halvt op i sengen, men faldt straks tilbage med en stønnen.

"Nielsen! – Spring efter frøken Thomsen. Dette her skal have sin pasning …" Der var myndighed i Olines stemme. Hun tog pengene fra fru Kamilla, stoppede dem ind under en kasse, der stod på bordet, og stak Nielsen en seddel i hånden.

"Løb nu! – Køb brød, kaffe, æg og øl med hjem. Sig til frøken Thomsen, at hun skal komme med det samme …"

"Tak!" Nielsen rakte sin hånd mod fru Kamilla.

"Jeg er – så ked af – at De har det sådan …"

Hjælpeløst så hun rundt i rummet, på Oline og hendes levende bylt, der nu næsten lignede et rigtigt barn, fordi tøjet var kommet på det, – på kvinden i sengen, der så ud til at lide stærke smerter – hun stønnede svagt, og der perlede sved på hendes ansigt.

"Tja – sådan har vi det altså." Nielsen holdt døren åben for hende, mens hun gik ud.

"Er pengene fra Dem selv? For den forretning – hjælpekassen, altså – de giver ikke som dette her." Han så på tikronen i sin hånd.

"Min mand – det var til en ring –" hun stoppede op – – –

"Tak! – Mange tak." Det bævede i det ubarberede ansigt. Så var han i løb nedad vejen – den øde markvej, der slugte ham i

sin grå tåge for øjnene af fru Kamilla.

Konradine

Konradines far havde, så længe Konradine kunne huske, været arbejdsløs. Nu var han det også. For i dag, torsdag, var han død. En sær, tynd og halvgnaven kvinde med sure øjne og en mund, der ikke havde tænder, var arriveret for to dage siden og ville kaldes "Bedste"; det var mors mor, blev der sagt.

Da far var kommet på hospitalet af noget, der blev kaldt "ulykke", havde mor sendt Konradine i byen efter papir, noget til at putte papiret i, der lignede en lille, fin pose, og så et sparemærke, som betød penge. Mor havde "skrevet" til hende, der nu viste sig at være "Bedste".

Og så var der sket så mange mærkelige ting. Mor havde grædt og grædt. Hele tiden havde hun taget Konradine ind til sig og sagt, at "Far var så god – så god." Hun, Konradine skulle kun huske, at "far var den bedste og smukkeste far i verden."

Konradine vidste, at mor ville have, hun skulle sige: Ja, – og så sagde hun ja. Men – hun forbeholdt sig sin personlige stilling; hun kunne godt sige ja med munden og så være ganske ligeglad indeni.

Faderen havde hun kun erindring om som en forstyrrer af hendes daglige lege. Når den store, røde mand med den vrede stemme råbte op, fik Konradine altid en sær, syg lyst til at skrige. Så var det, som den klump, der ellers altid sad og trykkede i brystet, forsvandt.

Konradine tænkte et øjeblik på, hvad moderen nu ville få at leve for, nu hvor far var død. Hun mindedes ord, hun havde hørt naboerne sige.

"Hun lever jo kun for at holde sammen på ham, – tøsen er jo lige til rotterne."

Hvad mon det var at være "til rotterne?" Konradine gøs lidt. Hun så ofte rotterne pile over gulvet og syntes, de så ondskabsfulde ud. Når hun rigtig tænkte sig om, havde moderen vist også altid haft faderen i tankerne, Konradine huskede moderens øjne, når de så på faderen de enkelte øjeblikke, hvor denne havde været "ædru". Konradine flyttede sig lidt på dørtrinet, da hun tænkte ordet. Det var sådan et sært ord. Der var ingen sol i det. Det var lige som Bedstes stemme; ingen ord, hun sagde, kunne man gemme i hovedet og tage frem, når man var alene.

Ord var rare at lege med, man kunne have dem for sig selv og lade dem betyde det, man holdt af.

Bedste var nok altid "ædru". – Konradine følte pludselig længsel efter faderen. Måske havde han været til at tale med, hvis hun havde været mere modig. Han havde ganske vist altid villet slå hende, også altid sagt, at hun var "krøvling". Men hvad, det sagde jo alle andre også. Hvis hun havde sagt til ham, at hun heller ikke kunne lide ordet "ædru", så havde han måske set på hende, ligesom han enkelte gange havde set på moderen, taget hende om hovedet med begge hænder og så lagt sin varme, røde mund lige mod hendes.

Konradine prøvede at lægge sine læber imod sin arm; men det gav intet resultat. Benet i armen ramte munden som noget dødt og hårdt. Nej, – det skulle være et rigtigt voksent menneskes mund, helst en mands. Det vidste Konradine fra pigernes passiar. Hun hørte altid, hvad de fortalte om "ham". Ingen regnede jo med, at en "krøvling" hørte efter.

Konradines tanker vendte tilbage til moderen. Hun og bedste var inde i byen for at købe "sørgetøj". Ganske vist havde Bedste sagt noget om, at moderen ikke en gang havde været "rigtig gift"; men moderens gråd havde bragt Bedste så vidt, at hun ville "lægge ud" til sørgetøjet. Konradine holdt af ordet "sørgetøj". Det lød så kønt og gjorde kjole, sko og hat levende. Man måtte have en rar følelse af at være imellem venner, når man havde sørgetøj på. Blot moderen nu tænkte på, at hun, Konradine, også gerne ville have "noget" at være venner med.

Konradine følte sig pludselig sulten. Moderen og Bedste havde vist glemt at stille brød frem på bordet. Så var der ingen ting at få, før de kom hjem. Det skur, der var hjem for Konradine, hendes mor og den far, der nu var død, var ikke indrettet fra naturens hånd på at være menneskebolig. Derfor måtte der være spisekammer på en hylde over sengen, og der kunne Konradine ikke nå op.

En stol kunne ikke løftes op af hende selv i den høje seng, og erfaringen havde lært hende, at tilkaldte man naboer, så kom der noget, der hed "sladder", som fik mor til at græde.

Konradine følte sig ensom og rykkede sig i sædet på dørens trin, mens hun spejdede omkring til højre og venstre, om der var mennesker at se. Men over alt så det tomt og trist og øde ud. Hendes 9-års erfaring havde så vist ikke lært hende, at der var noget særlig rart ved at have mennesker om sig. Man kunne godt være ensom imellem alle børnene, der råbte og skreg om én, også når konerne samledes om én og f.eks. følte på hårsløjfen, som mor havde sat så pænt i.

Det hændte, at deres øjne blev hårde og stikkende kolde. – Så talte de om, at mor havde tjent pengene til sløjfen ved at "hore".

Konradine forstod ikke, hvorfor det var værre, at mor horede sig penge til, end at Maries mor, der boede ovre i det andet skur, "vaskede" sig dem til.

Konradine rejste sig, det var besværligt. – Det ene ben var så kort og krumt, det andet så lige og stift. Endelig kom hun op at stå, fik fat i krykken og hoppede ind ad døren til stuen. Hun gav et hyl af glæde; dér var alt, hvad hendes hjerte kunne begære: brød, fedt – to kager netop af de bløde med meget brunt sukker på, som hun elskede; kaffekanden og sukkeret og – sandelig – også en flaske med fløde.

Tre gange dunkede Konradine krykken imod gulvet til ære for fløden. Det var så dejligt at få fløde i kaffen, så blev den ligesom så blød i munden, ellers rev den. Det måtte være Bedste, der var årsag til fløden. Konradine satte sig for, at hun ville sige tak for den. Måske Bedste så forstod, at hun, Konradine, kunne bruge fløde hver dag. De voksne var så mærkelige. Man måtte *tale* om de selvfølgeligste ting.

Konradine gjorde sig til gode med bordets herligheder. Mæt og tilpas krøb hun atter ud til dørtrinet og anbragte sig. Hun var glad nu. Det var rart med den ulykke, Bedste, sørgetøjet, det hele, – også den døde far. Nu var han nok fri for al den snak om at være ædru.

Man sagde, at i himlen var man, hvad man helst ville være, – altså var far altid "drukken fuld".

De to ord holdt Konradine af at sætte sammen. De lød så rige, sådan af noget festligt, glædeligt, – de lød af overflod. Og – overflod trængte hun til. –

Så – der kom fru Nielsen. Nu var glæden forbi.

Fru Nielsen var "tilsyn", havde skarpe øjne, skarp stemme, skarpe, hårde hænder, der rodede én i håret for at se, om der var "utøj". Konradine hadede hende. Moderen hadede hende – alle i skurene hadede hende. Hun kom en dag, og et par dage efter var der et eller flere børn bragt til et "hjem". Hvad *det* var, vidste Konradine ikke. Men godt var det ikke. For meddelelsen om dette gav altid anledning til store skænderier mellem konerne i skurene, og børnene blev mørkerædde og krøb sammen i krogene.

Ingen turde i de første dage efter kammeraternes afrejse til "hjem" liste i kolonihaver efter gulerødder, radiser eller lignende. Drengene nægtede at tage imod bukseknapper, der, hvis de blev banket flade, gav både chokolade og cigaretter i noget, de kaldte "automater". Der rådede i flere dage en underlig angst over alle efter "tilsynets" besøg.

"Sidder du alene, lille ven?"

Fru Nielsens stemme var som smeltet smør. Konradine foretrak at lade spørgsmålet ubesvaret. Kun hendes mørke øjne sagde klart og tydeligt, at hun – hadede.

"Din far er nok død. – Er din mor meget bedrøvet?"

Fru Nielsens hånd lagde sig tungt over barnets hoved. Tavshed et øjeblik. Så mindedes Konradine faderens stadige ord: "Man skal fandeme bare gå på med krum hals." Hun skyndte sig at synke klumpen, der ville op i halsen:

"Min mor og bedste køber sørgetøj – *også til mig*."

Konradine slyngede disse ord ud, som var det en glædeshymne. Den ækle kvinde skulle vist tages med det største, man havde.

"Så de køber sørgetøj – også til dig? Ja – Ja! – Hils din mor og sig hende, at der nu er plads på hjemmet til dig. Det er jo også på høje tid, at der bliver gjort noget for dig, du lille stakkel."

Atter lagde fru Nielsens hånd sig tungt over Konradines hoved. Så gik hun.

En lille, forkrøblet barneskikkelse stred sig henad vejen mod mosen. Enkelte mennesker så på hende med ynksomhed. Enkelte børn gik i en bue udenom hende. Deres instinkt sagde dem, at det, der kom halsende var – *døden*.

Konradines tanker kredsede kun om det ene: Mor havde selv talt med "tilsynet" om, at hun, Konradine, skulle på "hjem".

Så var der i hele verden intet, der var glæde. *Mor* var også hendes fjende. *Alle* var hendes fjender. – Faderen, der var død, havde været hendes fjende. Bedstes øjne, der krøb op og ned af hendes, "krøvlingens", krop, sagde hende, at også Bedste var hendes fjende. Kun et menneske havde været hendes *ven* – det var "Flikkeren", den halte skomager.

Han havde fortalt hende eventyr og historier, som hun kunne tænke om igen, når hun var alene. – Han havde også engang kysset hende rigtigt på munden. Det havde ikke smagt godt, – men han var den eneste, der havde gjort det.

Flikkeren var gået i mosen, da hans kone gik fra ham. Hun, Konradine, ville også i mosen, så ville hun følges med Flikkeren til himlen. Der var dog langt bedre end på "hjemmet".

Lille Konradines hjerte hamrede og hamrede. Håret klæbede til ansigtet. Sløjfen daskede, tung og trættende, på det lille hoved. Op-ned. Op-ned.

Hun hoppede af sted. Satte krykken langt frem, for at gøre hoppet større. Det blev rædslernes rædsel: Krykken smuttede fra hende. – Hun faldt, skreg, – blev liggende – stille – – –

Solen bagte ned på hendes ansigt, de tynde hænder, de to forkrøblede ben. En skarnbasse kravlede fornøjet rundt på det mærkelige væsen, der således anbragte sig til undersøgelse.

Længe, længe lå hun.

En mand fandt hende, da han kom kørende med sin lastbil fyldt med sække, der indeholdt opsamlede klude fra skurene og lossepladsen. Han betænkte sig lidt: "Skulle han køre hende tilbage til skurene eller ind på hospitalet?"

Han valgte det sidste. Han redte et leje af de blødeste sække – lagde Konradine derop – krykken med. En sæk over hende, at rebet ikke skulle snære. Så bandt han alle kludene sammen – den levende og de døde, at ingen skulle spildes, og kørte til hospitalet. –

Det kneb at få Konradine indlagt. Der var noget, der hed "kaution". Hun nåede lige undersøgelsen, der konstaterede, at det raske ben var brækket. – Så døde hun.

Kludekræmmeren holdt af orden i sagerne, derfor havde han afventet undersøgelsens resultat. Han tilbød at køre liget i kapellet. Men – så underligt det lyder – lossepladsen må gerne have de *levende mennesker – de døde* behandles som noget værdifuldt. – –

En flot bil – en blød kurv bragte resterne af Konradine til det sted, hvor lægerne ivrigt og interesseret skar hende op og konstaterede, at hun var – – lige til lossepladsen.

Fattigpræsten

Der var stille i pastor Jensens stue. Svagt lyste lampen fra skrivebordet over bogreolernes rækker af bøger, over væggene med de få billeder, for at slutte lysstriben ved indgangsdøren.

Hvileløst vandrede pastor Jensen omkring i stuen, snart rettende på en pude i stol eller sofa. Som så ofte stillede han sig ved døren og så ind mod stuens interiør.

Hyggeligt var der i rummet, ingen kunne se, at det var en mandshånd, der havde arrangeret alt, selv gardinernes ophængning. Om man så tingene efter, var det hurtigt at opdage, at alt var billigt og jævnt, men helheden var hjemlig og vel afstemt.

Pastor Jensens blik fæstede sig på billedet ved døren – stuens eneste "religiøse" billede.

"Lader de små komme til mig ..."

Kvindernes ansigter løftede sig i undren mod Frelserens åsyn – hænderne knugede så fast om børnenes hænder. Var der *sandhed* i ordene? Var der *tryghed* i den verden, der kaldte dem til sig? Var der hjælp for kvinden som moder og hustru i galilæerens ord og gerning?

Pastor Jensen sukkede. Også i dag, omtrent to tusind år efter Kristi liv på jorden lød spørgsmålet: "Var der *sandhed* i ordene – Hjælp for kvinden som hustru og moder i evangeliets bud og skriftens bud: Du skal elske din næste som dig selv?"

Alle hustruer var ikke, som de burde være. Kærligheden til næsten var en skøn teori, vanskelig at omsætte i praksis. Måske

vanskeligst for de unge hustruer? De havde de svage, fine drømme om skønhed sammen med den mand, de elskede. –

For ham var kvinden alt for ofte "konen" – intet andet. Dobbelt mærkedes manglen på forståelse af kvindens mere sammensatte temperament og større følsomhed i den tid, kvinden venter at blive moder. Da burde hendes kærlighed til manden have næring af hans kærtegn, hans gode ord og tanker.

Når dagen kom, hvor barnet skulle fødes, den dag, hvor lidelsen slog sammen til en Helvedes pine, så skrigene og jammeren lød over hjemmet som en rædsel, måtte kærligheden til manden bære igennem alt, til det nu, hvor barnet blev lagt i hendes arme, så gav dets små hænder og dets lille legeme hende atter kraften til at elske livet.

Pastor Jensen sukkede igen. Hans studereværelse, der nylig havde forekommet ham så lunt og smukt, syntes ham pludseligt at være trangt og kvælende.

Hele dagen havde han vandret rundt i sit distrikt i håb om, at hans ord måtte finde vej til hans sognebørns hjerter. Der skulle de vokse og give renter i en sund, kristen opdragelse for børnene og et sundt kristent liv hos forældrene.

Næsten alle hjem var overfyldte med mennesker. Slægtninge og slægtninges slægt måtte der gives husly til af dem, der dårligt havde tag over hovedet selv. Børn vrimlede det af alle vegne. Snavsede børn og rene børn imellem hinanden, mest snavsede. Hvor kunne det være andet? Snævert med plads, som der var i de huse, der *burde* have de største rum, fordi de skulle huse flest mennesker.

Pastor Jensen tændte en cigar. Den smagte ham ikke. Han lagde den straks fra sig igen. Nej! – Han fik ikke ro for sine

tanker. Det var billedet af to unge hustruer, der fik den ellers så frejdige præst til at vandre hvileløst rundt i sine stuer.

Den ene hustru var 22 år, hendes mand var murer – ung som hun, men dog bitter og brutal mod hustruen. Ganske vist: Fru Olsen havde "været på vej" da de giftede sig, men det burde jo dog binde dem endnu mere sammen. I stedet skilte det dem. Dog ikke sådan at fru Olsen ikke "var på vej" igen for tredje gang. Det frygtelige var jo netop dette, at manden og hustruen skabte liv under had og hån til hinanden.

Var han ikke selv kommet ind til et slagsmål så ondt og frygteligt, at han ligefrem svedte af skræk over det. Hustruen stod med brødkniven i sin hånd, manden med ølflasken. Børnene skreg. Den ældste, den treårige Olaf, havde kastet sig mod moderen af skræk. Ham ramte flasken, idet moderens arm slog den ud af mandens hånd. Den lille gut gav et jamrende skrig fra sig og faldt om. Ikke engang dette kunne få de to mennesker, faderen og moderen, til at forenes i kærlighed til barnet. Hun slog sin mand i ansigtet, da han ville se sit barns sår. – Han vred næsten armen af hende, mens han forsøgte at komme sit barn til hjælp.

Pastor Jensen lænede sit hoved imod vinduessprossen. Havde han, præsten, der skulle være kærlighedens og forsonlighedens budbringer, gjort ret, da han slog først faderen så moderen til side for selv at tage det blødende barn og gå ned på gaden med det, råbe en bil an og bringe det på hospitalet?

Havde *han* ret til at slå en kvinde, en moder, i gulvet for øjnene af hendes to små børn? Ganske vist. Børnene var for små, de forstod nok støjen, men ikke dens årsag.

Måtte han nu ikke tage ud til de to mennesker, til moderen, der sikkert var i navnløs vånde for sit barn og sige dem, at barnet var i gode hænder, nu det var i *fremmede* hænder. Eller var det ikke bedst, at faderen eller moderen, den, der længtes mest, kom af længsel her til hans dør, den, de godt kendte, og spurgte efter barnet? Mange ord kunne da veksles, som måske kunne bane vej for bedre tanker.

Så vidt kom det vist ikke med murer Olsen og hans kone. Navnlig ikke med konen. Hun ligefrem gnistrede af had imod den mand, der kun kunne byde hende det "hul", hun boede i, og de knappe penge, svangerskabets og fødslens rædsler i stedet for hendes glade liv i dansesaloner, biografer m.m. – Hun forbandede sig selv og ham for den dårskab, de i et anfald af ærbarhed havde begået – den at gifte sig. Ungen måtte hun jo have taget, men den kunne have været bortadopteret eller "sat ud". Så havde livet stadig været en leg. Nu var det nærmest et helvede.

Pastor Jensen sukkede tungt. Han tænkte på den dag, hvor murer Olsen og hans kæreste var kommet op ad kirkegulvet for at blive viet.

Ranke og unge, lidt tunge i øjnenes udtryk, havde de været. *Han* i fint blåt tøj, *Hun* i hvid kjole og med et lille fint slør sat op som en krone over det mørke hår. De var så unge, at de havde søgt om tilladelse til at gifte sig, derfor undrede det hvide slør præsten.

Men hvad – han ville ikke dømme. Barnet, den unge kvinde bar under sit hjerte, var jo skabt i Guds billede. Hun var hellig, som hun stod der, ung og rank for Guds alter, indviet til moderkaldet. Pastor Jensen huskede, at han havde følt noget

stærkt og lyst ved at vie disse to unge, der ikke var vokset ud af børneskoene. Hans ord havde været som hans tanker, de havde sikkert rørt deres hjerter; det så og følte han i deres Tak.

Og – i dag slog han den unge kvinde i gulvet for det barns øjne, hun den dag indviede til liv foran alteret og med *hans* velsignelse som Guds stedfortræder. – Pastor Jensen sprang ud i entreen og rev sin hat ned. Han måtte ud til "sine to børn". Bede dem tilgive ham og tilgive hinanden for den lille guts skyld, der nu lå blødende i hospitalets seng og jamrede efter "mor". –

Pastor Jensen standsede pludselig i den åbne entredør. Han kunne jo ikke gå hjemme fra. Han ventede besøg af "gravøren". – Den store, alt for tankeløse og letsindige gravør Malmstrøm.

Fru Malmstrøm var den anden hustru, han i dag havde følt sig så usigelig hjælpeløs overfor. Hun lå i sengen i det mere end tarveligt udstyrede værelse, da han, præsten kom. Hun så angst og forvirret ud, da han kom ind til hende. Alle spørgsmål om sygdommens art slog hun hen. Til sidst, mens han bad en bøn, var hun blevet ligbleg – øjnene var skræmte – hænderne famlede imod ham, da hun råbte:

"Bed om, at Gud vil tilgive, at jeg dræbte det. Bed for mig …"

Så kom gråden – og så den frygtelige sandhed. Hun havde selv forvoldt den tidlige fødsel, der havde kostet barnet livet – ja, hun havde endog lagt sin arm tungt og fast imod det lille ansigt for at være sikker på, at alt liv var udslukt. Det var så fortvivlende håbløst at sætte et barn i verden med en mand som Malmstrøm til fader … Havde de to børn, hun havde holdt i live, ikke lidt og stridt med sygdom, indtil døden tog den ene – åndssvageanstalten den anden. Skulle hun nu tage det

grusomme ansvar for tredje gang for sådan et lille ynkeligt væsens liv? Var døden for det ikke at foretrække?

Hendes øjne tiggede om et bejaende svar. Hendes stakkels feberhede hænder flakkede over det lappede tæppe som skræmte fugle. Hendes læber, der havde tørre striber, bævede. Var der det menneske, der turde dømme en sådan moder, hun, der dræbte af kærlighed. Var det synd mod Gud og mennesker, at han, præsten, der havde viet sit liv til sandhed i Gud – var det synd, at han havde knælet ved staklens seng og havde bedt:

"Herre, min Gud, er det din vilje – da tag denne kalk fra hende og giv hende fred for din kærligheds skyld, den, der fik dig til at give din søn for menneskenes frelse". – –

Pastor Jensen foldede sine hænder om sit ansigt og lænede sig imod dørens stolper. "*Gud!* – lad *mig*, der kalder mig din tjener, lide, om hun gjorde uret. Skån hende, der kun ville bære sit barn frelst til dig …"

Pastor Jensen var så ung. Kun 30 år. Og dog måtte han daglig bære menneskers tungeste byrder frem for Gud. Et fattigkvarter er en vanskelig skole for en præst at vandre igennem. Her lides der til kræfternes yderste grænse. Han gik atter ind i sin stue og prøvede at få sit sind i ro ved at vandre op og ned ad gulvet. Han følte sig ene, forladt af den Gud, som han prøvede at vise de sorgfulde og fortvivlede.

En ganske svag ringen fik ham til at fare sammen. Han tog et par hurtige skridt mod entredøren og rev den op. *Derude* stod murer Olsen og hans hustru. Forlegne, og dog med et forunderligt nyt udtryk af menneskelighed stod de overfor præsten.

Pastor Jensen kunne intet sige, kun tage deres hænder og trække dem ind. I stuen stod de et øjeblik og så på hinanden. Fru Olsen rakte begge sine hænder mod præsten, da hun sagde:

"Vær ikke vred. – Vi skal aldrig gøre det mere. *Jeg* skal aldrig gøre det mere ..."

Olsen tog sin grædende hustru ind til sig. Han stammede noget om: "Min skyld alt sammen". Ingen af de tre mennesker kunne i øjeblikket finde ord. Først efter lange pauser, hvor de alle tre stirrede mod gulvet, eller hvor pastor Jensen vandrede op og ned og op og ned i stuen, angst for at skræmme de to fra at tale ved selv at sige noget. Det var ikke præstens time denne, det var de to menneskers, der havde fundet frem til det, der betegnes ved ordet ægteskab.

Der var en anden følelse imellem dem end nogensinde før. Det mere anede end forstod pastor Jensen. Der var godhed i de blikke, de to mennesker sendte hinanden. Det var vejen til kærlighed – vejen til at elske sin næste som sig selv.

Pastor Jensen fortalte om den lille dreng. Han telefonerede til hospitalet og fik besked, at drengen sov vel og efter omstændighederne havde det godt. Dog burde forældrene vente et par dage med besøg. Han skulle have absolut ro, for at såret i hovedet kunne gro sammen.

Efter den besked kom der mod til samtale. Det var to afklarede mennesker, der forlod pastor Jensens stue for at give plads for gravør Malmstrøm. Pastor Jensen havde fået bevis på "håndens magt" til at ordne, hvor "ånden" svigtede. Han måtte dog smile ved tanken om fru Olsens respekt for "den på kassen". Det var tragikomisk, at hans propre næve havde nået, hvad

hans mange ord aldrig havde formået. I sandhed – det var børn – store børn, han havde med at gøre. –

Inde i stuen sad nu Malmstrøm. Hvad skulle han sige til den viljeløse syfilitiker derinde? Så mistede konen det, hun skulle leve af, mens manden var på hospitalet. Han blev vel arbejdsløs, når han kom ud derfra? Så drev lediggangen ham blot ind på skråplanet igen.

Men – han måtte sige et par strenge ord til den store fyr, der vel sad og drejede fingrene af led, således som han altid gjorde, når han var forlegen.

I stammende ord, svensk og dansk i kærlig blanding, fik Malmstrøm meldt, at den nye doktor, præsten havde sendt til "konen", var så "snäl" og havde tilbudt konen plads på hospitalet samt operation og behandling. Ikke for det – rask blev hun ikke helt, men hun kunne blive fri for smerter.

Han, Malmstrøm skulle hver aften komme til doktoren. Han kunne heller ikke blive rigtig og aldeles rask foreløbig, men meget bedre. Så de ville sige præsten så mange tak for den trøsterige tale til hustruen – rigtig så mange tak. Præsten ville nok begrave det lille døde barn i morgen. Så blev det overstået, inden konen kom på hospitalet.

Pastor Jensen sagde Ja. Alt, hvad dagen havde bragt, havde været brudstykker af godt og ondt. Man måtte være taknemmelig for hvert lille hanefjed, ens arbejde skred frem.

I døren vendte Malmstrøm sig mod præsten. For første gang så han ham lige i øjnene:

"Min hustru har fortalt mig alt. Jeg synes, hun har gjort ret. – Det er mig, som må møde frem, når de små børn vil klage på deres forældre på dommens dag. Præsten skal have tak, at De

ikke dømte hende. – *Jeg* er den, som er skyldig. Tak skal pastoren have. Hun var så syg i *sjælen*. Nu da præsten har været der, er hun kun syg på *legemet*." –

Malmstrøm blev en *mand*, som han stod der med sin hånd i den unge præsts. Pastor Jensen kunne intet svare. *Gud havde hjulpet, hvor præstens evne havde svigtet.*

Malmstrøm måtte have forstået tavsheden. Han bukkede dybt en gang – to gange. Og da han kom ned ad gadetrappens to trin, bukkede han igen op mod den ensomme, trætte skikkelse ved døren.

Arbejde

Oline Olsen var en køn og frisk kone på 23 år. Hendes mand var nitter. En skidt bestilling lige i øjeblikket. Ingen skibsværfter syntes at have brug for nittere. Og – verden var fuld af dem. Derfor kneb det med føden til Oline og hendes mand, Frederik. En understøttelse af 12 kroner om ugen var jo ikke mange penge til to menneskers fornødenheder. Men det gik dog an.

Men – nu kom Oline og meddelte, at en "tredje" om fire måneder ville komme og forlange sin part af de tolv kroner. Frederik blev tavs. Han forstod på Oline, der både lo og græd, at hun ville, at *han* også skulle le og græde.

Han forsøgte at klare den med tavshed. Oline elskede nok sin tavse mand, men hun elskede mere den talende. Hun spurgte til hans "glæde", til han endelig måtte indrømme, at den *ikke* var der. Så blev Oline tavs.

Sådan var altså fattigdommen. Den kunne les bort, kysses bort så længe man kun var to, men når en tredje – *barnet* – kom til, stak den sit grinende fjæs frem og hoverede. Så havde den fundet det middel, der gjorde mennesker ringere end dyr.

Dyrene lavede til rede i samling, hannen såvel som hunnen. Ja, hannen satte sig på redens kant og sang for husfruen, mens hun rugede, at tiden ikke skulle falde hende lang og trang. Hvad gjorde menneskene? – Hendes mand – hendes barns fader? Han sagde rent ud, at han ingen glæde følte, og viste et hårdt, ondt ansigt.

Oline gik ud i det lille køkken, der hørte til lejligheden. Da hele hjemmet bestod af stue og køkken, var der intet at vælge

imellem, hvis man ville være i hvert sit rum. I køkkenet var der kun en lille kasse som stol. Der satte Oline sig. Hun følte en trang til at græde, der næsten gav sig luft i et skrig. Men tårerne kom ikke. Nej! Hun ville ikke blive hos den mand, der viste sig så ond og unaturlig. Det var ikke en god mand, hun havde elsket. Det var en lav person, der havde skjult sit sande ansigt i næsten et helt år. Så længe havde Oline og Frederik været gift.

Forlovelsestiden havde været kort, kun tre måneder. Frederik havde intet hjem at være i, arbejdsløs som han var og uden forældre at ty til. To levede billigere end én, og Oline var dygtig. Hendes forældre gav senge og sengeklæder. Skab, kommode og symaskine ejede Oline selv. Frederik medbragte fire sportsbilleder i ramme, et pænt, stort ur og en bogreol med 125 bøger. Da den stod op mod væggen i den lille stue med en stor vase med blomster på sin øverste hylde, stillede Frederik sig foran Oline, pegede på reolen, kyssede hende og sagde:

"Den dér betyder så meget som, at det er *mennesker*, der bor her ..."

Oline følte i dette øjeblik had imod bogreolen. Den forekom hende som et løgnens ansigt. Det var ikke "mennesker", der ikke var glade ved at give liv til et andet menneske. Nej. – Men hun, Oline, skulle nok selv forsørge sit barn. Hun ville i morgen begynde at søge arbejde. Der var nok nogle trapper, der skulle holdes rene og nogle stykker tøj, der skulle vaskes, alt sammen noget hendes raske hænder kunne udrette.

Hun lyttede. Hvad mon manden foretog sig derinde? Der var så uhyggeligt stille. Var han ked af det? Han blev altid så ked af det, når der var noget ondt imellem dem. Og – herregud! En mand var i den slags sager, som denne her, vist altid underlig.

Han bar jo ikke barnet under sit hjerte og følte dets små lemmer række og strække efter livet. Oline smilte. Det ville nok blive en dreng. En dreng med raske næver ligesom sin far. Et mut smil og et par øjne, der kunne sige "kæreste", uden at han behøvede at bruge ord.

Oline sukkede, munden holdt Frederik tilstrækkeligt lukket – til daglig da. Var der en uret mod en eller anden at påtale, så kom ordene, søm var de lige lært udenad af en bog.

Hvad mon manden lavede? Oline rynkede på næsen. *Han* kunne jo også søge hende. Skulle hun gå ned ad trappen og sludre lidt med fru Andersen på første sal? Hun var så flink. Hun ville blive interesseret i sagen. Hun elskede børn. Havde ingen selv. Hun var opereret som ganske ung. En "fin" mands venlighed havde givet følger for livet. En trøst var det altid for fru Andersen, det sagde hun da, at den fine mands kone også måtte opereres på samme tid og på samme måde. Sygeplejersken havde snakket af skole. – Så var der dog lighed for Vorherre og loven.

Oline lyttede igen med øret mod døren. Skulle han være gået, uden at hun havde hørt det? Rask åbnede hun døren – standsede så.

Frederik stod med hovedet mod vinduets sprosser, hele hans skikkelse udtrykte den dybeste fortvivlelse. Som en pil var Oline tværs over gulvet:

"Hvad er der dog? – Er du da så ked af den smule barn?" … Hendes stemme var grådfyldt. To store næver tog om hende, varsomt, blødt, ængsteligt. Et hoved, ungt, brunet med lidt stive skægstubbe, lagde sig imod hendes glatte kind:

"Lille kone. – Stakkels lille kone. Jeg ville jo takke på mine knæ for din 'smule barn', hvis jeg blot anede, hvor jeg skulle skaffe føden fra, tøjet, vognen, mælken ..."

Hans stemme var dyb, ligesom rusten. Oline havde aldrig hørt ham tale med den stemme før. Den isnede hende til hendes inderste sjæl og fik hende til at ryste. Det var jo sandt. De havde ingen udvej for føden til barnet, vognen, tøjet. Rundt omkring gik børn med kirtelsår, og rundt omkring i den store ejendom lå børn og skreg i deres vugger af sult. Over alt i huset så man børn med engelsk syge, tuberkulose og anden dårlighed, alle sammen syge af for lidt mad og for dårlig luft.

Oline følte det, som ville luften i stuen kvæle hende. Hun klappede mekanisk hans hoved, mens hun så rundt i stuen. Der var ikke en gang plads til en vugge. Alt var udnyttet. Kun *bogreolen* var overflødig. En ond glæde gik igennem hendes sind: Den kunne gøres i penge, når den tid kom. De kunne ikke med den bilde dem selv eller andre ind, at "her bor mennesker". Nej! – Slaver var de. Usle slaver. Fattige og ynkelige.

Der lød tunge trin på trappen, en hård banken på døren. Frederik rettede sig op. Han så ikke på sin kone. Hun satte mekanisk håret til rette uden at se op på ham, så råbte Frederik: "Kom ind!" ... Peter Jørgensen, formand for nitternes forbund, masede gennem døren. Hans ansigt strålede, da han råbte:

"Satan til tid, inden I kan få kysset færdig, så man kan komme frem på arenaen med den store gevinst."

Han slog Frederik på skulderen: "Arbejde, du. – Fint arbejde. Mindst til 8-10 måneder. Der er mægtig tjans. – Fire nye skibe. Du er med på holdet." –

Frederik rokkede så underligt et øjeblik. Så tog han Peter Jørgensens hånd og klemte den, til den store fyr bandende bad sig fri. Oline havde stået stiv og stille, nu følte hun sin mands kind mod sin, hans mund mod sin, så en stemme, der hviskede ømt og kærligt:

"Lille kone, – lille *mor*." –

Peter Jørgensen var vant til, at hans budskab gav sig mangehånde udslag, men aldrig havde han set et kvindeansigt så stolt og skønt i udtrykket, som det, der nu vendtes imod ham:

"Peter Jørgensen. – Jeg skal jo være – mor, og Frederik – far ..." hendes stemme knækkede over – men Peter Jørgensen forstod, livet havde lært ham menneskelighed. Hele dramaet fra før forstod han, uden at det blev fortalt. Han tog de to unge ind i sine stærke arme, og hans stemme var rusten, da han sagde:

"Til lykke. – Det var en Satans behagelig tidende." –

Så rømmede han sig, og hans naturlige trang til realiteter gav sig udslag i den vante vending:

"Nu skulle du sku gi' en bajer, Frederik ..."

Og det gjorde Frederik.

En fader

Gine sad fortabt og grundede. Banegårdens uro forplantede sig til hende og fik hende til at føle noget, hun troede var dødt og magtesløst – nemlig *skam*. Hendes bondeblod reagerede mod at vise sig derangeret på et offentligt sted, hvor de "der hjemme fra" muligt kunne komme.

Gine gav hårtjavsen et lille skub ind under hatten – øjnene flakkede omkring i det store rum med de jagende menneskemyrer. Den smule tøs der gik der, så ud til at komme fra landet af. Der var nok stadig nogle fjolser, der troede, at der var noget at hente for deres børn i "gryden" København.

Hun lo surt – var lige ved at få gråden i halsen: "Jeg har strævet redelig." Hun måtte have talt højt. En blodrig, fed mand vendte sig imod hende:

"Du ser sgu osse noet afrakket ud."

Gines øjne blev vrede og hårde, og hendes mund formede sig til skældsord, men de fik ingen lyd, for folk begyndte at komme op ad trappen – toget fra Jylland var kommet ind. Gines hjerte tog til at banke, hun gjorde en bevægelse som for at gå bort, men blev alligevel stående.

Nu var det om at holde sig stiv, ikke lade sig kue. *Pelle* ventede, at hun udrettede, hvad han havde pålagt hende. Den, hun ventede, måtte komme nu. Hun vidste besked med hans ture til byen, og Pelle måtte ikke blive skuffet. Gines øjne blev blide og ømme i udtrykket, og dette blik, der var fremkaldt ved tanken om Pelle, ramte en stor tyk mand, der med brutale skridt masede op ad perrontrappen.

Søren Clausen, slagter og kreaturhandler, kommissionær og ejendomshandler, mand i huset for kone og børn, pige, staldkarle og alt muligt andet "skidt" følte pludselig en svimmelhedsfornemmelse. Hvad var det for øjne? Hvor havde han først og sidst set dem? Hvad var det, de mindede ham om? Var det ikke noget – noget han ikke holdt af at tænke på.

Adskillige gnavne tilråb ramte den tykke fyr, der stod og spærrede passagen for pæne folk. Søren Clausens vante energi kom hurtigt tilbage. Tre spring bragte ham op på siden af Gine.

"Hvor S... kender jeg dig fra?"

Gine var nu atter Gine – den mutte, halvarrige kvinde, der kun brugte de nødvendigste ord, og aldrig venlige ord, hvis det ikke netop var Pelle, hun talte til.

"Det får du tidligt nok at vide. Det er dig, jeg venter på." – –

Søren Clausen pustede tungt, en em af skrå og øllugt stod omkring ham. Hans øjne fik et hjælpeløst udtryk, han var vant til, at hans kraft beherskede situationen – om ikke med ordenes magt, så med pengenes eller nævernes. Nu var han sat ud af spillet af dette sære, halvgamle, sjuskede kvindfolk, der talte som om, hun havde krav på ham – Søren Clausen.

"Du må hellere gå med mig hjem, Søren – det er nok et stykke vej, men – – –"

Søren følte det, som om banegårdens piller ville knuse ham. Kvinden kendte hans navn – ville have ham med hjem.

"Hvem S... er du da?" –

"Jeg er Jørgine ..."

Sørens øjne var først spørgende, så skamfulde i blikket. De flakkede i hallen op mod lysekronerne og ned mod kioskerne, mens han pustede en ny sky ud i luften af skrå og ølstank.

"Så du er Jørgine. Tja. – Så det er du?" –

Der var stilhed imellem dem et nu. Længe nok til at de begge så en danseestrade, en ung, livsgrådig mand, en lidt mut, køn pige, der dansede sammen.

"Du er herinde, Gine?"

Søren forkortede navnet som et spagt trick, der skulle vise hans tilbagevendende hukommelse.

"Jeg havde grund nok til at tage af sted" – Gines stemme var ganske uden klang af ømme minder. "Herind kommer jo alt rosset." –

"Du er sgu en flot pige – endnu. Jeg blev helt sær i bælgen, da jeg så dig –"

Sørens tykke finger prøvede så småt at røre ved Gines nedhængende hånd. Gine fik lidt rødt i kinderne. Det var længe siden, der var nogen, der havde talt om og til hende som kvinde. Nu gav det ligesom en mindelse af sødme.

"Du har lige nemt til skvalder." –

Gines stemme forrådte ikke hendes svaghed. Hun så lige så gnaven ud, som da hun sad og ventede.

"Hvad vil du mig. Jeg har travlt." –

Søren Clausen følte, at han måtte vise, at den Søren fra danseestraden, sognefogedens pigekammer, og hvad dermed fulgte, ikke havde nogen forbindelse med slagter, kommissionær, ejendomshandler Søren Clausen, der var i København med en velspækket tegnebog osv. Derfor strammede han sit tykke ansigt i endnu mere brutale folder end ellers. Her var vist brug for lidt af hvert.

"Du skal med hjem." – – –

"Gu vil jeg ej. Er du tosset, Gine. – Jeg er færdig med den slags ..."

"Hvilken slags?"

Gines stemme fik sin fulde klang af landsbyens bondemål. Søren så igen noget hjælpeløs ud.

"Du har altid haft så nemt til galskab, Gine."

"Jeg skal tale med dig – det er om drengen."

Sørens ansigt blev ildrødt – hans øjne små og onde som en tyrs.

"Du skal ikke tro, at jeg er idiot og går på den løgnehistorie om en dreng." Søren prøvede at grynte en latter frem, men Gines blik, der hvilede fast og roligt på ham, fik ham til at stoppe op.

"Du prøver at lyve dig fra det for dig selv, Søren ... Du kan ikke. Drengen hedder Pelle".

Gines stemme fik en klang, som talte hun om en prins af slaraffenland. "Du skal se ham. Han vil se sin far. Det siger han ..." –

Søren vendte sig for at gå, betænkte sig og tog ned i lommen efter tegnebogen, bladede imellem sedlerne, kneb først om en 100 kroneseddel, spyttede så på fingrene og lod en halvtredskroneseddel komme frem. Der var dog grænser.

"Her er til en glad dag, Gine, du og jeg har da været kyssevenner engang," Sørens ansigt lyste af godhed.

"Du kan godt stikke din seddel i lommen, Søren. Du kommer dog til at tage med hjem til drengen."

"Hvad S... bilder du dig ind. Tror du, *jeg* vil gå hen og se på en andens unge. Jeg har ikke set dig i ..."

"Du har ikke set mig i syv år, Søren. Og Pelle bliver syv år til jul."

"Vil du så holde kæft med din Pelle. Vil du have pengene eller ej." Han tog et skridt mod udgangen. "Nu går Søren Clausen og jeg."

Gine rystede kun på hovedet. Med et smæld knalded Søren sedlen ned i tegnebogen, stoppede denne ned i lommen, lagde sin frakke, der var lys af farve og med svag os af kreaturlugt, bedre til rette i sin arm og vendte sig mod udgangen. "Du kan for mig rejse ad helvede til med din Pelle."

Sørens skridt lød tunge og brutale gennem den nu folketomme hal. En lurvet klædt mand havde stået halvt i læ af en kiosk ved skranken til godsekspeditionen og hørt samtalen. Hans ansigt var som Sørens præget af brutalitet; men hans blik var menneskeligt og hjælpsomt. Han trådte hen til Gine.

"Du kan nok ikke dreje den fløj om mod vinden, hva' Gine. – Nu skal 'Dirken' ta' affære."

Inden Gine fik svaret, havde Dirken slået Søren Clausen på skulderen.

"Da – Søren. Velkommen til staden, Gine og Pelle. Her ..." Dirken vinkede af Gine, der nærmede sig. "Nu er bilen hentet til herskabet og Pelle skal have visit af sin far."

Dirken og Søren så på hinanden. Dirkens blik var skarpt og hårdt som en ubønhørlig skæbne – Sørens brutalt, men vigende.

"Så du og Gine er sammen ..."

Der var hån i Sørens stemme. Gine ville protestere, hun var bleg nu – gusten og angst.

"Je er lie bestemt en løjser li som dig, Søren. Men når Pelle vil se sin far, så herut med dig til ham. Her er ingen pardon."

Dirken vinkede til en chauffør, der så grinende og hånligt til det optog, der hyrede ham. Igen et bondefjols, der skulle plukkes. Gine gik i vognen som en søvngængerske – Søren som en foreløbig tæmmet løve. Dirken som en hævnens gud.

"Adressen?" …

De trillede af. Luften i vognen blev tung af stank fra Dirkens tøj, Sørens tøj, Gines tøj. Alt blev til en lossepladsatmosfære, der stemte for brystet.

"Søren …" Gines stemme var grådfyldt. "Du *er* far til Pelle."

"Så – Og du tror, at jeg tror, at du havde holdt kæft i alle de år – hvis *jeg* var far."

"Jeg – skammede mig …."

Søren gryntede. Hånen i dette grynt fik Dirken til at trække hænderne op af lommen.

"Jeg syntes, du var en sølle mand at gi' en dreng som Pelle til far."

Sørens ansigt blev helt blegt af forbavselse – Dirken så også noget desorienteret ud.

"Jeg ville have ham til at blive en god dreng. Men – han *vil* se sin far. Det er de andre drenge, der driller ham, fordi han ingen har." Søren fik møjsommeligt vendt sit korpus så meget, at han kunne se Gine lige i ansigtet. –

"Tør du sværge for Gud og mennesker, at jeg er far til drengen?"

Gine kæmpede med gråden. "Tror du, jeg havde valgt én som dig, hvis jeg ikke var nødt til det. Sådan en fyr, der kunne lade

en pige ene om det hele. Jeg skrev jo til dig, at jeg rejste herind for at gemme mig hen. Du svarede ingen ting."

"Jeg var jo gift." Sørens stemme var ærgerlig.

"Sagde du det, førend du fik mig snakket for måske – skvat, du var."

"Jeg skulle vel ikke sige noget, når du ikke spurgte."

"Du kan stole på, Søren, at jeg var ikke kommet, hvis ikke Pelle er – var ..." Gines stemme knækkede over. Dirken rømmede sig.

"Ta'en bare rolig, Gine. Drengen er da levende endnu. Og *ham* der" Dirkens stemme lynede af foragt "ham kan Pelle sgu snart få nok af".

Søren Clausen følte sig for første gang i sit liv som en bold for skæbnens luner. Her havde han tænkt sig hovedstadsvisitten som en lysttur. Et par raske handler, et par raske sjusser, et par raske slag kort med gevinst eller tab, lige meget med det, Søren Clausen havde råd til lidt af hvert. Og så kom et spøgelse fra fortiden, som han ikke havde skænket en tanke i mange år, uden videre frem på arenaen og slog ham lige i ansigtet, Gine og en unge, som de to asner kaldte "Pelle". "Fanden tage mig" om han, Søren Clausen, uden videre ville skrive under på den. *Bondefangeri* var det. Men – de kendte ikke Søren Clausen rigtig, når de troede, at han kunne tages på den facon.

Bilen holdt. Som fluer på et stykke sukker faldt ungerne fra ejendommen over den. Det var kun fulde folk, der kom hjem i bil. Ungerne belavede sig på sjov, skrig og skrål. De så kun en tyk, skulende mand, Gine, som de alle kendte og Dirken, som de kun kendte fra en uheldig side. Der blev stille i kredsen, da de tre stod på fortovet. Gine rodede i sin pung efter penge, fik

endelig samlet sammen, hvad der forlangtes. Søren knappede sin frakke sammen for at demonstrere, at "her er lukket for kassen".

Op ad trappen kom de. Først Gine, dernæst Søren Clausen – sidst Dirken. Han stod ved hver afsats – der var otte – og ventede, til Gine og hendes kavaler var oppe. Så tog han trinnene i et svup og nåede at få Søren helt hysterisk ved sin pludselige tilstedeværelse lige bag hans ryg. Der var ikke plads til, at Søren kunne vende front. Selv ederne der lurede i Sørens sind, sad fast i halsen på ham. Han travede videre op og op, til vejret hev i ham som i en karusselhest.

Endelig – Gine lukkede op til et lille rum med et tagvindue, som kun syntes at lukke for lyset, snavset, som det var. Ellers var der rent i stuen, men fattigt, meget fattigt. Søren skulede rundt efter en stol, der kunne rumme hans korpus. Han fandt ingen. De pinde, der stod og så faldefærdige ud, skulle han nødig betro sig til.

"Har du så en far med?"

Stemmen ramte Søren som et slag og fik ham til at tage et skridt frem i rummet. Hans øjne faldt på en lille dreng, der halvt sad og halvt lå i en lav og sølle seng.

"Hvad Satan?" …

Søren slugte resten af eden. Hans egen lille Søren der hjemme var det ikke, for ungen her var bleg som et stykke kogt kalvekød; men hans søns fjæs var det ligegodt, der vendte sig mod Søren. De samme øjne – – –

"Er du min far?"

"Det siges der."

"Kan du bande på, at – det er sandt?"

"Fanden ta' mig, er det sandt."

Sørens stemme lød som torden i den lille stue. Den syge drengs øjne så fra Søren og til moderen og tilbage igen.

"Stjæler du?"

"Fy for Satan."

En uhyggelig mager barnehånd blev strakt frem – Sørens blodrige greb den, han måtte puste som en flodhest, fordi han skulle bukke sig.

"Så må du gerne have mig til dreng."

Den svage barnestemme knækkede over af frygt for ikke at blive så stærk, at den hørtes.

"Selvfølgelig."

Gine trådte til.

"Du må ikke tale så meget, lille Pelle."

Pelles magre hånd rakte efter moderens.

"Nu er du og far gift ligesom ham Antons, ikke?"

"Selvfølgelig."

Søren Clausen gav sig så det rungede. Et øjeblik var der ganske stille. Gine og Søren måtte stå nær hinanden for at holde Pelles hænder. Den lille fyr så strålende på dem. Et langt blik, der ligesom tog dem ind til hans svage hjerte for bestandig. Så gik der et smil over hans ansigt – en tåge for hans øjne – et suk …

Dirken stod ved fodenden af sengen og så til. Da Pelles hoved faldt til siden, gav det et ryk i ham.

"Ska' jé hente doktoren?"

Dirken var bange. Døden var dom – og dom var ensbetydende med mørke, ensomhed i en lukket celle – det samme som dom her på jorden.

Gine sank sammen i gråd. Søren Clausen gav nogle underlige suk og støn.

"Hvad Satan …"

Han stoppede straks op. Det lille blege ansigt var så uhyggeligt ligt hans egen Sørens derhjemme, skønt Sørens var rundt og rødt, at det fik ham til at tage efter vejret af angst. Han måtte hjem og se, om Søren endnu var levende. Han måtte hjem straks til "bitte Søren". Søren Clausen følte sig som i helvede. Døden her – livet derhjemme stredes om ham.

Gines gråd var nu en jamren. En forslidt kvindes jamren. Men dog en *levende* kvindes jamren. *Her* var redningen. Søren trak Gine i hånden.

"Gine. – Jeg betaler. – Du må ordne dig. Her er penge."

Søren Clausen trak tegnebogen frem. Dirkens øjne fik et rovdyrs udtryk, da han så, hvor den var spækket, men et blik på Pelles blege ansigt med den halvåbne mund, den lille barnehånd, der lå henad det slidte sengetæppe som en træt fugls vinge, fik ham til at ryste på hovedet og nøjes med at skule ondt mod Søren, der forstod blikket og nølende rakte ham en seddel.

"Der – tag den –" Søren rømmede sig, stemmen var lidt uklar. "Du kan vel gi' hende en hånd med – i det her," hans blik strejfede skræmt sengen. Så tog han i Gine.

"Gine – se her. – Her er 100 kroner. Så kan du vel ordne dig? Jeg kommer igen, men – jeg må hjem og det lige med det samme."

Gine rejste sig op. Hvad var der nu tilbage. Lille Pelle var ikke mere hos hende. Sløv og fortvivlet stod hun og så mod Pelles

hvidblå ansigt. Smilet lå endnu over det. – Men nu viste Dirken sig som situationens herre.

"Betaler du, giver jeg mit æresord på, at Pelle skal komme i jorden som en prins."

De to mænds øjne mødtes. Så rettedes de mod det blege ansigt i sengen. Deres hænder fandt hinanden, den store jydes tykke næve og Dirkens slanke forbryderhånd. Søren gravede atter ned i tegnebogen. Så gik han baglæns ud af døren.

– Det blev en begravelse, der for hele ejendommen stod som et eventyr. Der blev spist og drukket i kælderbeværtningen, så madosen flød udover gaden. Samtidig flød også Gine bort. Hun kom først igen efter måneders forløb; men da havde hun ligget så længe i Gasværkshavnen, at ingen rigtig ville kendes ved hende.

En hverdagshistorie

Ane Madsen måtte sætte sig på trappeafsatsen og holde sig for brystet. Hjertet blev til en stor hård klump, der gik op i halsen, så snart hun blot havde gået nogle få skridt.

Ane Madsen benyttede hviletiden til at gennemgå den medbragte kurvs indhold: blomkål, mørbrad, kartofler. Jo, det var der alt sammen. Når der så var citronfromage til dessert, kaffe med kager – ja, – så kunne Grethes 20 års fødselsdag fejres med glans.

Gud ske lov at hun havde lært at lave maden ordentligt til. En rengøringskone havde også *sin* stolthed. Om også hjemmet var lille, børnene kunne nok få agtelse for det endda.

Langsomt og tungt asede hun af sted, mens hun mumlede halvhøjt for sig selv. Der skulle være fest over aftenen. Maden skulle blive varmt og pænt serveret. Tallerkenerne havde nogle skår ganske vist, børnene havde ikke været lige varsomme imod dem, da de var hjemme. Men der var dog én til hver, og rene var de. Dugen ligeså, og gafler og knive var gået godt efter med smergellærred.

Ane Madsen satte nøglen i stuedøren og lukkede op. Hun lænede sig op mod karmen, mens hun så sig prøvende om i sit lille rige. Solen sendte netop et bredt lysbælte ind i stuen og gjorde billederne blanke i glasset. Alt så rent og friskt ud.

Ane Madsen satte kurven fra sig på gulvet, gik frem til væggen og rettede på Grethes billede, der hængte skævt. Anes hånd, krum og vanskabt af gigt, strøg så nænsomt hen over

billederne – datteren Grethe og sønnen Thorvald. De to var jo de yngste, hjertebørnene.

I dag kom Grethe hjem fra Aalborg for at fejre sin fødselsdag her hos sin mor. Grethe var en god pige. Hun havde ikke glemt sin mor, fordi hun kom til Aalborg og blev "frisør". Hun sendte breve med en seddel i til sin mor. Hun vidste, at det kneb at skaffe føden, når en kvinde var svag og kun 63 år, så "renten" var for lille til at leve af og for stor til at dø fra. Grethe var god nok, og ville hun blot blive i København, så ville der komme glade dage her oppe på kvisten.

Det kunne tiltrænges. Siden Jens, den 16-årige dreng fik benet kørt af og døde, og Ejnar, den nygifte dreng, der havde nået at begynde selv som maler, gik væk af den spanske, var der altid ligesom noget gråt over livet.

Selvfølgelig. – De gifte børn var flinke, deres koner ligeså. Men de havde jo hver især nok at tænke på, så en gammel kone kunne ikke forlange så særligt meget hensyn af dem. Og – når en søn giftede sig, stod det til konen, om en mor skulle miste ham eller ej. Ville konen hellere i biografen end sidde hos hans mor og i hendes lille kvistværelse drikke tynd kaffe med sukker til, det eneste traktement, som pengene strakte til – ja, hvem ville så dømme drengen, at han fulgte den, der havde lovligt krav på ham. Nej! – Man skulle ikke dømme sine børn for mere, når de var store, end man gjorde, da de var små.

Ane Madsen måtte sætte sig på køkkenets stol. Hjertet hamrede dog så hårdt. Men nu snurrede det også i begge gryder, og kålen begyndte at lugte så dejligt mættende.

Rart at Petræa Sypige ikke skulle bruge sit petroleumsapparat i aften. Der var, med to apparater i gang,

næsten herskabsmæssigt i køkkenet. Det var sandelig længe siden, at der havde været sådan en velstand af mad i huset. Hvad mon klokken var? – Seks. – Så var der kun en time til, at den fine dame fra Aalborg stod i sin mors stue.

Blot nu sønnekonen ville lade være at stikke til pigebarnet, om også hun var lidt rigeligt pyntet. Herregud! Hun tjente det selv. Det var så trist at høre alle de små, spidse ord, som faldt, når Grethe sendte de morsomme amatørbilleder hjem, der var taget, når hun var på udflugt med sine fine venner. En frisør behandlede dog nutildags både herrer og damer. Derfor fik hun jo også "forretningsforbindelser", som hun skrev.

Sønnekonerne – sønnerne med for resten, de regnede altid efter Københavns ækle gadetrækkeri og sus i natklubber og den slags. I Aalborg var der helt anderledes stille og pænt. Sådan helt oppe i Jylland var der ingen, der kendte det, der trak penge fra folk, og somme tider æren også, som man kendte det i København.

Grethe var god nok – "smart", som hun selv skrev, og det var i tidens sprog det samme som "dygtig" og den slags.

Ane Madsen rejste sig fra stolen og gik ind i sin stue. Så pænt det hele så ud i den bløde aftenbelysning. Ane elskede den halvgrå solstribe, der gav stuen lys mod aften. Så lagde man ikke mærke til, at kommodens maling var ridset og skrabet. Man lagde kun mærke til, at tæppet, der lå på den, var hvidt som sne, og stift som et bræt af stivelse og strygning. Alle småting på det kære gamle møbel var pudsede og blanke. Stolene og bordet var slemt medtaget. Men der var også slidt på det i 43 år.

Sengen var bred og god, og dyner og lagner rene. Hun og Grethe skulle nok sove vel hos hinanden i den store seng, hvori hvert eneste barn var født og Anders – børnenes fader – død.

"Enspænderseng" kaldte børnene den. Åja! – Når en arbejder for 43 år siden dannede hjem, så var det kun med enspænderseng, stole, træbord. En flink pige havde tjent til en kommode, *han* mulig til et klædeskab. Det var, hvad der begyndtes med. Nutildags skulle det være lakerede senge til at "sammenføje" og "skille" og fint toiletbord og stads og sager.

Lykkeligere blev menneskene med de fine møbler ikke, end hun var i de unge dage, når hun hvilte i Anders' arm, og hørte sjovet fra beværtningen i kælderen skingre op gennem gårdens tragt. *Hendes Anders* svined sig ikke bort til de hvinende tøse dernede for så at komme hjem med al slags snavs på sjæl og krop. Han elskede sin stue, så fattig, den var. Senere var der jo børnene at slide for. Årene havde været alt for korte. Døden kom for hurtigt og hentede ham.

Sært, hvor det dog stemte for brystet i dag. Det var nok glæden over barnet, der skulle komme, som gjorde det. Ane famlede rundt i kommodeskuffen og fik Grethes brev frem. Brillerne kom på næsen. Togtiden skulle atter konstateres. Ane satte brevet til næsen og snuste til det. Så fint det lugtede. Hele skuffen lugtede fint, fordi det havde ligget i den. Jo, jo! – Sød og fin var hun nok blevet. En rigtig dame. Ikke en "tøs", men en dame, der kunne bære det fine tøj, der var tjent ved dygtigt arbejde.

Atter måtte gryderne tilses. Hele lejligheden stod i em og stegeos. En herlig duft. Ane Madsen sendte en taknemmelig mumlen til sønnerne, der havde hjulpet med de sidste penge,

som skulle til, for at alt kunne blive købt ind i passende portioner til otte personer. Nu var alt parat, et sidste tilsyn fik bordet, det ene glassaltkar blev trykket oven i det andet, så der fremkom en fin, hvid stjerne i hvert. Ane Madsen smilte så småt. Hvor havde børnene ikke undret sig over, hvordan hun dog kunne lave den stjerne i saltet.

Herregud! – Hvor det dog var en god tid, da børnene var små, at sådan en lille sag kunne få dem til at pludre i munden på hinanden, så der somme tider måtte slås i bordet for dem, at de ikke blev for drabelige. Træt satte Ane Madsen sig ned ved vinduet.

Solen var på hæld bag de høje huse, godt for den, der ventede på glæden og børnene og ikke kun på nattens mørke.

Grethe kom som en sky af parfume, pudder og sminke. Som en hvirvel af silkestrømper, "kombinæsjon" og hundrede af sære sager, som Ane Madsen aldrig havde drømt om at få i sine stuer. Om morgenen var køkkenet, der ellers var som blæst, en hvirvel af tøj. Den kjole, der i går var fin og pæn, var i dag en krøllet og plettet trevl.

Men pengesedlerne knitrede altid i Grethes taske. Var der kun tre i dag, var der fire i morgen. Hvorfra kom de? Hvorhen gik de? Hvor hentede barnet alt det, der dag efter dag hobede sig op i det lille køkken i æsker og pakker? Kjoler, sko, alt sammen fint og dyrt.

Sønnekonerne plejede ellers ikke at overrende Ane Madsen. Nu kom de hver dag efter tur. De snuste og snagede, var spidse og ærtende og evigt forundrede.

Grethe var altid i sengen om formiddagen, hun var ikke "oplagt" til at stå op. Ane Madsen omtalte ikke, at Grethe heller ikke var oplagt til at gå i seng. Moderen omtalte heller ikke, at hun selv stred sig igennem kvælningsanfald, smerter, hjerteangst, alt, fordi hun den lange nat lå og lyttede efter trinnene på trappen.

Nej! Nej! – når gæsterne kom, så snurrede kaffekanden og kagerne kom på bordet. Hvor hun snakkede, den gamle Ane Madsen. Fortalte om hendes og Grethes tur i biografen. Tænk! Hun, Ane Madsen, der dog var et gammelt menneske, var såmænd rendt i en helt forkert. Og stakkels Grethe havde siddet i en anden i skræk for, hvor hendes mor var blevet af.

At Grethe havde mødt "en ven" og ladet sin mor stå i to timer på gaden og vente – nej, det fortalte Ane Madsen ikke. Som en mor forstår at lyve, når hun skal dække sit barn. – –

Grethe selv var ligeglad. Nat efter nat gik hen med sold og svir. Man var kun ung én gang, kun køn en kort tid. Hu, hej! Fest og sang og hede mandskys, der gjorde svimmel – det var livet.

Glemt var også de gode forsætter, der havde fået hende til at rejse hjem. Gud! – hun måtte grine, når hun tænkte på, at hun virkelig for alvor havde tænkt på at fortælle moderen, den gamle susse, al ting – og så "begynde forfra". Godt at hun i toget traf Edvard. Han skulle nok få pillet "syndsfornemmelserne" af én.

Rart var der her hos den gamle. Kaffe på sengen, og visitter dagen lang. De sure løg til svigerinder åd og drak jo gladeligt, hvad den gamle spenderede. Utroligt næsten, at den moralske gamle ville bruge af de penge, der altså var fra det, de var fra.

Var hun virkelig så tosset, at hun troede på historien om friseringen? Forleden bad hun om at måtte se det hus, hvor friseringen foregik. Det var sgu sjovt at se hende stå uden for "Trocadero" og glo kærligt på huset. Hun så ud, som om hun troede, det var sandhed, at dér inde blev damer og herrer ondulerede, sjinglede og barberede.

Gud! – De gamle var utrolig dumme. For hele historien med "Trocadero" var røget lige i mutter Petersen i kælderen. Nu snøftede hun og hvæste, den sure kælling, hver gang, man skulle forbi, og ævlede om "bedragere" og den slags. At mutter Petersens unge var tyk og grim, så ingen mand med hoved på ville give to ører for at eje hende, var der jo ingen, der kunne gøre for.

En måned – to måneder gik hen. Grethe sov kun hjemme visse timer om dagen. Hun talte ikke om, hvor hun opholdt sig. Hun var lige fin i tøjet – og havde altid penge.

Familiens forargelse var kølnet. Der var som forhen dage imellem, at nogen af sønnerne eller deres koner gik de 78 trappetrin til vejrs. Og hvad? – En tøjte var ikke noget særsyn i København – en fjollet mor heller ikke. Der spredtes en vis tolerance i familien. Grethes sko, strømper, undertøj og kjoler begyndte så småt at cirkulere blandt brødrenes børn. Grethe sagde altid: "Tag bare hele skidtet." Det var ikke frit for, at der blev fornærmelse, hvis en brorkone intet fandt at tage med hjem, når de havde travet helt op på kvisten.

Var Grethe så hjemme, stak hun svigerinden en seddel, som denne modtog med en gnaven mine, som om hun kun modtog den for et syns skyld.

Så fik historien sin slutning. En politibetjent kom en dag og hentede Grethe op fra eftermiddagens søvn i enspændersengen. Han viste Ane Madsen en "tilsigelse". Grethe havde stjålet 300 kroner fra en mand, der havde ønsket at "gøre København", men selv ønsket at fastsætte prisen for det. Samtidig med tyveriet havde Grethe "smittet". Adskillige anmeldelser af den art forelå.

Det blev af dommeren takseret til 80 dages fængsel, og tvungent hospitalsophold.

Den dag dommen faldt, gik Ane Madsen til sengs, og nogle dage efter fandt man hende død i sengen. Hvor længe hun havde været det blev kun skønsmæssigt opklaret. Det havde heller ikke særlig interesse for nogen. Den knyttedes mere til fordelingen af det lille hjems bohave. Dets deling fremkaldte den lidenskab i børnenes tanker og tale, som hverken Grethes liv eller moderens død havde formået at vække.

Ole Baltegn

"Om glæden end betegner, hvert fje-ed vi vandrer frem" – – Ole savede og sang, så Thorkild Murers brændehus stod i røg. Karen Nielsens ansigt strålede, da hun trak sin 33½ årige søn i håret og dermed afbrød hans mere frejdige end skønne sang.

"Du skal hjem og pudse dine sko, Ole Baltegn." Karen benyttede, som alle andre, Oles øgenavn. Men i hendes mund lød det som et kælenavn. Ole var et "baltegn". Karen havde været lidenskabelig danser i alderen 16-18 år. Hun drog til alle baller i de nærliggende landsbyer. Det førte lidt af hvert med sig. Lidt for megen kyssen i pauserne, lidt for megen kraft i hænderne på de unge karle, når de skulle "føre". Det endte galt. En soldat – en anden soldats ven – blev Oles far. Soldaten var færdig med sin tjenestetid en måned efter ballet og rejste umiddelbart efter til Amerika. Da tidens fylde kom, var han ikke til at finde.

Så klarede Karen selv begreberne. Og Ole hjalp til efterhånden. Karen Nielsen arbejdede på en lampefabrik. Det gav så nogenlunde til livets ophold. I 8 år havde Karen boet i "Havebyen". Egentlig passede træhuset hende dårligt. Men hun var kommet til forståelse med beboerne der. Alle naboernes sorger og glæder gik igennem hendes hænder. Det gav liv. Ole trivedes også her ude. Da han var lille, passede naboerne ham, mens hun var på arbejde. Nu hjalp Ole dem, hvor det passede. Når solen skinnede, lød hans sang fra skur til skur. Når drengene legede, blev der spurgt: "Er Ole Baltegn med?" – Så vidste mødrene, at der ikke skete sammenrotning og tyverier i haver – fra butiksskuffer eller lignende.

Men nu skulle der tages en stor beslutning om Ole Baltegns skæbne. Karens fader havde skrevet. For første gang i mange år var der en kærlig tone i brevet. Ganske vist havde Karen flere gange i årenes løb været i sit hjem. Men tonen havde da været kølig imellem fader og datter.

Karen Nielsen fulgte Ole med øjnene, som han færdedes rundt i stuen halvt afklædt. Hvor hun dog ønskede, at hun rigtig havde husket Oles far. Men – hun havde kun set ham i halvmørket fra dansesalens dunkle lamper og så for resten ladet sig dåre af hans latter og hans glade stemme. Og dog. – Ole var sin fars søn, selv om hun ikke kendte hans navn. Lykken havde været bedre end forstanden. –

Mon Ole Baltegn ville passe der hjemme mellem de tavse jyder? Ville det ikke tage hans glade sind at gå mellem de træge mennesker? – Karen gøs.

Det var jo lige så skidt at lade ham blive i byen, hvor der intet arbejde var. Han kunne gå til præsten hjemme hos den præst, der havde konfirmeret hende selv. Og senere, når årene gik, skulle han have gården, skrev morfaderen. Hendes broder, der nu var hjemme, skulle overtage sin kones fødegård.

Det var gode udsigter. Ole kom ind i de "ægtes" lejr, det måtte man ikke glemme. Hans papirer, dåbs- og vaccinationsattest bar allerede mærket, der satte ham i klasse med skidtet. "Født uden for ægteskab", stod der på dem.

Karen så pludselig gammel og træt ud. Herregud! – Hvorfor skulle hun bøde så hårdt for den ene dejlige nat? Og hendes dreng med hende. Lød der ikke drukne mænds eder, hustruens hvin, når den "lovlige" ægtemand slog, børns gråd, når de "ægte" forældre for på hinanden som vilde dyr? Var det "ægteskab" da

så meget værd for børnenes ve og vel? – Kunne hendes Ole i sin rene seng og sin rolige stue – ikke få et bedre indtryk af et "hjem" end de stakkels unger, der lå i lag og så forældrenes kamp mod hinanden rundt om i de usle skure i "havebyer" over hele landet, hvor mennesker var bunket sammen som dyr?

"Det e … r så øndigt at fø … ølges ad – – – for to som g … ærne vil sammen væ-æ-re."

Ole stod i køkkenet og pudsede sin sko. Han sang altid salmer. Underligt nok, deres tunge rytme måtte tiltale drengen. Altid var det salmer, der havde betydning for hverdagslivets fester. Bryllup – begravelser eller lignende. Han måtte knytte dem sammen med sit daglige livs fornødenheder. Hvorfor sang han netop bryllupssalme? Vidste han, hvad hans mor tænkte på i dette øjeblik?

Karen og Ole gjorde deres regnskab op for de 13½ år, de havde været sammen, under indtrykket af salmen: "Det er så yndigt at følges ad". – Drengens sang løsnede moderens tunge. Hun prøvede ikke at besmykke sin færd. Hun forklarede alt, som det var. Også dette, at Ole kunne risikere at møde skældsordet "Baltegn" senere i livet – under en strid med en kammerat eller lignende – eller ved forlovelse. Ole sad og legede med en blyant, mens moderen talte. Han tegnede cirkel ved cirkel, til sidst var der 12, den ene større end den anden. Da moderen tav, så han først på sin tegning, så på moderen. Et lyst smil gik over hans ansigt:

"Du, mor! – Lærer Lassen fortalte forleden, at hvis man syndede en lille synd, så ville man snart synde en større – og stadig en større – lige til den allerstørste – den, ikke at angre de små synder, når man skulle dø. Han tegnede synder ligesom de

her cirkler. Den sidste var Helvede, som man kom i. – Jeg viste inspektøren den tegning. Han sagde noget –"

Karens forgrædte ansigt så spørgende op.

"Han sagde, at han hellere ville have, at tegningen skulle forestille de glæder mennesker gjorde for hinanden. Den ene større end den anden – lige til den allerstørste glæde – den at leve sammen i et hjem – med alle de små glæder omkring i krogene."

Der var stille i stuen et øjeblik. Karen måtte først rigtigt forstå. Så lagde hun hovedet mod sin arm og græd. For første gang græd hun, befriet for skamfølelse overfor sin dreng. – Han havde altså for længe siden forstået og tilgivet sin mor.

Ole rejste sig langsomt – strakte sig – gabede. Karens gråd stilnede straks af. Hun forstod, at Ole helst ikke ville tvinges til tårer. Så gik hun ud og satte kaffekedlen på apparatet. Lidt efter stod Ole halvt afklædt i døren til køkkenet:

"Du, mor! – Jeg har et græskar i min have, det er mindst til 2 kroner. Ska jeg slæve det ind til inspektøren, synes du –?"

"Det var en god ide, Ole."

Så var *den* sag uddebatteret. – Nu stod den anden for. Hvad skulle der svares morfaderen? Karen forklarede både for og imod planen. Ole benyttede tiden til at spise adskillige rundtenommer brød og drikke to kopper kaffe. Liggende i sengen – med armene op om hovedet – veltilpas og mæt forsøgte han at tænke sagligt og alvorligt. Det var vanskeligt.

"Når der ikke er nogen til at tage gården, kan de jo sælge den og give os pengene. Så skal vi to nok lave forretninger med dem her inde. Hils dem fra mig og sig det." – Oles øjne faldt i, trods al anstrengelse.

"Jamen, Ole! – Du kan da nok forstå –"

"Ikke spor du. – Jeg er også socialist, og dem kan bønderne ikke lide. Det er lige meget med den gård, mor. – Vi bliver her." –

"Jamen – bedstefader skriver." –

"At du gider tænke på, hvad han skriver *nu*, når han ikke ville tænke på dig og mig, da jeg var et stykke møg, der ikke kunne klare mig selv. Havde han rubbet sig lidt med at tænke og 'skrive', så havde jeg ikke heddet 'Baltegn' – men Nielsen." –

Karen blev tavs. Ole havde ret, selvfølgelig. Det var ikke til at tvinge ham over i de forhold, han ikke passede i. Hun stoppede dynen godt ned om ham – "Ja, – så bliver vi her. Men det skal være alvor med at finde en rigtig lejlighed. Jeg fryser så meget her. Vi tager fat begge to – ikke min dreng? Der kan nok findes en byplads til dig, så klarer vi vel udgifterne."

"Håndslag" – Ole rakte en grov drengenæve frem. Karen greb den, og tillod sig et kys på drengens kind. Han vrissede, nærmest tilfreds. Så sov han.

Det blev ikke Karen Nielsen, der hjalp Ole Baltegn fra hjemmet i havebyen. Otte dage efter den bevægede samtale, blev hun ført bort fra træhuset i en hvid kiste. Beboerne fulgte hende til kapellet i et stort og blomsterrigt følge.

Og så kom begravelsesdagen. Præsten, der forrettede begravelsen, var en streng og nidkær mand. Han forstod af de par detaljer, han fik opgivet af den mutte broder fra Jylland, at Karen havde været et vildfarent får, der havde levet i synd. Havde man et barn, der var ganske uden opgivet faderskab, var der noget galt. Desuden var præsten konservativ og bange for de oprørere mod kirke og stat, der opfostredes i de faldefærdige

"lysthuse". Hans tale var præget af revselsens glæde. Ord som "hor", "drik", – driveri forekom hyppigt.

Ole dirrede af raseri. Hans lille, blide mor! Hans lille, søde, flittige mor! Var det hende, det sure asen stod og svinede til med alt det vrøvl om "synd", anger, dom. – Da den sidste ceremoni var forbi, kom præsten hen til Ole: "Lad mig nu se, at du bliver en god dreng og glemmer alt det onde, du har været i." –

"Hold kæft" – Oles stemme var høj og klar, og den bevægelse, hvormed han vendte ryggen til præsten, ikke til at misforstå. Hver eneste af Karens naboer fandt Oles handlemåde naturlig. De kendte jo Karens og Oles liv og levned. Men – morbroderen og præsten, de tog den som udslag af Djævlens spot og drengeråhed.

En lang samtale, de to havde med hinanden førte til, at Ole kom på et "optagelseshjem". Ole var så lammet af sorg og længsel, at han var legemligt syg. Derfor lod han sig slæbe i bilen og ind af hjemmets dør. – En nats søvn, en gang havregrød og synet af de store rækker drenge med de nysgerrige øjne bragte dog Oles handlekraft tilbage. En time efter morgenmåltidet var han væk. Tilbage i "havebyen", hvor han blev modtaget med åbne arme. Lovens håndhævere kan aldrig klare sig mod barmhjertighedens, blot kampen føres på hjemlig grund.

Forgæves kom politi og lærere og forhørte om Ole. Ingen havde hørt eller set noget til ham. Ofte sad Ole i skjul og hørte spørgsmål og svar. Det blev en sport for politiet at finde ham, og en sport for ham atter at forsvinde igen. Der groede noget ondt, vildt og menneskefjendsk op i drengens før så glade sind,

autoriteternes stadige forfølgelser, som var han en forbryder, en lovløs, tvang drengens tanker ad lovløshedens veje.

Skolen, der i sin erklæring til værgerådet skrev, at Ole var "en god dreng", føjede til: "Men trænger sikkert til en mands hånd i de vanskelige overgangsår." Grunden til den for Ole så skæbnesvangre påtegnelse var græskarret til de 2 kroner. Ole havde fortalt inspektøren en smule af sin og moderens samtale nærmest for at motivere sin gave. Det lille indblik virkede på den moralske skolemand som et faresignal. En kvinde, der kunne tale med sin søn om sin "skam", var ingen habil opdrager. Ole var sikkert "slap i sine moralske grundsætninger".

Præstens indstilling blev et andet afgørende bevis for Oles dårlige moral. Endelig ville morbroderen heller ikke have "københavneren". – Så faldt dommen: "Under værgerådsforsorg til det attende år." –

Nu førtes kampen bittert og ondt fra Oles side, roligt og lidenskabsløst fra autoriteternes side i 2 år. Snart blev Ole en kendt skikkelse indenfor opdragelseshjemmets mure. Ligeså af politiet. Han løb fra hjemmene ved første givne lejlighed, stjal og kæmpede sig frem fra Jylland til "havebyen", fra Fyn tilbage til "havebyen". Over alt formåede han at skaffe sig friheden.

Han blev stor og kantet med skarpe, hårde øjne, en hæs stemme, ond i ord og grove hænder, let til slag, om nogen kom ham på tværs. Af det lyse drengeansigt var intet tilbage. Af smilet kun et glimt, der i et nu kunne spores overfor et barns kærtegn, når han sad bænket ved kaffen og basserne i træskurene derhjemme, hvor hans lille mor havde levet og var død.

Selv ikke sin mors grav turde han se til, når han med møje og besvær havde erhvervet sig friheden. Han stod i halve timer og stirrede gennem kirkegårdens jerngitter. Dér – langt ovre, dér lå hun. Ikke et glimt af graven kunne han se, kun det stykke himmel, der hvælvede sig over den. Han vidste, at der blev spejdet efter ham derinde. Han var en gang blevet hugget dér af en betjent.

I otte dage havde han ensom arrest i "hjemmet" efter den tur. Otte dage og nætter i fortvivlet gråd efter en grav at lægge sit trætte drengehoved imod. Otte ensomme dage og nætter i hadefulde tanker mod dem, der skilte ham fra det eneste, der var *hans* i liv og død – hans mors grav. Otte ensomme dage og nætter, hvor han huggede sine hænder til blods mod dør og vægge for at komme ud til hende, der nu lå så fortvivlende alene og kaldte på sin dreng.

Han så gravens visne kranse som en anklage mod sig. Lille mor kunne jo tro, at hendes Ole dømte hende, ligesom djævlen i præstekjolen. Og alle de, der nu ville, at han skulle se noget ondt i sin barndoms glade dage i træskurets fattigdom og kamp for tilværelsen. Mor! – Mor! Jeg vil jo så gerne være hos dig. *Jeg vil jo så gerne være hos dig.* –

Da de otte dage var gået, og døren lukkede sig op for Ole, da var han forvandlet fra en god dreng til en ond dreng. Han blev tavs. Han, der før havde elsket kammerater, han talte aldrig til drengene omkring sig. Han, der før havde stolet på sine lærere som venner, hadede dem nu som sine fjender. Men ingen hadede han så stærkt og vildt som morbroderen og præsten. Mest morbroderen. Havde han ikke kendt hans, Oles, lille mor længe før præsten? Vidste han ikke godt, at hun var så god, så

god? Han kunne vente sig. Han, Ole, skulle nok huske ham både nu og efter døden. Hans skyld var det også, at han, Ole, ikke kunne passe graven. Morbroderen, præsten, og de her værgerådsmedlemmer – dem var det, der lod mor ligge i sin grav uden en blomst, uden en kærlig hilsen.

Én gang til ville han ikke risikere, at en betjent *trådte* på graven, som det var sket den dag, han blev fanget derude på kirkegården. – Åh! Han havde jo grædt og tigget om at få lov at blive på den plet, hvor det sidste af hjemmet var. Alle de ting, der havde været i hans hjem, havde morbroderen jo solgt, ingen vidste hvem til. For ingen havde nogen magt til at få noget at vide.

Oppe i værgerådet havde de sagt, at de havde "forældreretten" til ham, så han skulle lystre dem og være, hvor de ville have det. Kunne en dreng da blive solgt til fremmede mennesker ligesom et dyr? Var der slet ikke nogen, der tænkte på, at en dreng også var et menneske? –

Lærerne slog ikke, bandede heller ikke over én. Men de var så kunstigt venlige. Man kunne se på deres øjne, at de slet ikke mente noget med det, når de sagde: "Min dreng". – Som mor sagde: "Min dreng", var der ingen i verden der kunne sige det. Men hjemme i de forhånede træskure, dér kunne konernes hænder lægge sig så blødt over hans hoved, og i deres stemmer og i øjnene stod, at de holdt af én når de sagde: "Spis nu, min dreng." –

Alle sagde til ham, at han skulle glemme den "triste verden, han havde levet i". – Ole knyttede hænderne, når sådan en velvillig sjæl talte. Dyrekøbt erfaring lærte ham ikke at tale, kun at tænke. Hvad forstod voksne mennesker af ens tale? Hvad

forstod de af det, man tænkte, når der bag det alt sammen lå det svidende, forfærdelige savn: Mor og graven – Mor og graven. –

I to år varede den kamp med humane mennesker for Ole Baltegn. Så sluttede han selv for den. Ole brændte anstalten af. En vagabond, han en nat sov sammen med, gav ham rådet. – "Så siger de, du er 'uopdragelig' og lader dig ryge. Sådan gjorde de ved mig. Du får 6-8 måneder i Nyborg – så er du fri som en fugl. Klem bare på." –

Ole klemte på. Hans toårige kamp mod anstalterne berettigede ham til Nyborg straffeanstalt. Hans synderegister var langt og broget. I erklæringen fra værgerådet stod: "Man har vist ham overbærenhed i så lang tid, at man nu må anse det for formålstjenligt at idømme straf." –

Ole fik sin dom – og begyndte afsoningen. – Månederne sneg sig af sted. – Tiden, den forbandede tid, var en fjende, der næsten ikke kunne overvindes. Nattens timer var især grusomme. Ingen himmel – ingen himmel – ingen stjerner, ikke et frisk luftpust var der til ham. Han følte sig levende begravet.

Hvorfor? – Hvorfor? – Han skreg det ud, han rasede det frem, dette fortvivlede "Hvorfor", til han var hæs og som revet i laser i hals og bryst. – Det eneste svar han fik, var vagtens manende ord om ro. Ole sad op på briksen nat efter nat. Ud fra mørket kom de kendte – åh, så dødsens kendte skikkelser: præsten – morbroderen – værgen – lærerne – vagabonden – politiet, dommeren. Alle var de mørkets allierede. Hver og én viste sin truende næve – sin hån. Hver og én slog næven mod

jorden – mod graven. Hver og én lo. Sataner! – – – De lo, når de slog næverne mod graven.

Det var den slags billeder, der stjal søvnen. For han, Ole, – han skulle jo stadig værge sin mor for slaget. Han kunne slå med armene, så det hvinte i luften – altid var de andre hurtigere. Bum! Bum! – "Af jord er du kommet – til jord skal du blive" – Bum! Bum! Slagene faldt ligesom den grusomme dag, hvor kisten med lille mor sank længere og længere ned i jorden. Åh! – Hvorfor?

Hvorfor? – Ingen! Ingen! – Hans arme fægtede, så de klaskede mod væggen i dumpe slag – hans åndedræt blev kort og rallende. – igen og igen. – Bum! Bum! "Af jord er du kommet" – – Sataner! Et jamrende støn – *Bevidstløsheden* befriede det af samfundets humanister optugtede barn i nogle timer. –

Lægen så af og til på Ole. "En hård hund ham. Han bliver nok fast pensionær her. Sikke øjne. Føj for Fanden." – Inspektøren og lægen rystede på hovedet over det perspektiv, der oprullede sig for dem. De kendte reglen. Så kom endelig løsladelsens dag. Ole stod som en støtte under inspektørens venlige afskedstale. Han hørte intet andet end det råb, der i måneder havde lydt i hans tanker: Mor og graven – Mor og graven –

Der var en port, der åbnedes. En port! Hvor? Ole så sig om. Han var udenfor den port, der åbnedes. Den var blevet åbnet lydløst som af usynlige hænder. Sådan var den også gået op, da han var kommet ind ad den. –

"Vil du ryge?" – Det var fængselsbetjent Andersen der spurgte. – Andersen skulle en lystrejse hjem til København. Inspektøren havde givet ham besked om at tage "fyren" under

vingerne på rejsen. – Ole gik mekanisk med betjenten fremefter. Han følte trang til at tage Andersens hånd, holde fast i den, og så gå – gå – kun gå, ligesom han havde gået med sin mor i hånden, når det var mørkt, og man følte sig ene. –

"Vil du ryge?" Ole stoppede op, rystede på hovedet, men tog sig straks i det, og rakte en rystende hånd frem, der famlede i cigaretetuiet uden at få fat i noget. Hans blik fæstnede sig skræmt og bedende mod det rolige, unge ansigt foran ham. Blev den mand vred, når han sagde nej? –

Skulle man ryge? – Var det noget man skulle, hvis man ville følge "reglementet" og undgå straf? – Tre års hensyn til "reglement" havde sat sit præg på Ole.

"Dreng dog! Hvad er du bange for? Nu er du jo fri." – Betjent Andersen var ung i tjenesten. Han havde altid været en flink fyr – også mod sin mor. Derfor blev han rystet, så han næsten skammede sig ved det, da Ole pludselig dejsede ned på vejen, mens han græd og jamrede: "Lad mig komme hjem til mors grav – hjem til mors grav." –

Nå! Det var da godt. Der kom en ledig bil. Den blev prajet, og Ole hejset op i den. Så gik det i en fart ned til færgelejet og ombord i færgen. Ole blev hjulpet til rette på en bænk med en pølle under hovedet. Betjent Andersen hentede kaffe og wienerbrød og fodrede Ole ligesom et lille barn. Ole mumlede en hjælpeløs tak. Han var afvænnet med at tale. – I Korsør måtte en jernbanemand hjælpe med at få Ole op i en kupé. Andersen generede sig for at sige, hvor han kom fra med den ynkelige passager. Det så ud, som om de pinte anstaltens beboere. Og alt var jo indrettet efter humanitetens fordringer. Knægten havde jo været sådan, at selv "Braaskovgaard" måtte

give op for ham. Fanden forstå det, når man så ham nu. Men én ting var sikkert: I Nyborg straffeanstalt led pensionærerne ingen nød. –

Ankommet til København tog betjent Andersen en bil og fik med møje og besvær Ole stoppet ind i den. Så handlede Andersen så klogt, som var han selve verdens styrer. Han gav ordre til at køre til Rigshospitalets skadestue. Der stak han den vagthavende læge en dundrende løgn, og så fik han Ole indlagt. Betjent Andersen afleverede besked om, at meddelelser kunne sendes til hans hjem, hans mors adresse: Amalievej 15, fængselsbetjent Andersen. Tak! – Farvel så længe! Betjent Andersen, der hidtil havde syntes, at verden var mild og retfærdig – mennesker i almindelighed lidt til en side, men dog værd at have respekt for, fik pludselig en fornemmelse af, at han før eller senere måtte revidere sin livsanskuelse. –

Ole Baltegn nåede ikke at ordne sin mors grav med blomster – eller at hævne sig på præst og morbroder. Døden tog ham. – Da han havde taget det sidste suk, var der et så barnligt, rent udtryk i hans ansigt, at sygeplejersken, der af værgerådets repræsentant fik skildringen af Oles liv og levned i de år, han havde eksisteret – "uægte barn – opdraget i de frygtelige lysthusbeboelser" osv. rystede forbavset på hovedet.

Hendes tone blev køligt høflig overfor "værgen". En sygeplejerske står altid på den svages side – og denne sygeplejerske havde nu set den ensomme, den kærlighedstørstende, den gode Ole Baltegn. For Ole havde i ni døgn, tretten timer og otte og tyve minutter – det var den tid han havde været på hospitalet – troet, at det var hans mor, der plejede ham.

Værgerådet udbad sig Oles dødsårsag. På attesten, rådet modtog, stod et latinsk ord, som frit oversat betød: Opslidt hjerte. – Af alle årsager havde rådet *mindst* ventet denne.

Gadehajer

Ane Larsen var ganske ude af stand til at fatte sin lykke. Hun, der hjemme i landsbyen altid måtte sidde over ved dansene såvel i forsamlingshuset som i gårdene, fejrede her midt i den store by – i den fine, strålende, smukke sal, hvor et rigtigt orkester med mange violiner spillede – en sejr så stor, at hun i smug måtte folde sine hænder fast sammen og bide sig i læberne for ikke at briste i gråd, så glad var hun.

Ane havde hidtil kendt mindre til glæde end til slid. I hvert fald ikke en glæde som den, hun i de sidste fire timer havde følt. – Hun huskede, at en hvid kjole med et blåt livbånd, syet til skolens udflugt til købstaden, havde indgivet hende samme følelse, som hun havde nu, at "livet var i Gud og Gud i livet", som missionæren derhjemme fra prædikede i søndagsskolen.

Hvor hun forstod de ord. Gud – den kærlige Gud måtte det være, der lod Henry Petersen, ballets smukkeste mand, foretrække hende, Ane Larsen, der både havde fregner i ansigtet og en stor brun fletning lagt op på hovedet, hvor den forekom hende tung som en kampesten, når hun så de andres korte page- eller drengehår.

Tilmed var hendes kjole meget længere end de andre pigers, også mere rynket i nederdelen. Hendes "liv" var, hvor hendes mors og sypigens plejede at være, mens de pigers, der dansede her, var sat ned til det sted, man ikke nævnede.

Ane stod et øjeblik alene, mens hun anstillede sine betragtninger. Henry Petersen havde bedt hende vente på sig, mens han talte med en ven. Hans stemme havde været så køn

og alvorlig, da han bad hende *ikke* danse med andre mænd, mens han var borte. "De er *min* dame" – havde han sagt. Anes hjerte bankede stærkt ved at tænke på de ord og stemmen. Hvad mon han mente? De havde jo kun kendt hinanden i den måned, hvor hun havde tjent på Missionshotellet som stuepige – han som "portier". Det lød så fremmed og så fint det navn. Han gik også i uniform, lige som de fine mænd, hun havde set i optoget, da købstaden havde jubilæum, og hun var taget ind sammen med de andre folk fra gården for at se på stadsen.

Anes hænder blev helt våde af sved. Hun tog lommetørklædet fra den fine taske, der hang på hendes arm. Den taske havde kostet 10 kroner, hvad pigen Amalie, der havde hjulpet hende at købe den, kaldte "rasende billigt". Hun tørrede sine hænder, ansigt og hals. Blot Henry Petersen ville komme igen. Anes øjne så omkring i salen. Hvor var alle pigerne kønne i ansigtet. Hvide og pæne med røde munde. Ganske vist var der nogle, der havde grimme tænder, når de talte eller lo. Men hvad – hun, Ane, havde jo trods de 32 hvide tænder altid siddet i en krog der hjemme. Det var nok mere nødvendigt at være fin i ansigtskuløren end at have tænder.

Anes øjne fulgte en pige, smuk som en drøm. Pigen vendte ryggen imod hende, så Ane så de kønne, krusede nakkehår. Men så vendte hun ansigtet mod Ane. Pigen tog noget op af sin taske og smurte det i ansigtet, så hun blev mere hvid. Så noget på munden, så den blev mere rød, så – Anes ben flyttede sig mekanisk mod pigen – hvad var det? De to streger over øjnene, som Ane syntes gav alle ansigterne lighed med de dejligste billeder i Familiejournalens og Hjemmets billedsider – de to streger blev natsorte, også ved hjælp af noget fra tasken.

Pigen med skønhedsmidlerne puttede stifter og spejl i tasken, så sig om og mødte Ane Larsens store, brune, forundrede øjne. En ganske mærkelig følelse af generthed fik Viola – den professionelle vesterbropige – til at vende sig bort fra de brune øjne. Et øjeblik efter prøvede hun atter at se mod det sted, hvor Ane stod, og nu så hun øjnene rettede imod sig fyldte med tårer.

"Hvad F..." Viola stoppede sig selv i farten. Den landsbygås dér med de store øjne var nok nem til at tude. Hun måtte være forsigtig i angrebet. Viola nikkede til Ane, der straks nikkede igen. Ganske vist var Anes nik, som hun havde lært det hjemme, stivt og uden ynde. Men øjnene blev så beundrende og taknemmelige i udtrykket, at Viola atter følte genertheden komme frem i sig.

Dog – Viola var alle situationers mester – øvelsen havde fem års jagt på Vesterbros gader givet – derfor gik hun mod Ane med fremstrakt hånd. Anes røde næve med de ganske vist rene, men ikke polerede negle lagde sig i Violas tynde hånd, der bar syv uægte ringe på de spinkle fingre. Anes hånd varm og svedt – Violas kølig. "Er De ikke fremmed her"? – Violas københavnske sprog overvældede Ane med sin finhed. "Jé er fra Thyegnen i Jylland." Ane syntes, at det sidste måtte med. Den skønne skabning dér vidste næppe besked med Thyegnen, muligt dog med Jylland.

"Jaj er fra Randers à." Anes øjne var fyldt med undren. – "Jaj hedder Viola. – Det vil sige – jaj er ikke døbt med det navn, jaj hedder egentlig Vilhelmine – men det er sgu ikke til at bruge her i byen. Det andet er majet mere smart." –

Violas stemme var ligesom blevet en smule mere skarp i klangen, syntes Ane. Hvordan mon en pige fra Randers, altså en pige fra samme land som hun selv, var kommet til at tale så smukt og fint som Viola, der altså hed Vilhelmine. Ane var en levende forundring.

"Jé hedder Ane Larsen" – Ane var helt flov ved at sige det almindelige navn. Hun forstod, at det heller ikke var "smart". –

"Hvordan er De kommet her ind i 'Svinget'? Hvor er ræret henne?" –

Ane stivnede. "Ræret"? Hvad var det? Viola lo højt. "Ka' De ikke klare den med 'ræret'? – Gud! hvor *er* De fra landet a'. – De er sgu værre, end jeg var, da jeg kom herind." – Gik der en gysen gennem Viola, som gjorde hende bleg, eller var det noget, Ane tænkte? Hun fik ikke rigtig klaret det, før Violas latter atter klang:

"Jeg mener mandfolket selvfølgelig. De, Ane Larsen, er vel ikke taget her ind i 'Svinget' alene. De har vel et mandfolk med?"

Ane forklarede, at Henry Petersen var "ræret". Hun talte sagte og genert. Hun blev pludselig bange for, at Viola skulle se Henry Petersen. Så ville hun nok få ondt af ham, der var fin og smuk og havde sådan en uheldig dame, som hun var.

Viola hørte lidt åndsfraværende efter Anes forklaring. Det var så underligt. Hun havde dog set mange piger fra landet komme dumme og generte ind i "Svinget". Efter et par måneders forløb var disse piger kortklippede, kortskørtede – og mere skidne i deres mund end de, der havde gjort byen i åringer. Hvorfor så stå her med lyst til at tage "Ane" ved hånden – sætte hende i toget til Thyegnen i Jylland og lade hende trave der til hendes dages ende?

"Hvad vil De lave her i byen?"

Viola spurgte lidt hårdt. S… også med de gæs, der kom i store stimer ind fra bondelandet til kampen om penge for enhver pris, sjov i gaden for enhver pris. Stimulans og fart i gøgemøget.

"Jé tjener som stuepige på Missionshotellet i L…gade." –

"Nåh. – Tja. – Den lyder jo meget fin. Men – ham Henry må jeg jo kende. Der er sgu ingen stamherre her i 'Svinget', som jeg ikke har opdraget på."

Ane forstod ingenting. Henry Petersen havde så vist ingen "opdragelse" behov. Han var mere end fuldendt. – "Der er han." – Anes finger pegede mod en mørkhåret fyr med cigaret i munden, der kom henimod dem, vuggende i hofterne i takt med musikken.

"Hvad Satan! Er det dig, Skalle, der optræder som barnerøver?" – Violas latter og ord skurrede i Anes øren. Hendes brune øjne så fra den ene til den anden af de to væsner, som hun havde fundet var mesterværker af finhed og skønhed. Nu talte de et sprog, der mindede om det, nogle af de hjemvendte karle talte, når de i 10-12 måneder havde aftjent deres værnepligt i København. Så var det altid, som om der var faret en djævel i dem. De nævnede hans navn ustandseligt. "Skalle", der altså hed Henry Petersen, lod til at være glad ved at se Viola med døbenavnet Vilhelmine. Munden stod ikke stille, hverken på ham eller hende; men Skalle fik dog lejlighed til at lægge sin arm om Anes liv og sagte trykke hende ind til sig, mens han vuggede i takt med musikken og derved afvekslende skubbede hende fra sig og trak hende til sig.

Ane blev bleg og kold under denne behandling. Til sidst var hun lige ved at græde. Hvorfor vidste hun ikke. Det var, som om hun måtte tvinge sig fra at lægge armene om halsen på Henry Petersen og bede ham aldrig slippe hende igen.

Viola så og forstod. Herregud! – Det Guds ord fra landet havde nok aldrig været i en dreven forførers hånd. Stod hun ikke dér og troede, at Himlens porte var ved at lukke sig op for hende, fordi Skalle, det bæst, havde hende i armen. Hvor meget mon Ane havde med sig af mønt der hjemme fra Thyegnen i Jylland? Skalle så ud, som om han vejrede godt bytte.

"Du, Skalle! – Tag veninden med og lad os gå ind i baglokalet og få en skvat livsvand." –

Skalle trak lidt på det. Det var dyrt. Og han havde ikke fået løn. Hans øjne strejfede lurende Ane, – men hun så ganske uforstående ud. Det var et værre øg. Skalle måtte tage sin arm til sig og snurre sig selv en omgang rundt for ikke at falde for fristelsen til at slå den idiot til tøs i gulvet, rive den taske fra hende, som hun stod og krammede i sine røde næver, og en, to, tre, – hugge de rare sedler, som han vidste lå der i.

Dog, det ville være ærkedumt at gøre det. Tøsen havde foreløbig ingen grund til at holde kæft med sine meriter for dem "der hjemme". Skalles flerårige erfaring som alfons havde lært ham, at piger som Ane var tavse som graven, når de først havde "givet sig hen". Men til gengæld skyede de intet middel til at få deres ret, *inden* syndefaldet. Og – to års forbedringshus havde lært Skalle forsigtighed.

"Jaj gier! Der var en guldfugl fra Sverrig her forleden. Jeg nappede ham."

Viola gik i forvejen, mens hun fremsatte den erklæring, der indbragte hende et kærligt klap fra Skalles hånd – Ane Larsens skytsengel har antagelig sovet. I hvert fald gik Ane uden tøven over tærsklen til baglokalet og det livsvand, Viola og Skalle sagde, de trængte til.

To timer senere var der en pige fra landet, der vakte opsigt i 'Svinget' ved sin høje latter og sit store hår, der i en tyk fletning flød ned ad ryggen på hende, som hun tumlede ud af baglokalets dør og absolut ville have en svingom. Et par kraftige arme trak hende imidlertid ud til en bil, der hurtigt rullede af efter Violas adresse. Viola og Skalle var kun noget mere hede i kinderne, lidt mere onde i blikket – lidt mere griske i hænderne – om fuldskab var der ikke tale.

Hvad der hændte om natten i Violas lejlighed, var til alle tider en gåde for Ane. Hun blev først vågen klokken tolv om middagen. Hendes hoved værkede, hendes lemmer var som ømme bylder – hun magtede kun at stønne og græde. Hvad var det for en stemme, der råbte: "Hold kæft" – Var der nogen i hendes værelse? Ganske vist havde madmoderen mange gange sagt til hende om at lukke vinduet om natten, men hvad? Var landsbyen ikke fredelig?

Var det ikke en drøm? – Nej! Den hårde hånd, der nu vred hendes håndled, var en virkelighed. Ane rejste sig op fra sengen og stirrede lige ind i Henry Petersens ansigt. Det var dog ikke den Henry Petersen, der i aftes havde sagt: "De er *min* dame". Det var en "fremmed" mand med håret klæbende til panden og en stank af dårlig ånde ud af halsen, og øjne, der var onde og fjendske.

Så begyndte der noget at dæmre for Ane. Hun stod ud af sengen. Hedt og frygteligt stred blodet igennem hendes krop. Hvad var der sket? Hvorledes var hun kommet her hos Henry Petersen? – Anes hænder famlede rundt. Hendes hoved smertede, så hun intet formåede at se, heller ikke at føle. Hvor var hendes tøj? Å Gud! Hjælp mig! – Råbet var for svagt til, at Gud kunne tage vare på det. Ane måtte ved egen hjælp finde stykke for stykke frem af tøjet, mens hun hele tiden hørte den frygtelige snorken, der lød fra det skrækkelige menneske, som så brutalt havde råbt: "Hold kæft" og grebet om hendes hånd, så hun dårligt kunne tage med den uden smerte.

Endelig havde hun alt tøjet på. Blot der havde været en smule friskt vand til ansigtet og en kam til håret. Ane så rundt i stuen. Fint var her. Fine skærme – fint tæppe, fin seng. Også en "divan". Hvad? Der lå jo en kvinde og sov. Ane listede sig nærmere til kvinden. Det var dog en trøst at vide, at der havde været en kvinde i stuen. Så kunne det værste da ikke være sket.

Ane standsede midt på gulvet og så mod sengen. Der var endnu mærker i puden dér, hvor hendes hoved havde ligget. Og – hun havde ganske sikkert og vist sovet, dér, hvor det skrækkelige menneske også sov. Hun havde jo lige rejst sig fra sengen. Der *var* ingen tvivl. Ikke engang en anden kvindes nærværelse havde frelst hende fra den skrækkelige skam og vanære.

Hun var en "falden" kvinde. – Præsten der hjemme havde advaret hende mod hor og svir. Ordene havde den gang fremkaldt en vellystgysen i hendes tanker. Åh! – Herregud! – Hun fortjente den pine og smerte, hun var i nu. Hun havde "bedrevet hor" – også sviret. Hele dødssynden havde hun

begået. Ane satte sig ned på en stol og rokkede frem og tilbage med hovedet i hænderne. En mægtig træthed kom over hende. Så faldt hun igen i søvn.

Hun vågnede ved, at en hånd rykkede hende i håret, og en stemme sagde: "Op med tovværket, Ane Larsen. Nu skal du sgu have kaffe." Det var Viola, der stærkt pyntet stod og ruskede i hende. Ane så forskræmt mod sengen. Den var tom. Der var et fint, tyndt tæppe lagt over den. Viola så blikket og skar en grimasse. "Han er nede efter knas til kaffen. Han kommer straks. Nu ska' fars pige ha' vand i fjæset og kam i tovværket. Så forsvinder tømmermændene." –

Viola hjalp den fortumlede Ane. Henne i et hjørne var der gemt vaskesager. Viola "satte hår". Ane kunne ikke kende sig selv, da hun så sig i spejlet. Noget som et smil kom i det forgræmmede ansigt.

"Kjolen må du lade ryge. Du har brækket dig på'en. Jeg har én, du ka' passe."

Viola var hjælpsom som en god søster. Kjolen passede Ane. Den gav hende en følelse af at være mere hjemme i stuen. Den var lyseblå og havde ganske korte ærmer. Anes arme var hvide, kun hænderne noget røde. Hun så sig i spejlet med stor forundring. Var det virkelig hende, der stod dér, bleg, med mørke skygger om øjnene – håret i en flot tunge ned i panden – halsen hvid imod kjolens kant? Mens hun stod fortabt og så på sig selv imellem bitter gråd og smil, kom Skalle ind af døren.

"Hvad F... – Du er jo lige til at æde, dit bondeøg."

Hans arm var om hende, hans mund ramte hendes i et nu, hun fik ikke en gang tid til at se på ham, endsige være angst.

"Du er en knop, Viola! Tøsen er sgu smart nu."

Viola lo og tjattede efter Skalle, der også forsøgte at kysse *hende*.

"Hold dig væk. Jeg er sygemeldt, at du ved det. Guldfuglen fra Sverrig var et bæst. Godt, at han blev plukket så rigeligt. Nu må jeg holde karantæne". –

Skalle skulede lidt til Ane, hun forstod intet. Smerterne i hovedet kom igen. Hendes tunge var, som den var for stor til munden. Det drejede rundt for hende. Så følte hun sig grebet af et par stærke arme og anbragt på divanen. Det var Skalle, der så, at hun var færdig. Han blev næsten den gamle, smukke Henry Petersen for stakkels Ane. Han bragte hende kaffe og brød, satte sig på kanten af divanen og drak sin kaffe, mens han nødte Ane til at spise og drikke.

Viola og han kappedes om at sige vittigheder. Flere gange måtte Ane le med. – Endelig var måltidet overstået. Så kom tanken om hotellet – arbejdet – alt det, hun havde svigtet. Henry og Viola brugte mange og gode argumenter, inden de fik hende snakket fra den fjollede idé, at gå til værten, fortælle alt, og bede om forladelse for denne ene gangs skyld.

Først da Henry tog hende i sine arme og med øjnene lige mod hendes bad hende ikke gå fra ham, gav hun sig over og skrev de par ord, Viola skulle have med, når hun i bil skulle hente Anes sager fra hotellet. Der var såvel kasse som kommode.

Ane gav Viola en tikroneseddel. Hun så med sløv forståelse, at der var taget penge af hendes pung – hvor mange var hun for træt af gråd og tømmermænd til rigtig at få rede på. Hun faldt i søvn igen med Henrys hoved mod sit og vågnede først, da det var mørkt. Så var hun til dels klar over alt. Også over, at Henry

Petersen ejede såvel hendes legeme som hendes sjæl, for tid og evighed.

Ane sukkede, – "Skalle." – Et fælt navn. Det lød så ondt. Og ond skulle den mand ikke være, der skulle med hende til præsten og kirken. Anes hånd gled hen over Henrys ansigt i et kærtegn. Han fo'r op med det samme udtryk af frygt og had som om formiddagen, indtil han blev helt vågen. Så sprang han op og begyndte at snakke om, at de måtte hen i hans logi. Dér skulle de foreløbig bo. Viola kunne komme hen med kommoden til ham. Han ville gå i forvejen og "rydde op". Ane ønskede, at han ikke hele tiden ville sige, at hun skulle være hans "pige". Han måtte hellere sige "kone". –

Men alt blev, som Henry Petersen bestemte. Ane blev hans "pige", lige til hver øre af de 500 kroner, hendes sparekassebog lød på, var brugt. Det varede siger og skriver fem dage. Så skrev Ane hjem efter reserver. Viola og Skalle satte indholdet sammen.

Det var en tåget og broget forklaring om en "forretning", Ane kunne komme med i. Ane skrev det ordret af. Hun var så fortumlet af gråd, anger og efterdønninger af for megen spiritusdrikning og dans i "Svinget", at hun var et tankeløst og sølle objekt for de to drevne spekulanter. Der kom 200 kroner fra Anes hjem. Samtidig fulgte et brev, dårligt skrevet og famlende i udtryk, der meddelte, at "Ane" endelig måtte være "forsigtig". Hun var jo ung, kun tyve år, der var mange farer i den store by. Hun havde nu taget alt ud af sparekassen der hjemme. Tilbage var kun arven. Men den kunne ikke røres. "Din mor og far samt sødskende."

Ane græd, som hun var pisket, da brevet kom. Pengene tog Henry straks. Viola skældte ud til ingen nytte. Han gik ud af døren sendende en ed efter de to kvinder. Ane sov i Violas værelse i to dage og nætter. Så forklarede Viola hende alt om sin "forretning". Nu var Ane så vidt restaureret, at hun kunne tænke over sin skæbne. Hun blev hvid af rædsel, da hun hørte om de sygdomme, Skalle var bærer af. Ånej – der var nok ingen redning fra Viola og "forretningen". Hun antog "Stella" som et passende firmanavn til Viola.

Så forsvandt hun sporløst for familien. En af brødrene prøvede på hotellet at efterspore hende. Dér fik han den underretning, at hun var løbet af plads med "portieren", der viste sig at være en straffet person. Så forstod broderen, at Ane var "faret vild". Han rejste hjem uden at gøre yderligere forsøg på at finde hende. – – – –

I en stue med gule silkeskærme, fine, lakerede møbler og blomster i glas bor Viola og Ane – nu Stella. Talrige er de, der vandrer ind og ud af denne stue. Som en stadig rindende strøm af gift spredes de besøgende ud over landet. Fra Tivolis strålende have som fra danseklubbernes lokaler og gadens mørke øde hentes gæsterne.

Når de pæne mænd "dagen derpå" tænker på stuen med de hvide møbler, de gule silkeskærme og de smukke blomster i glas – de kønne piger med en svag mindelse af det jyske mål – forekommer det hele dem som en lys forjættelse om, at ikke al synd er hæslig.

Men – gadehajen har ramt sit bytte. *Sygdommen* viser sine spor, og så?

Rendemasken

"Luk kun op! – Det er bare mig" – Ordene blev hvisket ind gennem nøglehullet i det træskur, der husede Rendemasken. Den, der hviskede, var en ung fyr, som den alt for store kasket gav et skummelt udseende.

Rendemasken lukkede op, og Ålestangeren sneg sig ind. Rendemasken havde sit øgenavn, fordi han aldrig kunne sidde stille et øjeblik. Et nervøst chok, fremkaldt ved en natlig arrestation, havde givet eftersmæk, så Rendemasken altid var angst – hundeangst. Angsten fik ham til at være bange for sin egen skygge, og han måtte ustandselig vende og dreje sig, så han kunne se det, han havde bag sig.

Ålestangeren var fører for en drengetyvebande. Ingen dreng, som han ønskede at anvende, formåede at undgå ham. Men den dag, der her er tale om, var ikke "forretningsdag". Ålestangeren kom på "gratulation" hos Rendemasken.

En gang havde Rendemasken heddet Olaf Sørensen slet og ret. Det var år og dag siden. Men et kært minde om den tid eksisterede endnu: Olaf Sørensens lille søn – Olaf Larsen.

Lille Olaf boede hos sine plejeforældre, sin mors forældre. Han vidste, at hans mor var død, og hans far "bortrejst". – Men Rendemasken levede hver dag sammen med lille Olaf. – hver dag stod han ved skolens port og så drengen komme farende ud, svingende skoletasken til højre og venstre. Hver dag kæmpede Rendemasken den samme kamp: "Skal jeg sige til drengen, at jeg er hans far"? – Hver dag endte kampen med sejr – Rendemasken talte ikke til sin søn.

En ting havde han dog altid gjort. På drengens fødselsdag blev der afleveret en pakke hos toldbetjent E. Larsen – lille Olafs bedsteforældre. Der blev ikke angivet nogen afsender, men dog vidste toldbetjent Larsen, at lille Olafs fader stadig var i live og stadig huskede, at han havde en søn.

Således også i dag. Ålestangeren havde afleveret fødselsdagspakken – et spil, der hed: "Den lille postmester" og en bog, der var indbundet i flot pragtbind – blåt og guld, den hed: "Piraten Andrew". – Ålestangeren havde valgt bogen – Rendemasken spillet.

"Den lille postmester" var netop, hvad en dreng med en "bortrejst" far havde brug for. Hele natten havde Rendemasken tænkt på de breve, der nu ville blive afsendt fra lille Olaf til "far". Selvfølgelig ville drengen straks tænke, at den bortrejste far måtte have brev.

Så nu gjaldt det kun at få fat i disse små breve, uden at de to gamle fjender – E. Larsen og hustru – fik nys om sagen. Rendemasken havde betroet sig til Ålestangeren. Den 17-årige knægt havde gloet forundret på den "Gamle Rystetoddy" – men dog erklæret sig villig til at give lille Olaf et praj om, at han, Ålestangeren var villig til at være postmester.

Nu kom han fra sin første ekspedition af den art. Rendemasken fo'r rundt i det lille rum. "Har du så talt med ham?" – Ålestangeren smed huen og gav et fløjt. "Selvfølgelig. – Men ungen kan ikke skrive rigtigt. Han vil prøve i morgen. Jeg måtte stikke ham en 25 øre for at få ham til det." –

Rendemasken stod pludselig stille, og hans øjne borede sig ind i Ålestangerens:

"Måtte du – betale ham – – –?"

"Tja. – Der var sgu ikke andet at gøre." –

"Jamen – sagde du ikke, at hans far var syg – og –?"

Rendemasken fik noget hjælpeløst over sin store person, som drik og svir havde mærket.

"Selvfølgelig kørte jeg op med hele fyrværkeriet – men knægten *ville* nu have de 25 øre, inden han ville love at klemme på arbejdet." –

Ålestangeren smed sig på en kasse i skurets hjørne og tændte en cigaret.

"Var han glad, da han hørte, at hans far var lige her ved?" –

"Nåh! Sådan en lille unge siger jo ikke så meget. Han sagde, du skulle hellere komme selv. Så kunne I have gået i biografen sammen." –

"Sagde han det? – Det var S...s."

Rendemaskens stemme blev således i klangen, at Ålestangeren måtte se nærmere på ham; derefter spyttede han på gulvet af halv foragtelig og venskabelig sympati.

"Det er sgu en morderlig pæn dreng, du har." –

Rendemasken fo'r atter rundt i rummet. Hans ryg ligesom rettedes.

"Det er efter moderen du. – Hun var – tja" ... Rendemaskens stemme blev så så utydelig, at Ålestangeren ikke kunne høre hans ord. Over den 17-åriges ansigt gik et sært udtryk. Puh! – Alle mandfolk var da fjollede, når de talte om "hende". – Så blev de flæbede og bløde på pæren og smørrede i røsten og skulle tørre næsen. Nå! – dem om det. Ålestangeren var ikke med i den vogn.

"Sagde han ikke, at han havde sådan – savnet mig – sådan altså?"

"En dreng, der får nok at æde og ingen tæsk, han er da ligeglad, hvor mange fædre, der render rundt og leder efter ham." – –

"Ja, – jo, det er han vel. Sådan altså." –

Der var stille et øjeblik, kun Ålestangerens pusten af cigaretrøg og Rendemaskens hiven efter vejret hørtes.

"Læg dig hellere i kassen. Du blæser som et lokomotiv." –

Ålestangeren så medlidende på den ældre kammerats rystende hænder og på sveden, der haglede ned ad panden. Rendemasken lagde sig i "kassen" og fik de få pjalter, der var, stoppet ned om sig, men han rystede af kulde.

"Har du ingen spiritus?"

"Nej. – Du fik den sidste skejs til bogen, og jeg har ikke kunnet trave ud og slå nogle."

"Jeg spæner hen og køber en pægl. Jeg har moneter." – Ålestangeren var i et sæt ude af døren. Rendemasken lå og tænkte. Et billede viste sig hele tiden for ham: En ung pige stod i en stue med hånden rakt frem. Foran hende stod en mand med et hårdt ansigt.

"Du må ikke gå fra mig, Olaf. Tænk på barnet. Jeg er så bange for far og mor. Hjælp mig dog." –

Rendemasken stønnede – for Olaf *var* gået fra "barnet", fra alt – fra sin ære, sin kvinde, sit hjem – alt. Og til sidst ind gennem tugthusets port – og den unge pige gik gennem dødens.

Lille Olaf. – Åh, om drengen blot et eneste øjeblik ville kendes ved sin far. Blot et øjeblik give ham sin hånd, den sunde drengenæve, der kunne svinge tornystret så raskt. Så ville mødet med Gerda, lille Olafs mor, ikke blive så svært. For Rendemasken vidste, at nu var *han* foran dødens port, og inde

bag den var Gerda og – dommen. S...s også! Nej! Nej – ikke bande. Det havde hun aldrig holdt af. Lille Olaf holdt sikkert heller ikke af det. E. Larsen og hustru bandede ikke.

Hvordan mon sådan en lille dreng ville skrive? "Kære far"? – jo, det ville der nok stå. Det brev måtte han få Ålestangeren til at give sig med, hvis – – Uh! – Rendemasken stirrede rundt i det halvmørke rum. Der henne stod jo hunden med det glorøde gab. Var det sådan, at døden så ud? Sådan som et rovdyr, der flåede mennesker. Derhenne krøb det også. Hvad var det? To arme, skindmagre, med negle som kløer, der krummede sig. Rendemasken tog hænderne for ansigtet. Nej! – ingenting ville han være angst for. Gerda, hans lille kvinde, var jo gået den vej, han nu skulle, kun havde han al forbrydelsen mod hende at slæbe på.

"Lille Olaf! – Kom og giv far hånden en eneste gang" – han råbte ordene frem, netop som Ålestangeren igen smøg sig ind gennem døren. Den store knægt stod rådvild et øjeblik, så hældte han den medbragte flaskes indhold i en kop og derfra i munden på Rendemasken.

Langsomt svandt timerne. Det begyndte så småt at blive aften. Rendemasken blev mere og mere svag – også mere urolig. Hele tiden kaldte han på "Lille Olaf" og bad ham følge sig til "mor" – til Gerda – alle navne brugte han, og alle var de udtryk for det samme: Angsten for at dø og mødes med hende, han havde gjort ondt imod.

Pludselig så han Ålestangeren: "Kommer du så med ham?" – Ålestangeren var lige ved at sværge en dyr ed; men noget i det snavsede, forpinte ansigt – noget i den hæse, angstfulde stemme fik ham til at nikke med hovedet og rejse sig.

Udenfor stod han og skuttede sig. Han hev penge op af lommen og talte efter. Jo! Det kunne lige slå til. I store spring gik det henover den plørede mark op til vejen. Et kvarter efter kom en bil kørende ned mod træskurene. Dens lygter lyste i vandpytterne og fik alt til at tage sig dobbelt ondt og skummelt ud. Ud af den steg Ålestangeren med en lille skræmt fyr på 9 år, der holdt noget hvidt i hånden.

De to fulgtes til Rendemaskens skur. Der gik de ind. Den lille så angst på den grimme mand i den snavsede kasseseng – så rundt i rummet og var ved at græde. Men Ålestangeren tog et hårdt tag i hans arm og nikkede med hovedet.

"Lille Olaf", der var røvet lige ud af en god leg i gaden ved løfte om en 2-krone, så på den store dreng og begyndte:

"Kæ-kære far – –"

Manden i sengen rejste sig op. Hvad var der i det snavsede mandsansigt, der beroligede det skræmte barn, så han selv rakte hånden frem og sagde:

"Her er et brev, jeg har skrevet til mor. Ka' du ta' det med dig." – Var det blodets bånd, der talte, trods alt, fra far til søn? Lille Olaf klappede Rendemaskens hånd –

"Lille Olaf! – Lille Olaf!" – Rendemaskens hæse stemme var fyldt med jubel, og den fik Ålestangeren til at tørre næse og øjne med huens for og fik atter drengen til at klappe den skidne næve, der famlede rundt på laserne i sengen.

Drengen pressede den hvide konvolut ind i Rendemaskens hånd. Der var noget beskyttende i den måde, hvorpå den lille fyr lukkede hånden sammen om det brev, der var "til mor". Den mor, der var død. –

Der blev støj udenfor. En hård banken lød på døren. Ålestangeren fo'r sammen – han blev ligbleg, måtte til sidst lukke op. Derude stod en politibetjent og toldbetjent E. Larsen.

Lille Olaf så forundret på bedstefaderens forstyrrede ansigt. Hvad var der dog i vejen? Drengen forstod ikke de mange forespørgsler, der blev gjort ham, hverken den dag eller næste dag i "retten". Han forklarede, at "far fik et brev til mor".

Da "brevet" med magt blev taget ud af hånden på Rendemasken, viste det sig kun at være et stykke papir med streger på i en konvolut. Derfor blev Ålestangeren dømt på indicier for at have forsøgt at få lille Olaf ind i sin "forretning".

Rendemasken døde i et skrig. Han skreg sig hæs efter "brevet til Himlen". – På hospitalet, hvortil politiet kørte ham, sagde de, at han havde – delirium.

Ålestangeren mistede sin frihed for en tid. Da jeg sagde ham et par trøstende ord i den anledning, var hans svar:

"At de idioter nu ikke ku' la' Rendemasken beholde den konfelut, er smask æde mig den største ærgrelse i mit liv."

Marie Adolfine Larsens fødselsdag

Marie Adolfine Larsen havde fødselsdag. Hun havde ikke storhedsvandvid og mente, at kongen skulle sende sin kammertjener med fortjenstmedaljen i guld for lang og tro tjeneste som vaskerkone. Nej! – Marie Adolfine Larsen havde begge ben fast plantede i kludeskoene. Men – hun syntes kun, at hendes mangeårige nabo, barndoms- og ungdomsven, forhenværende herskabskusk Peter Jensen, 72 år gammel, burde huske, at hun i dag fyldte 71 år.

Der var nok et par stykker til, som også godt kunne have husket på Marie Adolfine Larsens fødselsdag, og det var hendes to børn, Marie og Adolf samt svigerdatteren og svigersønnen og deres børn.

Marie Vaskekone, som hun altid kaldtes, satte sig ved vinduet og pillede lidt i sine urtepotter, mens hun tænkte: Havde hun ikke været flere år om at samle de penge, hun sidste år holdt gilde for? Havde hun ikke gået med de alt for små træsko, hun fik af grossererens stuepige, i et halvt år, selv om de pinte og kneb, for at spare de seks kroner, som på festdagen var lige til trykningen af sangen, som "Haltevilhelm" havde skrevet?

Havde de penge, de 20 mennesker spiste og drak op i 10 timer, ikke kostet hende hundrede af timers hårdt slid og pine? Lige indtil i dag havde den fødselsdag været hendes dejligste minde. Hun havde følt sig som festens midtpunkt og tænkt, at hun ved den glade dag, hun skabte sine nærmeste, havde bundet dem til sig, så hun ikke skulle få en alt for ensom livsaften.

Ganske vist havde kun enkelte i årets løb set op til hendes kvistværelse; men hun havde dog ventet, at mindet om festen, den, der havde været så rig for hende, havde efterladt blot en svag afglans i de andres hjerter. Blot så meget, at de havde set op og spist af hendes store kringle, der nu lå og så ud som en midgårdsorm der ude på det lille køkkenbord. Ikke en gang Marie og Adolf havde husket dagen.

De havde jo nok deres at passe – men, alligevel. Marie Adolfine Larsen tørrede en tåre af med snippen af sit forklæde. Det var det fine, hun sidste år havde fået af Marie. Datteren havde såmænd ladet det brodere til hende. Så var det ligesom mere "personligt", sagde hun. De ord havde glædet moderen. De viste hende, at der dog var lidt tilovers for Marie Adolfine Larsen af kærlighed i denne verden. Men – hun sukkede. Når Peter Jensen svigtede, så ville hun ikke mere tro på kærlighed. Marie Vaskekone så sig sky omkring. Hvad var det dog, hun sad og tænkte? Hun, der var 71, tænkte på – kærlighed – – ?

Marie Vaskerkone gav et lille knejs med nakken, som Peter Jensen, om han havde været til stede, ville have genkendt fra de ganske unge dage, hvor Maries knejsen havde forvoldt ham adskillige søvnløse nætter. Det var vel nok Peter selv, der altid kom tilbage til de dage, hvor hun og han havde danset og lét sammen – ganske vist også skændtes – men, det var egentlig også af – kærlighed.

Solen sendte et sidste strejf ind gennem et kvistvindue, hvor en gammel kvinde sad og gjorde sine fejltrin op. – Den lyste på et rynket ansigt – to dybe kærlige øjne, der bar spor af mange tårer – to arbejdstrætte hænder, der lå foldede i skødet, og den

sendte al sin varme i dette sidste strejf, så hendes ansigt ligesom fik ungdommens skære rødme over sig.

Således forekom det fhv. herskabskusk Peter Jensen, da han sagte lukkede døren op til stuen og forsigtigt skubbede sig selv og en stor ting ind i stuen.

"Til lykke, Marie." – –

Marie Vaskerkone gav et lille skrig, først af skræk, så et til af glæde. Tingen, Peter Jensen holdt i hånden, var jo hendes sidste store ønske, – en kanariefugl i bur.

"Er den virkelig til mig, Peter?" –

De samme øjne, der i 55 år havde været Peters "stjerner", så nu på ham med dyb godhed. Peter nikkede. Altid fik han den sære klump i halsen, når hans blik mødte hendes. Han blev sved – måtte tørre sig over panden med lommetørklædet. Det var han også blevet i 55 år. Marie Vaskerkone snakkede snart til Peter og snart til fuglen, alt imens hun gjorde plads i vindueskarmen til det kære dyr.

"Tror du ikke, den skal *hænge*, Peter?"

Atter sendte solen et strejf henover en gammel kvindes ansigt og fik det til at rødme, og atter måtte Peter Jensen mindes de unge dages sødme og smerte. Så lidt årene dog havde udslettet af den unge Marie Adolfine Larsen. Han så det bedst, som hun stod der med de løftede hænder, holdende på fugleburet, og sit ansigt med de ivrige, varme øjne imod ham. –

Peter syntes også, fuglen skulle hænge. – Han fik hammer og søm og ordnede sagens praktiske side. Marie lavede kaffe – skar kringle, alt imens hun fortalte om dagens skuffelser.

Peter var tavs som sædvanlig. Endelig blev det sengetid – klokken var ti. Det var ligesom Peter Jensen ikke kunne komme

af sted ind til sit eget kvarter. Endelig stod han i døren og havde rakt hånden frem, havde fået hendes hånd i sin, og ligesom hendes øjne så op imod hans, fik han mod til at sige det, der i 55 år havde været hans længslers mål:

"Jé vil ønske, du havde været min kone, Marie –"

Rødmen – kvindens adelsmærke – bredte sig over Marie Vaskerkones gamle ansigt og gav det skær af evig ungdom. Så lukkedes døren efter Peter Jensen. Men i den lille stue stod en gammel kvinde og sagde: "Sikken en dejlig fødselsdag." Hun satte fingeren ind imellem fugleburets tremmer og kaldte:

"Kom så bitte Peter! Kom så!" –

Fra redningshjemmets venteværelse

Der siges, at jeg er ung – og at jeg kan begynde et nyt liv. Jeg, *Gadehajen*, kan ved "anger og nåde" få mit "barnesind" igen. Jeg må le ved det ord.

Jeg ser for mig en halvmørk stue – i en stor seng en rød dyne, ovenfor den dynes kant tre barneansigter med lukkede øjne – mine tre små brødre, der sover.

Jeg ser spejlet på væggen gengive lyset i flasken, der står på bordet. Og jeg ser mig selv ligge i min "seng" på gulvet – den, der bestod af en madras, en pude, og nogle i farven ubestemmelige tøjstykker, der hed "tæpper" – og fra den plads se op mod det gule, blafrende lys i spejlet.

Hvilken magt var det, der fik flammen til at nikke og dreje sig, så den sendte hilsner ned mod dybet til mig den aften, hvor jeg første gang så livet i al dets ondskab?

Jeg kan kun tænke på det lysglimt som en hilsen fra Helvede – for lyset viste mig kampen mellem min drukne far og – – – mor.

Hvorfor skreg jeg ikke? Hvorfor rev og sled jeg ikke med mine små, stærke næver i det store dyr, der pinte det menneske, som for mig var alt, hvad et barn har at holde sig til med legeme og sjæl i en grå, kold verden fyldt med lidelse?

Langt inde i mit sind sidder skammen over, at jeg svigtede lille mor den onde stund. For i den skabtes det barn, der dræbte hende – og dræbte de sovende drenges *gode* sjæl. Den onde lever og fører dem gang på gang bag fængslets mure.

I den stund dræbtes gudsbilledet i mig "Lyse Inger". – Jeg, der gennem "anger og nåde" skal have mit barnesind igen. – Mit barnesind – og mine barndomsminder – – – –

Så skal atter billede efter billede drage gennem mine tanker af nætterne, hvor lyset i flasken sendte sine flakkende stråler over tre drenge i en stor seng, og en lille skræmt pige, der fra en hob pjalter på gulvet stirrer ud i rummet, angst for at mørket skulle sluge hende.

Jeg skal gense billedet af de fire børn – drengene angste og grædende, pigen med tørre, stirrende øjne, som de sad i den usle stues mørkeste krog, mens barnet, der var skabt af dyret i mennesket, arbejdede sig frem til livet.

Jeg skal gense billedet af fire børn, der stod ved sengens kant og tiggede med ord og tårer hos den udpinte, blege kvinde, der kæmpede mod dødens knokkelhånd.

Jeg skal gense billedet af børnenes *hjerte*, da kisten blev båret ud af døren med moderens lig – mens faderen sad drukkent snorkende på en stol.

Når dansen og støjen er højest omkring mig, og mit legeme jager efter bytte – så kommer lyden af skruerne, der hvinte i kistens brune træ, listende ind i min sjæl – og jeg ser lille mors angstfulde øjne stirre imod de to mænd, der lukker hende ude fra at stryge sin hånd over de grædende børns snavsede hoveder. Det er mit *barnesind*, der vågner et kort nu. – – –

Jeg skal gense billedet af pigen, der står i smøgen mellem to grå kaserner, der er fyldt med hvin og skrig – sult og djævelskab af alle arter. Se *manden*, der giver sin stemme godhedens klang, så den dølger frygten hos det sultne, frysende barn, så hun følger ham.

Hun tror ham, der siger, at han har "ondt af hende" – han kalder hende "lille stakkel", og i hans øjne ser hun kun det ene billede, godhedens – det andet, *rovdyrets*, det tager lyset, maden, varmen i stuen og den bløde stol.

Jeg skal gense billedet af den skikkelse, der i morgenens grå dis sneg sig skælvende krum ind i smøgen mellem to kaserner, der er fyldt med hvin og skrig, sult og djævelskab. – Billedet af barnet, der er givet til underverdenen for tid og evighed.

Der er et ord, som pæne mennesker siger med sagte stemme: *Voldtægt*. Lyden af det bliver hængende i luften, holdende sig fast i det slimede dynd af ond lyst og dyrisk tanke, som altid er, hvor der er tale om skændsel for legemet.

Selv inden for "rettens" døre kommer slibrigheden. Kunstigt glatte ser de mænd ud, der snager og spørger med ord – pæne i klangen – men i øjnene ser barnet, der står foran skranken, *rovdyret*, der vejrer bytte.

I blikket er spørgsmålet: "Er det ikke løgn, når du, krybet fra råddenskabets sump, står her i templet for sandhed og ret og kræver dom for en mands vold imod dig? Er I ikke hvermands eje og bytte, I kryb fra baggårdene, der kun lever af pengefolkets nåde? Er I ikke født med *lysten* i blodet – kødets lyst og åndens fordærvelse?"

En ram luft står om barnet fra de voksnes tale, indtil hun angst og jaget tyer ned i beværtningens støj og larm for at glemme.

Her i stuen, hvor jeg sidder, er der også spejl på væggen. Deri ser jeg loftets hvide lampe med det skarpe lys, der klart og uden blafren gengiver stuens grå vægge og den hvide dør. Til mig, der er anbragt her for at "reddes", når gengivelsen ikke.

"Plejemor" har holdt mine hænder og talt om Kristus, der døde for mine synders skyld. – Mine synder! Er det den ene, hvor jeg ikke borede mine negle i mandsdyret, der bragte døden til lille mor? Eller er det "synden", hvor jeg knugede min kolde, stivnede barnehånd om mønten, mandens vold havde indbragt mig?

Hin aften, hvor jeg første gang så dyret i mennesket, fik min sjæl skøgestemplet – og kun døden kan slette det ud. – Der siges, at jeg skal "glemme fortiden" – *Glemme*? Man tror at give mig lykken ved at stille glemsel op for min tanke, som var ordet indgang til Paradisets have.

Jeg rører ved mit ansigt, og jeg føler mandens ansigt imod mit i et brændende, jagende nu.

Jeg tager om mit bryst med dets bankende hjerte, og jeg føler, hvor det hidses og pines af legemets krav.

Jeg ser på mine fødder – ser, hvor de er hovne og ømme af gadens hårde asfalt – og sådan vil mit legeme tvinge glemslen bort fra min sjæl.

Nu strømmer lyden af kirkeklokkens dybe stemme her ind i den stille stue. Jeg vil åbne vinduet, så tonerne kan drage sin klang ind over mit trætte sind. Mange, mange mål ned står en lysende klynge blomster! Og rækker deres kroner mod mig – *Gadehajen*. – De lover mig fred, om jeg vil vove springet fra karmen, jeg læner mig imod. I deres stemmer er barmhjertighedens tone. I deres farve bud fra verdener, der ikke er besudlet af mennesker.

Jeg takker jer I lyse blomster! Dæk mit legeme med blade – bær min sjæl der hen, hvor min lille mor har taget bolig – – –

Lille Mie

Fødselsstiftelsens port lukkede sig efter lille Mie. – Hun missede op mod solen, knugede den lille, levende bylt ind til sig og begyndte sin vandring mod livet, det hun nu skulle begynde som en ganske ny person – som mor.

"Lille Mie" var sytten år. Hun var spinkel og spæd, havde kruset, gyldent hårbrus, blå øjne, der altid havde et underligt spørgende udtryk, samtidig med, at de var ligesom skræmte i blikket. Det var øjnene, der gav hende charme, skilte hende fra mængden af søde, små "Mier" med drengeskikkelser, kruset hår og blå øjne.

Øjnene var det, der havde fået Poul Bigler til at "elske" hende. Han havde brugt timer til deres pris, og Mie elskede at høre hans kønne stemme sige vers og rim til deres ære. Derved glemte hun at passe på hele sin lille persons ære, og resultatet kom – lille Mie var mor til en ny, lille Mie, hvis øjne var mørke og slørede – Poul Biglers øjne.

Nu vandrede Marie Henriette Hansen, det var "lille Mie"s rigtige menneskenavn, af sted mod det hjem, der foreløbig havde tilbudt sig. Alle, der kendte Marie Henriette Hansen, glemte hurtigt det tunge navn og kaldte hende "lille Mie". Sådan var hun kaldt på børnehjemmet, hun kom til, efter i Gud måtte vide hvor mange år at have levet mellem bandende mænd, råbende kvinder og børn, der altid græd.

Hvorledes hun var blevet "opdaget" og anbragt på børnehjem, anede hun ikke. Børnehjemmet var lyst og rent, der var mad nok – en seng for "lille Mie" alene, og de rare lærerinder elskede

den blide, lyse pige med de kønne øjne. Mie blev konfirmeret og kom i plads. Også herskabet bøjede sig for de blå øjne, og Mie havde det godt og blev behandlet mere hensynsfuldt, end reglen er for husassistenter. Derfor havde hun sin gode tro om mennesker i behold, og da Poul Bigler, logerende hos herskabet, student, og "næsten" dyrlæge, sagde hende de første kærlighedsord, fandt hun dem naturlige – føjede sig efter hans vilje og var lykkelig.

Tiden, hvor lille Mie udviklede sig til at være mor, var ubeskrivelig ond. Herskabet skændte, Poul Bigler "rasede" – ja, lille Mie havde aldrig tænkt, at en "fin mand" kendte ord, som dem Poul Bigler brugte om det lille væsen, Mie slet ikke forstod skulle fødes af hende.

Så kom dagen, hvor hun blev kørt til Fødselsstiftelsen.

Som hun gik nu med barnet, måtte hendes ansigt have udvist hendes tankers gru, for en tyk, velvillig dame nikkede opmuntrende til hende. Mie nikkede igen og knugede fastere om den lille bylt i armen.

Mie følte en underlig kold angst krybe frem i tankerne. Det var mindet om fødslens rædsel og pine, der sled igennem hendes krop. Hendes ben rystede, og hun blev svimmel. Alt gennemlevede hun, mens hun vandrede fremad i gadens vrimmel. – Køreturen – den tunge port, der åbnede sig, to hvidklædte mennesker, der talte – et stort rum og et skarpt lys. Kvinder med høje stemmer – en mand, der talte om "død" og så smerterne – smerterne – – –

"Halløj, lille frøken" – Mie så ind i et rødt mandsansigt og et par rare øjne. Mekanisk nikkede hun og smilte. Smerten i

smilet fik den godmodige mand, hun var stødt imod, til at blive stående i flere sekunder på fortovet og følge hende med øjnene.

Mie kom til sit bestemmelsessted med sin bylt. Det var arbejdsmand Niels Jensens hus. "Huset" var et træskur, sort og ækelt, med en skorsten af et gammelt rør fra en kakkelovn. Døren var "hægtet" fast med krampe og krog, når beboerne var hjemme, ellers var der hængelås.

Mie standsede et øjeblik, inden hun bankede på døren. Hun så sig omkring og så træskur ved træskur, grå jord, forkrøblede planter hist og her foran eller bagved skurene, over det hele en skarp sol og en skarp blæst, der fik papiret, som flød omkring, til at danse hvirveldans.

Til højre en hønsegård, hvis tag var gamle frakker, klude, sække. – En ram stank mødte én dér fra. Til venstre et "udhus", hvis vægge var beslået med blikskilte, der viste "Lagermanns Vaskepulver", "Tuborg Øl", – "Gluten Flour" osv. i strålende farver, som var skiltene lige sprunget ud fra fabrikken for her i det grå øde at bringe bud om en strålende, farverig verden, der kunne købes for penge.

Lille Mie tog et skridt tilbage fra arbejdsmand Niels Jensens hus. Det stemte for brystet dette grå øde – blot bort, ind til gaderne, til menneskene, ind til Poul. Poul! – Mie standsede, og i samme nu lød der en sagte klynken fra den lille bylt. Mekanisk begyndte Mie at gynge barnet i sine arme, mekanisk nynnede hun en vuggevise. Poul! – Et skærende savn, der rev i hjertet, fik Mie til at standse. Han havde ikke set sit barn og ikke set hende som *mor*. –

Tårerne løb hende ned ad kinderne, en hulken rystede hende, det svimlede for hende, og hun skreg: "Poul! Poul!" – forsøgte at

gå fremad, men sank sammen med barnet knuget ind til sig – helt ned til den kolde, grå jord faldt hun.

Niels Jensens kone hørte råbet: "Poul! Poul!" Hun lukkede døren op, forstod straks, hvad der var sket. Så kærligt som en mor tog hun den grædende pige og hendes klynkende barn op fra jorden.

"Du er en nydelig besøgende, lægger dig lige i skidtet. Kom nu indenfor – *Kaffen er færdig* ..."

De vidunderlige ord "kaffen er færdig" var det måske, der gav kræfter, så Mie kom op og fik fortalt, at "nu var hun der". I en hel time talte og talte den skræmte pige. Flittigt bød Karen Jensen kaffe og brød, og det gjorde sin virkning. Hjemfølelsen sneg sig ind i den lille mors sind, borte var rædslen for ødet udenfor døren. Herinde var godheden og forståelse.

Lille Mies barn lå ved sin moders bryst og sugede af alle kræfter. Det mørke, dunede barnehoved var Mies hjælp mod savnet af Poul. Karen Jensen spurgte og spurgte – alt måtte Mie berette. Pouls kærlighed, vrede – og til sidst hans *tavshed* fortalte hun om.

Der blev så stille i det lille rum efter den tale. Det var kvindens tavshed, når kærligheden lukker hendes mund for bebrejdelser mod ham, der svigtede. Begge kvinders øjne var rettede mod barnet – *hans og hendes barn*.

"Har han – betalt?" ... Karen Jensen talte varsomt og stille. Mie rystede på hovedet. Igen var der så stille omkring dem. Hver sad med sine tanker – det var, som mandens skam blev deres skam – blev *barnets*, blev rummets, så det igen føltes, som om skuret dér var som et hundehus og ikke en menneskebolig.

"Hans far – har penge" – Mies stemme var hæs. –

"Så må du stævne ham …"

Karen talte også sagte. Der blev igen tavshed. Ude fra hørte man børn råbe op og en skændende kvinde.

"Tror du ikke – at han, af sig selv?" – Mies øjne tiggede Karen Jensen om at sige det, hun ønskede. Karen rejste sig, klappede først det mørke barnehoved, så det lyse barnehoved.

"Nej – lille Mie. Af sig selv kommer han ikke. Det gjorde han kun, da du var godt legetøj – nu, du har ungen der, så er der ingen, der har brug for dig – *han* allermindst …"

Karen Jensen flyttede kopper og brød til side. Mie fulgte barnets små fingre, der borede sig ind i hendes bryst. Poul! Poul! Hvorfor kommer du ikke? Hvad har jeg gjort dig af ondt? – –

"Skal vi gå til politiet og melde ham i morgen? Du skal jo have en vogn, vugge og tøj" – Karen gjorde sin stemme rolig. Hun så jaget, der gik gennem Mies spinkle krop. "For tøsens skyld" – Karen talte dæmpet, men bestemt.

Mie løftede sit ansigt – solen sendte en skarp stråle henover moder og barn og fik de blå øjnes tårer til at ligne perler, som de dryppede ned på det dunede barnehoved. "Det må vi vel – for *barnets* skyld." –

I det øjeblik blev den lille Mie voksen. Hun fik sit rigtige navn, Marie Henriette Hansen. Det faldt aldrig nogen ind sidenhen at kalde hende "lille Mie". –

Vrag

Jørgen var 13 år. Han var det, læreren kaldte "imbecil". – Jørgen vidste ikke, hvad ordet betød. Men han syntes, det lød mærkeligt. Derfor gjorde han sig umage for at svare til ordet ved at udføre sære ting.

Han lod alt, hvad han gik i byen efter for så vel naboer som sin mor, stige 2 øre, fra varen forlod den handlendes butik, til den blev bragt i det rette køkken.

Spise sukkeret af wienerbrødet, andre skulle have til kaffen, stjæle halve franskbrød og gnave dem i sig, for så, når der blev spurgt efter tyven, at stå med et sløvt, uskyldigt ansigt og erklære: "Det er ikke mig –" var for Jørgen en naturnødvendighed.

Liste ind til vuggen de steder, hvor han vidste, mødrene var borte – tage sutten af spædbarnets flaske – sætte flasken for sin egen mund, og så i tre raske drag tømme den, sætte sutten på og forsvinde lydløst – var også én af hans mindste kunster.

Forgæves spekulerede mødrene over årsagen til spædbarnets gråd, og da hændte det også, at døren gik op, og Jørgen kom ind, så interesseret på alt, hvad der blev foretaget med barnet til gådens opklaring, og hans interesse ved en sådan lejlighed kunne godt yderligere indbringe ham prædikatet: "God dreng".

Et raskt tag i en butiksdør – en hånd ned i vindueskassen, et stykke brød eller chokolade hængte ved, døren i – og han var borte, inden nogen fik så meget som set hans skygge. Alt dette arbejde, syntes Jørgen, var passende for en "imbecil". –

Og dog var der i hans hjerte en stadig utilfredsstillet længsel. Han kunne føle den så stærkt, at han måtte hen et ensomt sted og dér gruble over, *hvad* det var, han længtes efter. Han var mæt – havde været i biografen. Havde fået to lussinger af læreren for at sige "skidne" ord. Havde fået sin moder til "at rase" og naboen til at bande sig, fordi han ville høre, hvordan en kylling skreg, når man brækkede benet på den.

Disse tanker fyldte hans hoved en smuk sommersøndag eftermiddag. Han sad ved kanten af lossepladsens skråning og så over til sit hjem – skuret med de tre røde hjerter oppe ved taget. De tre røde hjerter havde han ofte set. Men de havde aldrig været så røde som i dag. Solen brændte lige på dem, og fik forgyldningen på pilene, der var stukket igennem hjerterne, til at skinne.

Pludselig skyllede en hed bølge gennem Jørgens sind. Ønsket om at have et sådant varmt, rødt hjerte at stikke i blev så stærkt, at han så sig om, som om han havde lejlighed til at få hjertet i sine hænder.

Han så ikke andet levende væsen end en lille pige på fire år, der trissede af sted med et stykke brænde i en snor. Det var "Murerens" Oda, kunne han se. Mon Oda havde et hjerte? Det var nok kun et lille et. Mon han selv havde et hjerte? – Han holdt vejret for bedre at høre hjertets banken – jo, – der var da et i hans eget bryst. Men – sit eget hjerte var der ikke noget ved at stikke i. Så kunne man jo ikke se, hvordan ansigtet og øjnene så ud, når man ramte hjertet.

Jørgen trak vejret hurtigt. Han huskede øjeblikke, hvor han havde holdt små piger fast og stirret på dem, og munden vred sig til den ene side. Så havde han somme tider taget og holdt

fast på deres bryst, ligesom han så mændene gøre ved de voksne koner og piger – og så havde han følt, hvor hjertet hamrede mod hans hånd.

Der kunne komme et sært udtryk i ansigtet på pigerne, lige som om de bad om noget – så blev man flov og luskede af. Piger var noget sært noget at røre ved, han blev så varm, når han rørte ved dem. Og han ville alligevel have dem til at være bange. Så bange, at de ikke kunne skrige.

Jørgen så sig sky omkring. Det plejede at være mørkets tanker dette med pigerne. Dagen havde så meget andet – sært nok, at det med pigerne kom, når man alligevel ikke blev stor. Alle sagde, at han var "lille af alderen". Sophus – broderen på 14 år – var da med pigerne på fælleden. Han, Jørgen – havde listet efter de voksne så ofte – han vidste godt, hvad mørket skulle dække.

Han vidste også, at piger helst gik med store drenge. Alting kunne man, når man var voksen. Var man dreng, og tilmed lille af alderen, var man henvist til de glæder, der kunne laves af én selv. "Jørgen, – Jø-ø-rgen ..."

Råbet skingrede ud i den varme sommerdis. Det var Thorkild Murer, der råbte. Så var der nok tjans for noget andet end at sidde og tænke dumt. Jørgens ansigt fik et udtryk af befrielse. Øjnene skulede ikke mere – hatten kom lidt bag i nakken, han lignede en almindelig rask dreng i dette øjeblik.

"Hæp – – Hæ – – p".

Hans råb nåede Thorkild, der svarede "Hæp – – Hæp". Så forsvandt de sammen i løb ud mod markernes grå flade. Og solen bagte ned i de små hjem, så emmen af stegt og kogt mad

blev liggende over tagene som en ekstra himmel fyldt af forjættelse om nydelse for legemet.

Fire dage senere fandt "Mureren" sin lille Oda ved den mørkeste side af lossepladsen, jamrende som en lille, syg killing. Hun kunne intet forklare. Lægen erklærede hende for "groft mishandlet". – Der blev afholdt 5-6 forhør, der intet spor viste. Så døde sagen hen.

Det mærkeligste var, at der i Odas lille buttede bryst sad mærker af to rækker tænder. Opdagerne stod ganske uforstående overfor dette fænomen. Det måtte være en "ny mand", der optrådte. De trøstede de opskræmte mødre med, at man nok snart hørte mere fra den fyr.

Fjorten dage efter kom Vera – en lille mut og tavs pige hjem, bleg som et lig. Hun ville intet forklare om, hvad hun var skræmt af. I hendes hjem var der otte søskende, far og mor, stablet sammen i to små rum. – Hun havde i sin syvårige tilværelse set tre søskende fødes under skrig og klage. Hun vidste, at kvindens lod var at lade manden plage sig. Hun havde hørt moderens bønner, når faderen krævede, hvad der var hans lov og ret. Moderens bøn var altid: Husk på børnene. Lille Vera ville vise, at *hun* huskede sin mor. Derfor tav hun til alle spørgsmål. Til sidst lod de hende i fred. Moderen slog sig til tåls med, at hun vel var dårlig "af maden".

Om natten vågnede moderen ved at høre Vera jamre sig. Hun tændte lampen og så Vera sidde op i sengen, der var redt på gulvet – det leje hun delte med en lille bror. Forfærdet så moderen, at barnet holdt hånden imod sit bryst. *Der* lyste de blodige mærker af to rækker tænder, lige hvor barnets ene bryst

skulle danne sig. Veras mor var klog og snild. Hun vidste, at fik naboerne nys om hendes lille piges ulykke, så ville der stå en ram luft om hende alle dage. Mennesker var onde af tankeløshed. Derfor listede hun stille op – badede sin lille skats bryst – synede hendes krop så godt hun formåede og fik vished for det, hun gruede for.

Næste dag gik hun til lægen for at få "polypper" ud på Vera. Og ved sin hjemkomst fortalte hun, at Vera skulle blive på hospitalet for at fedes. Ingen undredes over det.

Derimod opskræmtes man ved pludselig at se en opdager trække af med Jørgen. Hvad mon den smule dreng havde gjort? Politiet havde travlt med at jage fattige folks børn. Forskrækkelsen slog også ned i Murerens hjem. De fik der ordre til at møde i retten til forhør. De havde noget at fortælle, da de kom hjem.

En tung gru lagde sig over alle mødres og fædres sind ved det, de fik at høre. De stirrede ondt mod lossepladsen, som var det derfra forbandelsen kom. Mødrene følte luften i de trange skure så kvælende tung.

Mændene knyttede næverne og forbandede det samfund, der ikke havde bedre kår til børnene, end at de blev som rovdyr, der åd hinanden.

To mennesker

Der var mørkt i det store guldsmedelokale som i en grav. Pludselig skar en knivspids lysstribe frem. Det var lyset fra "Dirken"s lygte.

"Satans også ..."

Dirken havde slået en forkert rude ud. Han kendte lokaliteterne og vidste, at der fra rummet, han så ind i, var fire døre, til han nåede ind til "lækkerierne". Han hvislede igen en ed og tog fat på den rette indgang. Stille og behændig smurte han glasset ind med sæbe, trykkede til og greb det i farten. – Fint lavet ...

Der var ingen fare for opdagelse denne gang. Han krøb som en skygge ind gennem åbningen. Aha – sager, det her. Han rodede rundt i skuffer og skabe, montrer og æsker. Nu var han sikker på en rolig og sorgfri tid. "Flagermusen" købte det hele – selvfølgelig. Fine ting var det. Dejlige små nipsenåle.

Rart princip kun at snuppe første klasses varer.

Flagermusen måtte have trillemønterne i orden for at overtage varelageret. God kanelstang ham. Var en time efter forretningens afslutning ude af landet forklædt og med falsk pas. En morderlig smart forretning blev det her. Udført med handsker, ganske farefri.

Hans anseelse havde også lidt en del ved de to sidste historier. Begge gange havde panserne stået parat og snappet ham ved nedstigningen. Det var udelukket i aften. *Lise* stod i porten.

Et flot spring. Dirken var i fri luft, uden at noget af det, han havde på sig, så meget som klirrede. Som en sort stribe gled han langs muren ind i porten. Der hørte han det svage åndedræt af et andet menneske.

"Lise ..."

"Ja ..."

"Elsker du mig? – Er du vred endnu?"

"Jeg elsker dig. – Jeg er ikke vred."

Det var stikordene, der gav signal til fri bane. Lise lukkede op til gaden iført mørk regnfrakke, sydvest og sorte sko. Dirken fulgte efter – ingen ville i ham have set andet end en hyggelig ungersvend, der havde "kæreste" på. Lise lukkede omhyggeligt porten af med nøgle, så en tilfældig spejder fra det modsatte hus måtte tro, at det var en "pæn" pige, der fulgte sin forlovede på vej.

To gader igennem gik de kærligt omslyngede, som hverken hørte eller sansede de andet end hinanden. Hver gang et menneske i det fjerne syntes at se imod dem, stillede Lise sig i positur som én, der skal overtales, og vandringsmanden hørte de bevingede ord fra Dirken, sagt på klingende svensk:

"Elsker du mig ..."

Så smilte den, der hørte dem, og følte sig ung. –

Flagermusen modtog de skønne sager med forstand og omtanke. Men samtidig med at hans hænder ligesom kærtegnende strøg de glimrende stene og guldet, de var indfattet i – vandrede hans øjne atter og atter hen mod Lise, der sad lænet mod rummets grå mur.

Om sådan en pige kunne tages med.

Sludder. – Kvinder ødelagde altid sagen, ligesom faren var så godt som klaret. To gange havde en tøs bragt ham i kost og pleje hos staten. Færdig med det. De ville "elskes" ene – alene – med smerte. Fanden bevare et ærligt menneske fra at belemre sig med den slags for mere end husbehov.

Lise var dødtræt. Dog hørte hun hele tiden Dirkens stemme smyge sig om ord som: Smaragder du – brillianter, fine stjerner på himlen.

Den underlige stemme, halvt rå, halvt indsmigrende. Evigt vekslende som hans sind. I morges havde han slået hende, så hendes arm endnu var øm og blå – i middags havde han kysset hendes mund, så hun gik fra vid og sans – i aften havde han tvunget hende til at stå vagt, mens han …

Lise fo'r op. For første gang blev det hende klart, hvad hun havde gjort. Hun gav et skrig – jamrende og ynkeligt, så mændene for til og stirrede på hende med skræmte, bange øjne.

"Lad mig komme ud – lad mig komme ud …"

Hun jamrede ordene frem. I samme nu var Dirken over hende på den ene side, Flagermusen på den anden.

"Hold kæft, for Satan …"

Dirken hvislede ordene frem. De gjorde sin virkning. Det var "*stemmen*", der genvandt sin magt. Lise satte sig ned og rakte en hånd til hver. Herregud! – De to fyre var jo bange. Hvis hun røbede dem, var det fængsel og ungdommens død bag lukket dør.

"Dirken" "stod" til adskillige år denne gang. Det havde han forklaret hende. Flagermusen var "eftersøgt". Sikkert ikke for sine dyders skyld. Derfor rejste han fra landet. Men – man

skulle også bruge mønt i udlandet, hvad var rimeligere, end at fædrelandet ydede sin part.

Lise lænede et øjeblik sit hoved mod Dirkens, mens hun klappede Flagermusens.

"Stakkels drenge ..."

Utålmodigt skubbede de hende fra sig. Angstens feber greb dem. Bare færdig med forretningerne og så – skilles. Flagermusen skulle selv på farten ud af landet. Ingen skulle se hans forklædning. Et tilfælde kunne få den mest tro kammerat til at nikke genkendende, en vagtsom panser så dette glimt, og – så – farvel frihed.

Færdig! – Alt klaret! Uden klirren lod Dirken mønterne forsvinde i lommen – sedlerne ind på brystet. Så skubbede han Lise ud af døren. Gården, de kom ud i, stank af råddenskab. Lise var ved at få ondt. Hun vidste, det var oplagsplads for lossepladsens herligheder, hun var på. Hørte hun og Dirken, Flagermusen – alle de, hvis arbejde ikke tålte dagens lys, hjemme på lossepladsen? Var de ikke udskud til hobe? Var der menneskelighed og den slags imellem lossepladsens hyæner? Var det, der bandt dem til hinanden, ikke kun *frygt*? – eller hvad? Hadede hun ikke Dirken? Som hun havde hadet savværksejeren deroppe i Finland, hendes hjemland, ham, der havde udnyttet hendes legeme, til hun som et træt dyr flygtede til landet her – og til en anden mand.

Lises skridt blev så trætte. Dirkens ligeså. Som to skygger, der jaget af deres egne tanker ikke turde standse af frygt for forfølgerne med det dræbende våben, stred de sig frem.

Der var langt til rummet, de kaldte hjem. Gade ud, gade ind – sled de sig frem i tavshed. Så måtte Lise give op. I korte stød

kom gråden, mens hendes hånd famlede efter Dirkens.

Fast – knugende, og dog ømt som en elskers, var hans håndtryk. Hans arm var om hende – hans mund mod hendes, hans stemme som et kærtegn i samme nu, hun trængte til et *menneske*.

Lise talte og talte, nervøst hviskende, med hænder, der understregede, med øjne, der tiggede om forståelse. Fortalte om sit hjem – manden, der havde lært hende at sælge sig for så at smide hende væk. Jamrede over sit legemes krav efter mænd – stærke mænd – brutale mænd, der hidsede hendes blod og hendes tanker, så hun måtte leve som det dyr, hun var.

Hvorfra hentede Dirken ordene, der dulmede og lægte? Hvorfra hentede han – den ofte straffede forbryder – de blide kærtegn, der stillede hendes gråd? Hvorfra hentede de begge *freden*, der sænkede sig over dem i den mørke nat, så de måtte vandre tæt op mod hinanden til det rum, de kaldte hjem.

Forbryderen og skøgen. – For de borgerlige væsner, der sover bag lås og slå, to rovdyr. Men for den, der gransker hjerter og nyrer …?

Adelsmandens søn

Han var en meget smuk, ung mand – i sin tid altså. Nu var han nok lidt falmet. Næsen var en farvesymfoni – øjnene rødstribede og flakkende i blikket. Jo, Jens Cornelius Jensen var lidt derangeret i det ydre. Indeni var han tilsyneladende uforgængelig – ved vort første møde.

Hans hjerte slog tappenstreg, når han så et par smukke ben i smukke sko trippe henad gaden. Hans øjne fik unge dages kælent-opmuntrende udtryk, når et friskt pigeansigt kom ham i møde. Hans mund havde stadig evnen til at forme en historie, så den gav tilhørerne indtryk af en egentlig flink fyr, der af andres ondskab var slået ud af bane.

Alle udveje blev brugt overfor kvinder i alderen 45-60 år. Han opererede mere og mere hos sådanne ensomme som han selv. I ejendommens cigarhandel, bagerbutik eller lignende fik han underretning om, hvor der var sådan en frøken eller frue, der vist nok hed M. Petersen eller Larsen. Han skulle reparere en symaskine. – Passede ejendommens tilsnit til en højere intelligens – så "stemme klaver".

Han fik de oplysninger, han ønskede, om en frøken eller enke, der ganske vist ikke hed Petersen eller Larsen, men Sørensen. Men hvad – et "sen" navn var det jo, og man kunne have hørt forkert i "firmaet". Han, Jens Cornelius Jensen ville da spørge.

Det hændte, at det ikke var den rette. Det hændte oftere, at Jens Cornelius Jensen kom ind i damens pæne stue for at "se" på maskinen eller klaveret. Så var han også den mest omhyggelige

læge for såvel det ene som det andet. Musikalsk var han pr. inspiration. Gamle, glade dages melodier listede frem under hans hænder, der var det eneste, der viste hans ganske vist illegitime, men alligevel umiskendelige adelige afstamning.

Hænderne var hans bedste aktiv. Den mest ængstelige dame fik tillid, når hun så de smukke hænder gribe tangenterne, mens ringen med den skønne opal gav hver bevægelse skønhed og fik hendes hjerte til at banke.

Derfor søgte Jens Cornelius også fortrinsvis til damer med klaver. Dog – symaskinernes tjenerinder var heller ikke at foragte. De ejede en naturlig trang til at have noget at hælde deres hoved til. Jens Cornelius mente, at det var fra "Hjemmet" og "Familiejournalen"s dybder af følelse og store dramaer, at disse borgerlige, ofte ret svulmende væsner, hentede trangen til at være "husvalere" for en mand.

Så klog var Jens Cornelius blevet med årene, at han altid begyndte som en "uværdig".

Han var ikke blind for sit ydres muligt talende sandhed, derfor var han altid ved første fremtræden beskeden indtil ydmyghed, tavs, indtil det yderste. Kun hans dybe suk – den ligesom bedende skuen rundt i stuen, der netop var, som "hans" havde været, talte om hans hjertes og sinds bevægelse.

Han blev budt til sæde – ofte kom vin, ofte kaffe på bordet. Så løstes damens tunge. Og Jens Cornelius Jensen sad og stirrede på hende, ligesom opløst af betagelse. Om hun virkelig troede det muligt, at der var en god kvinde, der ville forsøge at "redde ham". Ånej! – Hun måtte ikke give ham illusioner om noget, der var umuligt. Hun måtte vide – at han, ja, altså, han havde gæld. Ikke meget – sådan da. Men – for ham var det *æresgæld*.

Adskillige kvinder ligefrem tvang ham til, ved hjælp af deres sammensparede penge, at redde sin tabte ære. Så kom krisen. Jens Cornelius opdagede, at han ikke var den elskede kvinde værdig, der nu med trusler, tårer – bønner anråbte ham om ikke at forlade hende.

Hans uværdighed indtrådte altid på det tidspunkt, hvor hendes sparekassebog var *næsten* tom. Han tog aldrig den sidste mønt. Han var jo dog en mand, der en gang havde været en mand "af ære". Alle damens forsikringer om, at hun var såre tilfreds med hans kvalifikationer som mand, nyttede intet. *Hun* var og blev for god til *ham*.

Han skrev et sidste rørende afskedsbrev. Al hans kvide ville han gemme i sit hjerte sammen med billedet af den eneste kvinde, han havde elsket. Det var dramaets sidste afsnit.

Kvinderne gemte hans breve, hans kys og hans ydmyge bøn om at "glemme en uværdig" dybt i deres hjerter som en helligdom, der fik dem til at knejse med hovedet. De følte sig som heltinder i en roman, som den slags der står ved vindvet og ser efter den bortdragende elsker, som giver sig ensomheden i vold, fordi han ikke var kvindens lige i "sjælsadel". Alt var såre vel for Jens Cornelius og hans damer, til han traf Augusta Petersen fra "Jasonsgade". Så gik tæppet ned for sidste akt.

Augusta Petersen havde været gift tre gange. Alle tre mænd var døde. Og – alle tre mænd var døde efter få års ægteskab med Augusta. Hun var detailhandlerske i bændler, trikotage og kludesko m.m.

Hendes forretningsvinduer var smukt pyntede. Nærmest som var forretningen en handel med nipsting til nipsting. Hun havde dekoratør til denne pyntning, vinduerne lyste i den triste

gade som et solglimt. De små lyserøde, nysselige noksagt – de med "dobbelt hæl og tå" forsynede strømper på voksben, bændler og sikkerhedsnåle og diskret anbragte babyfornødenheder – alt ledede tanken hen på en kvindelig kvinde.

Jens Cornelius havde drevet rundt efter et objekt, som ville stille hans trang til portvin, bøf m.m. Egentlig havde han gået og ærgret sig over den tid, han spildte ved at trave i det "møgkvarter", da hans blik faldt på skiltet "Augusta Petersen" og vinduet med de små, nydelige noksagt.

Jens Cornelius rettede ryggen, satte slipset til rette og lod sin lommekam vikse hår og skæg. Så trådte han ind ad døren til Augusta Petersen – og samtidig ind ad døren til sine dages ende. – Det sidste vidste han først seks måneder senere.

Jens Cornelius blev modtaget af Augusta Petersen selv. En lille, lys kvinde uden rynker eller andet tegn på, at der var hjerte i livet, spurgte med blid stemme:

"De ønsker ...?"

Jens Cornelius ønskede meget. Han ønskede i øjeblikket at spørge til fruens maskine – symaskine altså. Det var fra firmaet: Petersen & Petersen. Jens Cornelius var tør og forretningsmæssig i stemmen, samtidig med at han fra en inderlomme fremtog en lille tang og skruetrækker.

Fru Augusta kendte ikke firmaet Petersen & Petersen; men hendes maskine var netop i uorden – den "skurrede". Jens Cornelius var ekspert i at få maskinen til at lade være med at skurre. Så forsvandt han ind bag et forhæng fulgt af Augusta Petersen.

Egentlig burde historien slutte her. For Jens Cornelius har hidtil været en forholdsvis god repræsentant for dem, der kalder sig det "stærke køn". Men en vis ubehagelig trang til at vise mit eget køns styrke får mig til at fortælle, hvorledes Jens Cornelius endelig fandt sig selv så uværdig til en lille, lys kvindes gunst, at han foretrak at hænge sig selv på hendes eneste krog, der murfast gav chancer for adgang til de højere regioner. Han tog hende med sig i den næste verden.

Det er mig stadig ubegribeligt, at Jens Cornelius Jensen fandt nåde for Augusta Petersens øjne. Augusta var hader af spiritus. Augusta var hader af kød. Augusta var hader af historier. Hun var også hader af, at mænd gik ud og ind i stuerne – køkkenet var deres naturlige opholdssted. Stille og beskedent burde mænd sidde der ude og kun svare, når de blev spurgt, gå ud, når de fik ordre til det, og komme hjem efter samme recept. Hun var også en hader af, at mænd havde penge i lommerne.

Hvorledes Jens Cornelius var kommet så langt som til borgmesteren, skyldtes sikkert kun, at Augustas "had" først viste sig, da borgmesteren havde erklæret dem for "ægtefolk at være". – Før den tid var hver dag et eventyr af velvære – spiritus og bøf – en lys og kælen kvindes ømhed og visen nydelige, små, lyserøde noksagt, hvis tilstedeværelse i vinduet var en naturlighed – men på personen Augusta Petersen en overraskelse med de allerstørste følger.

Et spind, fint som en edderkops, indhyllede Jens Cornelius til den dag, hvor borgmesteren havde sagt de omtalte ord. Så blev han "sat på plads".

Jeg traf ham, efter at han i fem måneder havde siddet på plads. Hans ansigt var blågråt. Øjnene havde poser. Hans

hænder rystede. Han så sig hele tiden nervøst om, som ventede han et slag bagfra. Han talte hviskende.

Da jeg deltagende spurgte ham, om han var syg – fik han tårer i de blodsprængte øjne og viste mig sin arm. Lige ovenfor håndleddet var et grimt blåt mærke, det var Augusta, der prøvede at forvandle den uværdige Jens Cornelius til en værdig mage ved hjælp af "håndkraft". Han viste mig sin nakke – dér var en stor knude. Han var parat til at vise mig sine benskader også. Jeg afværgede det ved at sige, at jeg kunne "tænke" mig til, hvorledes de var. Jeg foreslog repressalier fra hans side. Som jaget af furier rystede han på hovedet.

"De kender hende ikke, lille frue. – Tænk – tre levende mænd er døde af hende. – *Tre store, levende mænd.* – Deres billeder hænger i stuen – tre store billeder af store mænd, der er døde. Tror De, *jeg*, der har mistet alt ved andres ondskab og min egen alt for store godhed mod andre – tror De, *jeg* kan klare mig, hvor tre store, levende mænd er døde? Og – hun glæder sig til de næste, siger hun." Hans stemme var hæs af rædsel.

Jeg vidste ikke andet råd end at tage en krone frem og holde den undskyldende imod ham. Det var jo alt for lidt til Jens Cornelius Jensen, men jeg var selv fattig.

Han rystede på hovedet: "Tak! – Jeg er Dem taknemlig for Deres godhed imod en uværdig. Men – hun vil straks tage den fra mig. Hun vil også straks tage affære, hvis jeg vil prøve at "nyde" den op. Og – De forstår …"

Han viste på sin arm og sit hoved. Jeg forstod. – Jeg så fortabt på ham, jeg havde set som alle situationers herre. Hidtil havde han nærmest været den illegitime adelsmand – nu var han søn

af fodermesterens datter – han bøjede sig for den brutale overmagt.

"Man er lige til lossepladsen, lille kære frue. Lige til lossepladsen. Trods vinduet med de små nysselige noksagt og sager er hun en vampyr. *En vampyr.* – Jeg er færdig. Husk! Jeg er en mand, der har døjet meget. Dette bliver min absolutte udslettelse."

Han travede af med bøjet hoved. De smukke hænder holdt han langs siderne. Jeg kunne se, hvorledes han nervøst bøjede og rettede dem. Jeg følte, at han var ganske og aldeles færdig med nogen sinde mere at få kvinder mellem 45 og 60 til at give ham hånd, hjerte og sparekassebog.

Men – i sidste øjeblik har adelsmandens blod dog sejret over fodermesterdatterens. Han åbnede for gashanen, mens Augusta sov – og inden han selv hængte sig op.

Monsieur

En stor, fed spyflue summede mig om hovedet. Ustandseligt lød dens urr – urr – urr.

Jeg sad i Fælledens lune pavillon og nød børnenes leg i den lille dam, hvor vandet netop var så højt, at permissionerne nåede at blive våde. Derfor var legen så god. Den havde sit faremoment. Faren var de prygl, der ventede, når tøjet var sjasket til.

Den fede "spy" blev mere og mere nærgående. Det var, som om den ville fortælle mig noget meget vigtigt. Pludselig forstod jeg dens tale. Ved min side sad en yngre mand og sov. Han sov, som den sover, der er vant til at sove siddende. Hans hoved hvilede i hænderne, mens albuerne blev støttede af knæene. Jeg så på manden – og hans hænders form – de ualmindelig tynde, spidse fingre med de smalle, ovale negle fik en underlig kold følelse til at snige sig igennem mig. Hvem var den mand, der havde en stor, fed spyflues særlige bevågenhed? Hvorfor sad han der, tilsyneladende hjemmevant? Støjen fra børnene hørte han ikke. Min nærværelse var ham ingen gene. Hvem og hvad var et menneske med sådanne sære, uhyggelige hænder, der var som kløer – rovdyrkløer.

Pludselig forsvandt fluen ud af pavillonen. Den havde opnået sin hensigt. Manden og jeg havde *set* hinanden. Langsomt tog han hænderne ned, og jeg så et ungt ansigt – skægløst – med store gråblå øjne, en svag mund – en kvindagtig kløft i hagen. Hatten dækkede næsten håret; men jeg så dog, at han var blond. Det var øjnene og hænderne, der tvang mig til at smile til

"Monsieur". Således præsenterede han sig for mig. Jeg kvitterede ved at sige mit navn – det navn, der intet sagde om min person. Det gav mig ikke nogen "baggrund" her i Fælledparkens solskin – foran de sære øjne – de tynde fingre, der ligesom var bare brusk – ikke kød og ben som andre menneskers. Og dog – Monsieur og jeg blev venner i samme nu.

"Vil du blive herude hos os andre?"

Spørgsmålet fremsatte han, da vi havde talt sammen i minutter – eller timer, jeg ved det ikke. Jeg ved kun, at børnenes leg var stilnet af, kun to var tilbage – en dreng på 12 år – og en lille sød tøsepige på 4-5. –

Mit blik strejfede de to børn i forundring, inden jeg svarede. Der var en sådan omhyggelighed i drengens omsorg for den lille pige, at det vakte tanker om en særlig god og ridderlig dreng.

"Jeg er gift. Har selv børn. Jeg bliver ikke "fælleddronning" i *denne* tilværelse."

Jeg havde svaret i spøg – *han* havde spurgt i alvor. For ham var Fælleden himmel og jord – paradis og helvede. For ham var "frihed" kun foreneligt med himlen over sig – jorden under sig – højst en frakke til hovedpude ellers de korslagte arme at gemme ansigtet i, så længe søvnen varede. Vor korte samtale havde muligvis vist ham mere af mit ureglementerede Jeg, end jeg anede, der var, siden han spurgte så ligetil. Det var ordene "hos os andre" der vakte min spørgelyst.

"Hvem er de, du kalder 'andre'? Er I en hel koloni?"

"Vi *er* en hel koloni. *Mange* kolonier. Jeg tror, du vil komme til at holde af os –"

Jeg studsede først nu over det underlige faktum, at jeg sad og var "dus" med en vildfremmed mand. Jeg sagde ham det. Han lo. En drengeagtig latter, der kaldte på min. Så lo vi i samling. Hans forundring – det at sige "du" til en dame i "ordentligt kluns" var næsten lig min. Ingen af os forandrede tiltalen. Så fortalte jeg om fluen. Ingen lys sommerhimmel kan blive så hurtigt mørk af en tordensky som Monsieurs ansigt, da jeg nævnede fluen.

Onde som en rottes blev hans øjne. Munden blev en streg – hænderne åbnedes og lukkedes. Jeg blev forskrækket – rejste mig og sagde lidt betuttet:

"Kan du ikke lide fluer?"

"Nej, for S.... De er fyldt med råddenskab. Og ..." hans stemme lød som en flues snerren "... de sætter sig på lig og får dem til at blive levende. I fængslet, der var en flue – en fed, grønblå flue med blanke vinger, der så ud, som om de var lavede af metal – den flue var lige ved at få mig til at miste forstanden!"

Monsieur – manden, der var ridder af den åbne himmel – var pludselig forvandlet til en skræmt dreng. Og det ved tanken om en flue. De små tings store betydning for tanker og skæbner fik mig til at føle en undrende angst. "Fortæl mig om den tid!"

Et blik – skarpt og lidt ondt, hånligt – ramte mig.

"Så du tror, jeg er en skvat, der må tale for ikke at tude."

"Nej!"

Mine øjne må have sagt ham, at han ikke nåede noget gennem pral. Han gav sig til at fløjte; men han var blegere end før. Jeg satte mig igen på bænken, som ventede jeg bestemt, at han ville fortælle det, jeg ønskede.

"Poul! Du kan gå hjem med Agnete."

Det var drengen i vandet, han råbte til.

"Er det dine børn?"

"Nej! – Min nabos. Hun er fraskilt. Tøsen derude er blind. Arv fra faderens af stat og kommune med gratis behandling præmierede sygdom."

Igen blev jeg forundret. Han talte flydende, som om han ofte havde sagt denne vending eller *tænkt* den.

Børnene kom hen imod os. Drengen slap ikke pigens hånd. Det var kønne børn. Og rene børn. Jeg gav drengen 50 øre til slik på hjemvejen. Han bukkede naturligt som tak. Monsieur fik et hjerteligt blik og et "Farvel, du". Så forsvandt de to. Nu var der kun de forbipasserende at se og høre. Det var også nok. Jeg ønskede, at den sære mand ville lukke sig op helt til den inderste krog af sit hjerte. Jeg forstod, at mennesker i flok og følge var hans fjender. Han måtte have ensomhedens fællesskab, hvis han skulle tale. Han satte sig på bænken langt fra mig. Det var, som om vi var forvandlede begge to. Samfølelsen, som solen fik til at komme frem, var borte nu, hvor skumringen kom. Jeg tænkte med lidt forskræmthed på mørket, der nærmede sig. Men – *Fælleden kaldte*. De mennesker, der bliver mennesker, når natten udsletter lyset og dagens hærgen af sjæl og legeme, kaldte på mig. Jeg måtte blive og høre, hvad de sagde. Jeg måtte have manden dér til at tale. Jeg begyndte med at forklare min egen person. Min barndoms mange tunge timer – min ungdoms stærke trang til at finde *årsag* til menneskers handlen ondt mod hinanden. Min nuværende tanke – at finde et glimt af *meningen* i menneskenes lidelser. De hjemløses – de ensommes – de forskræmtes. Også de andres – de hadefuldes. Alle de lidelser, der var følge af at

være født på skyggesiden, ville jeg finde berettigelse for ved at tale med dem, der var under lidelsens åg.

En grå dis begyndte at samle sig foran mig. Hængebirken måtte ligesom bøje sig dybere over vandet, som var den tynget af tavsheden omkring den. Længe varede det, syntes jeg, inden han talte. Men – han talte om sig selv. Om sin barndom i plejehjemmet, hvor de to borgerlige væsener, der skulle være ham i fars og mors sted, forsøgte at prygle gøglernaturen – den fra de rigtige forældre nedarvede – ud af ham. Om skolen, hvor den halvgamle lærer systematisk fik afløb for sit sure sinds sure tanker ved at lade ham "sidde efter" dag efter dag. Navnlig de dage, hvor sol – sommer eller vintersol – tvang drengen til at stirre mod vinduet i pinende længsel efter at komme ud og gå – gå – blot gå henad en vej med sol og vind lige imod sig, så man kun mærkede, at man "levede". Om tiden, hvor han var sat i facon, som plejeforældrene ønskede den, med eksamen og pæne manerer, en stadig sparken rundt efter "fast plads med pension". Forlovelsen med pigen, der var "pæn" – giftermålet, der var som at gispe efter regn en rigtig varm sommerdag. Og – så nåede vi til *natten*. Den faste plads gav den pæne pige, hvad hun så *omtrent* havde nødig af liv og penge. *Ham* førte den ind i forbrydelsen. Ensformigheden tvang sportsinstinktet frem. Hvor længe kunne en pæn mand være en pæn mand, når han *ikke* var en pæn mand!

I 3 år var han sin egen skygge. Så var slaget tabt. De vilde nætters jag i elskov og spil. De tavse nætters tunge, drømmeløse søvn med en borgerlig kone og to borgerlige børn i stuen forsvandt og gav plads for søvnløshedens hidsende rædsel i forbedringshusets celle. *Dér* var det, at fluen nær havde taget

hans forstand ved at surre om hans hoved og – melde om sol – frihed og blæst – blomster i store klynger – en himmel med stjerner og mørke, der gav al en drøms herlige skønhed og ynde. For at holde fluen hos sig gemte fangen en kødstump som lokkemad. Fluen summede fornøjeligt om den udlagte lækkerbisken. Fluens tak var orme – hvide, ækle orme med brune hoveder. Rovlystne som menneskene vrimlede de om hinanden i en evig kamp. –

Herregud! – Det ansigt dér foran mig var så lidelsesfuldt – så hærget, at jeg måtte knuge mine hænder mod mine trøjelommers bund for ikke at fristes til at forstyrre ham ved et strøg over de nervøse, tynde hænder, der så levende illustrerede hans lidelser.

Den glæde, der havde fyldt den unge indespærrede ved tanken om friheden, var borte. Ædt op af ormene. Derude bag fængslet ventede de store fluer på at sætte spy på den, der havde forset sig. Forbryder! Straffet mand!

Orme, der vrimlede! Den sidste måned af straffetiden blev tilbragt på sygestue. Svag – fattig – bange! Sådan mødte han livet den dag, hvor fængslets dør lukkede sig op for ham.

Kone, børn, familien, der var i fars og mors sted. Ormene der vrimlede i kamp. Først i træhusbeboelserne og i Fælledens folk – i de udstødtes kolonier – fandt han mennesker, som fluerne ikke kunne nå med deres skam. Når natten kom – så mødtes alle de, der havde lidt skade på deres sjæl og fandt hvile i det at være mange om lidelsen. Der blev taget tilflugt til rusens – vinrusens barmhjertige hånd.

Den ene fattige rakte sin sidste skærv til den anden i form af flasken, der gik rundt. Men samtidig gik kærlighedens –

broderskabets ånd imellem dem. Den fattige storhed – at være en "dygtig" forbryder – blev det bånd, der bandt dem til livet og til hinanden. En stjæler måtte have en hæler. Men hælerens børn måtte have "Monsieur". – Stjælerens hustru måtte have en værge, når den lovlige var taget i forvaring af "loven". Så havde hun "Monsieur". – den gamle skøge, der skulle leve sine sidste dage fri for portene og skibene – hun havde "Monsieur" som sin ridder, der gav kaffe og radium, så døden blev som en dans på røde roser.

Hvor fik han penge fra? –

Igen kom det onde, hårde smil. "Borgerskabet – de hvide orme, der vrimler over hinanden – betaler".

Natten var kommet. Min første nat på Fælleden. Min tåbelige svaghed for mørkets styrke fik mig til at bede "Monsieur" give "en orm" sin ledsagelse, til hun var hjemme hos sine egne. Måske forstod jeg kun halvt, hvad det kostede ham, der nu fulgte mig, at være ridder for en af dem, som hans tale havde fået hadet til at blusse op imod. Senere samtaler har vist mig, at jeg var ond, da jeg bad ham. Mange af nattens børn gik vi forbi. Om hver havde min ledsager er menneskeligt ord.

Kun sammen med himlen og jorden kan mennesket komme nær den tanke, at livet er: evigt – sjælen udødelig. Lidelsernes kalk, der skal tømmes, må bæres frem af naturens barmhjertige søstre: sommernattens dulmende ro – vinternattens hvide dække, der får alt til at fornyes i stadig skønhed.

En retfærdighedens håndhæver advarede mig en aften med broderlig omsorg mod at gå med "den fyr". Han var alfons – kvindesælger – tyv. Selv om *jeg* følte mig sikker, *han*, politibetjenten vidste, at slige mennesker altid var farlige.

Jeg takkede for omsorgen. Samtidig følte jeg mig skuffet over mig selv. Hvorfor havde jeg ikke sagt til den store, selvsikre person, at monsieurs tanker om godt og ondt var mine tanker nærmere end hans – ordenens repræsentants. Hvorfor *forsvarede* jeg ikke mine venner derinde fra nattens mørke – de, der var himlen nærmere, end den forspiste borger i de tykke dyner?

Da jeg sad på Fælledens grønsvær med alfonsen og hans offer – pigen med det jagende savn, der snart ønskede borgerlighedens trygge ro – snart lastens pirring – følte jeg mig endnu mere forvirret. Var jeg selv bjergtaget af livets sælsomhed herude, så jeg ikke mere skelnede ret og uret? – Var der ikke noget gudsbillede tilbage i deres stakkels hærgede legemer? *Tavsheden*, der sænkede sig over os, gav mig svaret. Her lød intet udbrud: "Hvor *er* her dejligt!" som en lovoverholdende borger ville have prist Skaberen med. – Udstrakte – med ansigtet lige mod himlens stjerner i dyb undren og ærbødighed for skønheden i naturen lod de natten sænke sig over deres trætte sjæle. Time efter time kan øjnene, der om dagen flygter sky til siderne for menneskers blik, stirre ind i nattehimlens herlighed. Selv i den skyede, grå ser de hvilen bag dækket. *Deroppe* vil de ikke være bange for lyset. Hver stjerne har tindret imod dem i hjertelige blink. Månen har gydt sit sælsomme, lysende skin over alt, så selv den mest hærgede synder har fået sit strejf af fornyelse – alt er kendt og elsket.

Jeg rejser mig stille for at vandre hjem. Ingen taler til mig. Herude må enhver handle efter sin sjæls behov. Gå og komme som de må og skal.

Jeg er ikke mere bange for at vandre alene gennem de ensomme gange. Jeg føler ikke mere mørkets styrke som en fjende, der vil falde mig i ryggen. Jeg føler mig som ét med himmel og jord – sådan må mennesket have følt i Edens have, inden dagens lys viste dem frugterne på kundskabens træ.

Min omsorgsfulde "broder" – politibetjenten – tager ikke til hjelmen, da jeg går forbi ham. Hans omsorg er forvandlet til lyst til at "hugge" mig. Han tror ikke mere på min ærlighed. Ingen kvinde med ære i livet og fornuftig borgerlighed i blodet vil komme fra Fælledens mørke til gadens natlige øde for andet end ulovligt rov. Jeg læser i hans blik, hvor han ønsker, at han måtte forlade sin post for at følge mig skridt for skridt, til arrestens dør var låset bag min forvorpne person. Jeg smiler til ham og ad ham. Jeg har mine papirer i orden. Men – en anelse om, hvorledes de derinde på grønsværet må føle sig til mode under den store mands blik, de – der aldrig har papirerne *helt* i orden – får næsten tårer i mine øjne. Kun stjernernes blinken fra den rene, blå himmel, de, der også er de forfulgtes eje – forsoner mig med den store pladshunds trang og lyst, så jeg atter kan smile til og ad ham.

Kludelas

"Kludelas" var så snavset, som et væsen kunne blive. Utøj krøb i hår og skæg. Tykke kager af snavs gjorde det umuligt at se ansigtstrækkene rigtigt. Hænderne var fyldte med sår. Tøjet? Pjalter, der var hikket sammen fra lossepladsens brogede verden. – Såvel kvinder som mænd gik i en bue uden om Kludelas. Ikke alene tvang stanken dem bort – men den em af spiritus, som den astmatiske fyr pustede fra sig, var så ram, at man uvilkårligt blev forbudstilhænger, i det mindste til "Las" var vel af vejen.

Kludelas havde en gang været ung og køn. Meget køn endda. En rigtig pigernes Lars. En pige med lidenskabelig danselyst og trang til fornyelse i elskov blev Lars' bane. Han kunne ikke undvære hende. Storbyen åd både hende og ham. Først hende og – siden ham. Han havde kapituleret for en alfons, der i ét år fik hende trevlet fra hinanden – udnyttede hende lige så sikkert og rationelt som en bank sine sparere. Hun kom krybende som en opslidt las til sin første kærlighed, Lars Peter Larsen – staldkarl i "Hvilen". Hos ham lå hun i fire dage. – Så måtte han afgive hende til hospitalet formedelst værtens ordre. Bemeldte vært kaldte hende slet og ret "mær" og ringede efter sygebil. Lars Peter Larsen rystede "Hvilen"s støv af sine fødder, anbragte sig i nærheden af hospitalet og stillede på slaget, når besøgstiden indtraf i de fem dage, hvor Marie stred med døden.

Hun var bange. Hendes afstamning – blandingen mellem moderens provinsblod og faderens svenske, var ikke heldig. Den gav svag ryg. Lars Peter Larsen var af rent bondeblod. Ikke

bange for noget. Alt var en "overgang" efter hans formening. Også det at dø. Hans rolige stemme, kærlige tyssen, hjalp Marie igennem den snævre port. Han fik det sidste kærlige øjekast, hun evnede at give. Hun havde taget hans liv – han var allerede en forsumpet fyr. – Men hun gav ham sig selv i døden. Lars var så nogenlunde tilfreds med forretningen. Hun havde været eventyret i hans liv. Hendes kys havde været ild – hendes favntag stærkt og sundt og uendelig kærlighedsfuldt i den korte tid, han havde ejet hende. Endnu kunne han ligge i halvsøvne og mærke hendes bløde mund brænde imod sin. Og dog var der gået 40 år, siden han stod ved hendes grav og sagde hende farvel – og tak. Et brev hjem, der sagde, at han, hvis de ville sende så og så mange penge, ville komme hjem for altid – fik fremskaffet en sum, der gav en begravelse til Marie, der var hendes kærlighedsværd værdig. Der var *hvid* kiste – en sjældenhed på den tid – og masser af blomster. Følget var det så som så med. Lars havde dog på det tidspunkt endnu lidt manerligt tøj.

Én forstyrrelse var der i dagens festlighed – det var, da alfonsen trådte ind i kapellet. Da reagerede Lars, hænderne sprang frem parat til slag – men alfonsens rappe:

"Hold dig for for S.... – Du ka' vel nok se, I ikke er nok til at slæve hende", fik Lars til ro. Hvad så om den karl også bar Marie ned til graven. Hun var jo død. Og "den her Vorherre" havde nu hendes smil, hendes latter – hendes dejlige brune øjne hos sig. – De øjne fulgte Lars, så han gav alfonsen hånden efter jordpåkastelsen og bød ham med til bøf, kaffe og snaps i "Trekroner". Der sad de så sammen med de fire andre "venner" og deres piger i 5 timer og mindedes Marie.

Lars gik om morgenen til sit kælderhul, der var hans bolig, med en salig følelse af, at Marie ville have nydt gildet, hvis hun havde været levende. Hun nød det sikkert også som død. Fra Maries begravelsesdag var Lars aldrig ædru med sin gode vilje. Arbejdet havde han ikke i mange år. Han slog sig på lossepladserne. Derude var der altid noget, der mindede om Marie. Solen kunne skinne i et flaskeskår og minde om den fine, grønne broche, der holdt Maries kjole sammen. En stump silketøj, der ved et tilfælde ikke var tilsølet, fik Lars til at tænke på, om *den* farve mon ville have klædt hendes friske ansigt. Et kønt skår af en hvid kop med røde roser fik ham til at huske hendes glæde over de to par fine kopper, han havde foræret hende, straks de var kommet til København, som en beskeden begyndelse til ægteskab og hjem. De havde stået på hendes kommode og været vidne til al deres unge kærlighedslykke – også til hans, Lars' tårer, da han for første gang opdagede, at hun måtte have vildere og stærkere stimulans i livet, end hans rolige bondenatur bød.

Lossepladsen blev hans hjem – hans sjæls frelse. Han var stadig inderst inde Lars Peter Larsen – den naive, godmodige bondesøn med det rene hjerte. Når solen skinnede på alt det skrammel og snavs, der fyldte pladsen – så så Lars ikke maddikerne og råddenskaben.

Når aftentågen sænkede sig over lossepladsen, så alt blev uvirkeligt – noget for stort – andet for småt, så syntes han, at Marie kom gennem tågen til ham og lagde sin hånd på hans pande, over hans øjne – lidt våd, som den var, når hun stod derhjemme i gården og vaskede mælkejungerne af – og så pludselig opdagede ham siddende i laden og binde "simer" – –

– Lossepladsen havde hver dag et nyt ansigt, hver dag nyt fyld. Det gav føden – brød og brændevin.

Nu skulle Kludelas dø. Han vidste det. Fra det øjeblik han havde fundet sig selv i hospitalets seng – vasket og med nogle sære, hvide tingester, hvor han plejede at se sine kendte, snavsede fingre – så vidste Lars, at han lå, som Marie havde ligget, og skulle dø. Han følte til sit ansigt. Hu, ha! – Det var bart. Skægget var væk. Han følte på sit hoved. Håret var også væk. Han var som en børste at mærke på. Han tog tæpperne lidt til side og så på sine ben. En følelse af ynk gik igennem ham. – Herregud! – var de tynde stilke Lars Peter Larsens ben. Han havde ikke set dem rigtigt i mange år. Han plejede at sove i sine klude. Vaskede sig ikke. Det havde han ikke lært hjemme. Kun ansigtet og hænderne havde moderen nævnt. Aldrig kroppen siden han var blevet voksen. Lars mindedes dog, at han som soldat havde glædet sig over sine "muskler". Marie havde også beundret dem. Atter kiggede Lars under tæppet.

Et smil gik over hans ansigt. Skidt – – – – Vorherre havde jo indrettet det så viseligt, at man krøb ud af sin gamle skabelon og ind i noget nyt, inden han lukkede én ind. Marie fik ikke de tynde stilke at se. Når han – Lars – tren frem for hende, var "stolperne" sikkert i orden. En plejerske kom hen til sengen. Lars nikkede til hende, hun til ham. Så hældte hun noget ækelt, vammelt stads i munden på ham. Det smagte som noget med vand. Lars sank og sank. Så! Det var da godt. Nu gik hun med koppen. Mørket sænkede sig over stuen. Man hørte åndedrag af flere mennesker, der sov. Lars grundede. Han ville til lossepladsen. *Derude* ville han dø. Der ville Marie komme til ham og tage hans hånd og følges med ham. Herinde på

sygestuen, hvor angsten og smerterne havde pint hende, kom hun aldrig. Lars huskede, at hun aldrig havde turdet gå på besøg på hospital. Derfor havde han jo taget hende ind i "Hvilen" – havde prøvet at skåne hende for døden på det sted, hvor hun var angst for at være.

Lars rejste sig halvt op. Smerterne sled i hans bryst – overalt. Men – Marie ventede derude. Blot han – Lars – kunne komme til lossepladsen, så var alt godt. Dér var hun – hans varme, glade pige. Ingen – ikke engang alfonsen – kunne nu tage hende fra ham. Blot han kom ud til tågen – den underlige tåge, der ligesom varmede én som en blød dyne, den satte sig i skæg, hår, klæder, så man tog mindelser med hjem i kælderhullet af drømmene derudefra. Et par drag af flasken, og drømmen tog én ind i tavsheden – – – – –

Ingen på hospitalet anede, hvorledes det var gået til, at den gamle kludekræmmer var kommet ud på gaden. En betjent fandt ham siddende op imod en trappesten – død og kold.

Fra lossepladsen – – –

"Lasse", "Dirken" og jeg er venner. Som et supplement til trekløveret kan føjes Lasses sovekammerat "Rendemasken", der også er et mandfolk – ikke – som man nærmest skulle tro – en kvinde. Navnet Rendemasken har han erhvervet, fordi han altid sætter ud af rummet, han er i, ved den mindste banken på døren. Et nervechok under en arrestation har afstedkommet denne tilbøjelighed. Vi fire venner sad en lun sommeraften ved kanten af lossepladsen – Lasses arbejdsplads – og drøftede død – begravelse – og al anden hermed følgende glæde. Det var "Tægen"s og "Pingvinen"s død, der var skyld i sammenkomsten.

Ingen af os havde været til stede ved begravelsen, ikke engang *jeg* – der dog havde tøjet. – Der var endnu så meget respekt for borgerskabet hos de tre gutter, at de ikke førte lossepladsens armod helt op i ligkapellet. De nøjedes med i store slurke af brændevin at drukne deres deltagelse for de afdøde. Så begyndte Lasse at blive pralende. Han svor, at det var *ham*, der havde "losset" Tægen og Pingvinen over i en bedre verden. Vi andre tre bad ham bramfrit og hjerteligt at holde inde. Ingen af os gik på *den* historie – eftersom mindst tyve kvinder, børn og mænd fra ejendommen havde bevidnet såvel i retten som overfor alle, der gad høre det, at Pingvinen med et drabeligt slag af sin krykke havde gjort det af med Tægen, og så straks efter selv glemte at trække vejret.

Lasse var tavs et øjeblik. "Jé er nu rigtig på'en!" Vi så spørgende på Lasse. Hans stemme havde fået den klang, som er, når en forhutlet et nu bliver menneske. Ingen er mere lydhør

for den tone end de forhutlede selv. Så kom forklaringen. I 22 år havde Tægen klamret sig til en arrig kælling trods prygl og sult. Derfra tilnavnet. Så døde kællingen. Tægen havde vænnet sig til støjen. Nu var han angst for stilheden. Han opfordrede i varme, rystende ord Lasse til at tage kællingens leje i besiddelse nede i kælderstuen. Men Lasse holdt ikke af stenhuse. Han følte sig bedst tilpas i sit træskur. Det var let tilgængeligt – let at komme fra. Der var ingen vidner på ind- og udgang som i de store kaserner, hvor hvert vindue var et øje, der stirrede ondt.

Tægen var listet af med uforrettet sag. Men – langt inde fra Lasses forhærdede sjæl dæmrede en stolthedsfølelse frem – der var blevet appelleret til ham som *menneske*. Der var én, der søgte støtte hos ham. *Ham*, der i 6 gange 565 dage havde siddet inde bag fængslets mure uden sol, losseplads og brændevinsglæder, blev der kaldt på.

Lasse var efter en tids forløb lusket ned i Tægens kammer. Dér sad den gamle idiot og rystede og skreg med en halvtømt brændevinsflaske foran sig. – Kællingen holdt fortid og fremtid på milelang afstand med sin skælden. – Nu kom tanken om begge dele krybende som snoge og var ikke en gang til at få væk med spiritus.

Lasse havde følt sig ganske og aldeles desorienteret. At der i Tægens svage, rystende legeme boede en sjæl, der var kraftigere, mandigere, sværere at gøre stum end hans, Lasses, med den store tunge krop, forstod han ikke. Men – han ynkedes. Hvad S… gjorde man for en fuld mand, der ikke kunne blive *nok* fuld? Blive så herligt sanseløs drukken, at man blot ved at ryste på hovedet følte en brænden og kildren i hele kroppen af spiritusglæde, lige til udslettelsen greb én. Så kom den store

inspiration. Kun en kvinde formåede at hjælpe i et så vanskeligt tilfælde. Pingvinen, en gammel jødekvinde, hvis ansigtsprydelse havde skaffet hende navnet, var Tægens "nabo". Værnet af Frelsens Hær og fattigvæsenet var hun som lam kvinde henvist til at holde sig inde på sine egne enemærker, og kun i skældsord, stinkende og ramme, fik hun luft for trangen til aktiv deltagelse i livet.

Lasse forklarede – overtalte med ord og med flaskens indhold. Pingvinen blev løftet ind i Tægens rum.

"Her har du en kælling, Tæge – – –"

I må tro *mig*, Lasse fra lossepladsen, om I vil – men de to gamle rejer blev helt unge i masken, da de sådan så på hinanden. Tægen stak næven frem – – Pingvinen også. Det var Tægen, der sagde det første: "Jé tør ikke være alene – så *husker* jé". Pingvinen mimrede som et espeløv: "Jé også!"

Så gik jeg. Men flasken havde Pingvinen beholdt ved sig. Jeg grinede, da hende fra Frelsens Hær ikke kunne forklare sig, hvordan Pingvinen var kommet ind til Tægen. "Det er aldrig godt for mennesket at være ene," sagde jeg.

Som en bekræftelse løftede de to andre deres flasker imod mig, inden de drak. Lasse rømmede sig. "Hvor mon de to stødere nu render rundt – Tægen og Pingvinen? Sært nok at tænke på, hvor man sådan – deroppe – kan ha' losseplads for – os –."

En skæbne

Tidernes gunst fremkaldte ønsker om et mere velklingende navn. Det blev "Marietta Jolin". Hendes sorte øjne, sorte hår, brune lød og glødende elskovstrang gav navnet berettigelse. Man skulle tro, hun var italiener, og så tilgav de moralske, og begærede de umoralske, mere end godt var. For dem selv altså.

Marietta Jolin trivedes. Pengene strømmede ind til hende med champagnen og elskoven. Hendes egentlige oprindelse hjalp hende til at samle de første – og lade rust og møl fortære, hvad der ikke var værd at samle af det sidste. Marietta var en krydsning af sognefoged Jensens datter, der var jævn, ligetil uden stærke tilbøjeligheder for andet end solid velstand – og kunstklinkeren, kunstmaleren, kunstdrejeren Abel Severinsen, stammende fra kulsvierne.

Et skønt men dyrt betalt lykkenu gav "Marietta Jolin" chancer i denne verden. Fra hun som otte dage gammel vandrede fra Stiftelsen [Note 1)] over i adoption i Pilestræde i København – udnyttede hun sine omgivelser. Hun skreg dag og nat, til hun var et år. Så rendte hun stadig væk. Der var aldrig en aften, hvor plejemoderen ikke måtte reservere mindst en time til at lede efter hende.

Plejepengene blev surt tjente – helt ud *for*tjente. Alle elskede dog Marietta. Man troede hun var italiener. Hele barndommen blev hun kaldt "*Vips*". Et betegnende og æggende navn.

I landsbyen gik sognefogedens Maren som gift kone med en tung, solid mand, 5 tunge, solide unger – en tung solid pengesæk – og sendte i ny og næ en tanke til det mærkelige,

lille, mørke væsen med to sorte hårtjavser ned over et lille brunrødt ansigt – og to fine hænder – det væsen, der var hendes første barn. Hendes far havde ordnet sagen. Hun selv havde ordre på evig tavshed. Hendes personlige ugidelighed over tilværelsen gjorde, at forbuddet var en lettelse. Dog kunne der af og til – navnlig når et nyt barn for første gang blev præsenteret hende – ske det, at hun skubbede det røde, tykke, pluskæbede afkom af Jens Laursen og hendes ægteskab væk – og mumlede noget om at sove. Så dukkede der i tankerne billedet frem af et lille sprællende væsen – fin i formen – fremmed og dog så kendt – hendes og Abel Severinsens barn. Faderen havde forbudt hende at fortælle Abel, hvad der ventedes. Ellers ville fyren vel hænge på sognefogedgården resten af sit liv. Og – sagen skulle jo også skjules – absolut skjules. Den blev det så rationelt – at Maren den dag, hun følte fødslen for Jens Laursens første afkom nærme sig, lod sig køre ind til købstadens "fødehjem".

Enhver kendte "madammens" snak. Sognefogeden var en mand med sans for de små tings betydning. Abel Severinsen forsvandt fra egnen – tilsyneladende fra jordens overflade. Kun én gang havde hun set ham siden den aften, hvor faderen jagede ham væk fra hendes værelse med 200 kroner og en forbandelse. – Den gang havde han talt om at "blive til noget" – ved hjælp af hende, Maren, der var så dygtig osv.

Marens hjerte havde banket stærkt – hendes fra fædrene nedarvede trang til at skabe liv havde nær fået hende til at tage Abel Severinsen til ægte – men – så var hun vågnet til besindelse. Hvad der *var* sket kunne ikke ændres. Der var dog måde med, hvad man lod "gå an". Kunsten var en såre skøn ting;

men Abel Severinsen repræsenterede for mange kunstarter, til at der kunne blive noget reelt ved nogen af dem.

Abel måtte trække sig tilbage, Marens "Nej tak", var uigenkaldeligt. Abels og Marens barn var forsvundet i tidens store glemmebog.

Allerede som 12-årig pige var Marietta gadens herskerinde. Alle drengene bøjede sig for hendes dom. Pigerne med, fordi de ellers blev skilt fra drengene. Som 15-årig underholdt hun sine plejeforældre helt og holdent af sit varme, kærlige hjertes arbejde. Hun anede ikke, at de ikke var hendes rigtige forældre. Hun elskede dem, fordi hun elskede mennesker. Dette med at elske mennesker, fordi de *er* mennesker, fik hende til at give sit legeme og sit glade sind til hver, der bad.

At nogle ønskede at betale for hendes kærlighed, var hende kun en glæde mere. For hun elskede også penge. Det lærte mændene at forstå.

Derfor prøvede de gennem højere og højere betaling at eje hende længere end andre. Derved blev salg af elskov en god forretning for Marietta. Også en god forretning for køberne. Mindet om hende gav varmt blod i kinderne – øjnene glans. Mindet om hende fik dem til ved festerne, når talen for damerne var holdt, da at se over hovederne på de forsamlede *koner* – og med begejstring synge "Sparsomt i Norden". Marietta var en skøge – men? – –

Nu var Mariettas forældre døde. Hun selv var 25 år gammel. Hendes livs højdepunkt var snart nået. Hun begyndte at søge sine venner ud. Blandt disse var cand. polit. Ejnar Månsson. Han var 30 år. Lys som en ægte svensker – langt smalt ansigt – to lange fortænder som overlæben var for kort til at skjule. Han

elskede styrke, fordi han selv var så svag. Derfor elskede han Marietta fra den første aften, hun i dansesalonen havde gemt sig mygt og blødt i hans magre arm – til i dag, hvor hun lod melde, at hun var "optage" – – –

Ejnar Månsson var forfærdet. Han troede, at hun var "reddet". Med det ord mente han, at hun i hans svage elskov – men stærke ordstrøm om "livsbetingelse, nødvendig for mig" osv. havde følt sit livs og sine tankers evige tilfredsstillelse.

Han havde yderligere stillet et endnu fredeligere og mere stilfærdigt perspektiv i udsigt – idet han svagt havde antydet muligheden af ægteskab – villa – god stilling for ham, cand. polit. Ejnar Månsson, i det stille, fredelige land Sverige – og en deraf flydende chance for hende, Marietta Jolin, til en gang i tidernes morgen at gøre sig fortjent til "rigtig stiliga fruers agtelse". Og nu meldte Marietta sig "optaget". Han havde for ofte hørt hende hviske det ord til pigen, til ikke at vide, hvad ordet dækkede.

Ejnar Månsson måtte sætte sig i en stol. Det svimlede for ham. Pigen troede, at han ville vente på audiens – lagde illustrerede blade foran ham, serverede sodavand – whisky – cigarer … Mekanisk blandede Ejnar Månsson sig en sjus. Ikke en lyd fra værelset, der rummede Marietta og "optaget", trængte ud til ham. Han ønskede, at han blot havde kunnet høre hendes latter eller – måske hellere en stemme – den mands stemme, der gjorde, at han, cand. polit. Ejnar Månsson, sad her med et hjerte, der hamrede af sorg. Perspektivet fra Sverige blev så udvisket.

Han sukkede og drak – drak og sukkede. Til sidst var flasken tom – og han fuld.

På det tidspunkt var pigen optaget i køkkenet. Kunne ikke advisere sin frøken. Altså mødtes cand. polit. Ejnar Månsson med kunstklinker, kunstdrejer, kunstmaler Abel Severinsen lige for øjnene af Marietta Jolin. Hun slog en frisk latter op – klappede sin tabte chance fra Sverige på kinden og præsenterede:

"Herr cand. polit. Ejnar Månsson – – herr kunsthandler Abel Severinsen fra New York!"

Herrerne hilste på hinanden. Abel Severinsen med lidt amerikansk overlegenhed – han følte, at han med sine 46 år var rankere, mere mandfolk end den slapsvans, der sad og drak sig fuld af en, hm – – noksagt dames whisky.

Marietta syntes det samme. Derfor ringede hun efter en bil og sendte cand. polit. Ejnar Månsson hjem i seng. Skrev samtidig, at hans "fornærmelse" var større, end hun kunne bære. Han var for altid lukket ude fra hendes, Mariettas, hjerte. Ejnar Månsson gik til sine dages ende og havde en uklar følelse af at have forøvet mord, brand eller lignende hin dag i Mariettas kabinet. Det tilfredsstillede ham så vidt, at han fandt sig i betragtningen. Muligt også angsten for den opklarede sandhed hjalp ham til at holde sig i ro. Marietta kom aldrig til Sverige. Men hun kom til S...by.

Abel Severinsen mindedes sine ungdomssynder og glæder. ½ år skulle han være i Danmark. Han havde ingen slægt. Han ville nøjes med at præsentere sig for dem, der i sin tid havde hånet ham. Han huskede den tykke sognefoged – og hans blonde – meget forsagte og dog stædige datter. Han mindedes et svagt øjeblik af sit liv, hvor han træt af omflakken – tarvelige kroer – og manglen på penge havde bedt for sig hos denne stædige,

unge kvinde. Hun havde vraget ham, fordi han var *fattig*. Hun troede ikke, at nogen formåede at skabe penge gennem noget andet end tungt, dyrisk slid med jord og gødning og ildelugtende kreaturer. Han havde følt hendes ro som en hvile for sit eget urolige hjerte og higende sind. Hun havde vraget ham. Hun skulle se, hvad hun havde vraget.

Fem og tyve år i Amerika havde lært Abel, at et menneske af Marens type er bundet til stedet. Han ville sikkert finde hende, hvor han forlod hende. Marietta var en kvinde, der gav glans over sine omgivelser. Han ville tage hende med. Et halvt år i Danmark i liv og lystighed, og så tilbage til sin forretning – sin kone og sine to sønner og den lille skønhed – datteren. Det halve år var kedeligt uden selskab. Han valgte Marietta. Han fortalte dog først om konen, de to sønner og den kønne datter. Marietta lo – måske lidt træt. Altid havde det jo været affald fra andre kvinders bord, der var tilfaldet hende – men hun lo dog – og rejste med til S…by.

På kroen vakte parret opsigt. Abel Severinsen hilste straks familiært på den gamle krovært, der dunkelt huskede kunstneren med de mange kunstarter som en "løjser". Nu var han og fruen jo ved muffen – man måtte gøre sig på hat med dem. Marietta fortalte vidt og bredt om hendes og hendes "mands" besiddelser – biler, forretninger osv. Hun virkede til Abels tilfredshed. Rygtet om Abels forfremmelse og ankomst nåede også til Maren Laursens øre. For første gang så hendes mand sin tykke, rolige hustru blegne, lige som hun stod og skar "mellemmad". Dunkelt erindrede han at have hørt noget i sin tid om Maren og Abel. Et ganske svagt rygte, han ikke havde skænket en tanke. Nu skar det frem – og fik ham til – godmodig

som han var – at tage hende ind til sig og klappe hende på kinden. En bonde viser aldrig sin hustru kærtegn i andres påsyn – derfor løb pigen ud af køkkenet genert og rødmende; men Maren forstod – og kyssede ligeledes for første gang sin mand på munden midt i arbejdstiden.

Der blev ikke talt om sagen. Den var ordnet. Flere dage gik, førend Abel Severinsen nåede til sognefogdens gård. Sognefogden var død og borte. Men pigekammeret var der. Også træet uden for vinduet, bag hvilket han plejede at skjule sig, hvis han hørte skridt. Abel beså alt. Så kom turen til Maren selv.

Han gik med Marietta ved sin side op til Jens Laursens gård. Han præsenterede sig først for Jens, der stod i gården. Jens viste et ganske ligegyldigt ansigt. Bød kun på jysk maner "til sæde". Maren modtog Abel lige så roligt. Kun var hun blegere, end hun plejede. Da Marietta kom frem, gav det et sæt i Maren – hendes øjne flakkede fra Abels ansigt til Mariettas.

For første gang måtte Jens undres over sin kones snaksomhed. Ustandseligt spurgte hun ud. Om Mariettas alder, fødested – alt. – Først fik hun knappe svar. Så tog Maren fat på en anden måde. Hun lokkede Marietta med sig ind i storstuen.

Marietta kom aldrig ind til Abel Severinsen mere. Bleg som et lig meddelte Maren Abel, at hans "kone" – kom – senere.

Abel og Jens holdt samtalen vedlige, mens pigen satte mad på bordet. De spiste også en del. Men uhyggen havde ligesom grebet dem. Abel gik straks, han havde spist. På bordet i kroen lå et brev skrevet af Marietta.

I det meldte hun kort og godt, at hun var rejst. Han skulle ikke søge efter hende. Hun rejste til udlandet. Det var

underskrevet "En ulykkelig".

Måske anede Abel dunkelt sagens sammenhæng. Han rejste hjem med den første Amerikabåd. Ingen hørte fra ham senere. S...by undredes og ynkedes over, hvor Jens Laursens Maren "faldt af". Hun blev gusten – med flakkende øjne. Så kom hun endelig til byens sygehus, hvor diagnosen stilledes: Uhelbredelig kræft.

Jens ærgrede sig. Han troede, det var den gamle kærlighed til Abel, der havde fremkaldt sygdommen. – Han blev hård og kold – og kærestedes med pigen, der styrede hus og børn. Da Maren var død, giftede han sig efter kun et halvt års sørgetid med en velhavende enke.

Marietta sælger sin sjæl og salighed og sit hærgede legeme for kokain og champagne. Alt det, der døver. Dog kan hun pludselig blive grebet af et stærkt raseri – en glødende veltalenhed.

Det er, når en af gadens piger "sætter barnet ud". Da taler hun om mord – død og synd. Ingen hører på hende. "Smækfuld" lyder dommen.

Jeg, der kender hendes historie, ved, at hun *da* er sand og ærlig. Jeg ved, at hun – da hun nåede til København – gik til sidegadens hjælpere og fik fostret, hun bar under sit hjerte, dræbt. Jeg ved, at hun lo af glæde, da jeg meddelte hende, at Maren Laursen var død. Hendes mors død. Marens brøde – fornægtelsen af sit barn – rækker med en tung skygge fra dette til næste liv.

Om "Skyggebilleder"

Forfatter: Caja Rude (1884-1949).
Org.udgave: Caja Rude: *Skyggebilleder*. Bogforlaget "Fremad", København 1929. Denne udgave er baseret på førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen.

ISBN 978-87-7628-497-8
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-749-9 (Ølstykke 2021).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Stiftelsen: Fødselsstiftelsen. *Red.*